

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BARDO

Załącznik nr 1
do Uchwały nr/...../.....
Rady Miejskiej w Bardzie
z dnia 2019r.

Zespół autorski:

Główny projektant: mgr inż. Zbigniew Gałuszka
Projektant mgr inż. Małgorzata Studenna
Projektant mgr inż. Krzysztof Mularczyk
Projektant mgr inż. Ziemowit Folcik

PROJEKT z dnia 18.12.2018r.

Bardo 2019

SPIS TREŚCI

I.	PODSTAWA PRAWNA	4
II.	ROLA I CEL OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM	4
III.	STRUKTURA DOKUMENTU STUDIUM	5
IV.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY BARDO	5
1.	Położenie i ogólna charakterystyka gminy	5
2.	Uwarunkowania środowiskowe	6
2.1.	Położenie fizyczno – geograficzne, ukształtowanie i morfologia terenu	6
2.2.	Budowa geologiczna	7
2.3.	Złoża kopalin	8
2.4.	Wody powierzchniowe i wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	8
2.5.	Wody podziemne	10
2.6.	Klimat	11
2.7.	Gleby	12
2.8.	Lasy	13
2.9.	Świat roślinny	13
2.10.	Świat zwierząt	14
2.11.	Ochrona przyrody i krajobrazu	14
3.	Uwarunkowania wynikające z przeznaczenia i zagospodarowania przestrzennego oraz stanu ładu przestrzennego	17
3.1.	Sieć osadnicza	17
3.2.	Struktura użytkowania gruntów	17
3.3.	Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	18
3.4.	Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów	19
4.	Uwarunkowania historyczno – kulturowe	20
5.	Uwarunkowania społeczno – ekonomiczne	33
5.1.	Demografia	33
5.2.	Prognoza demograficzna	33
5.3.	Mieszkalnictwo/Warunki mieszkaniowe	36
5.4.	Oświata	38
5.5.	Służba zdrowia i opieka społeczna	38
5.6.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	39
5.7.	Kultura	39
5.8.	Sport i rekreacja	40
5.9.	Rolnictwo	40
5.10.	Przemysł i gospodarka	40
5.11.	Usługi	41
5.12.	Bezrobocie	41
6.	Uwarunkowania wynikające z systemów infrastruktury technicznej	43
6.1.	Układ komunikacyjny	43
6.2.	Infrastruktura techniczna	44
7.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych	45
8.	Analiza finansowa	46
9.	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	50
9.1.	Chłonność obszarów	50
9.2.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę i bilans	52
10.	Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego i identyfikacja głównych problemów rozwoju przestrzennego gminy	55

V.	KIERUNKI ROZWOJU GMINY BARDO	56
11.	Kierunki rozwoju gminy	56
11.1.	Główne cele rozwoju	56
11.2.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	58
11.2.1.	Tereny mieszkaniowe	58
11.2.2.	Turystyka	58
11.2.3.	Tereny gospodarczo – usługowe	59
11.3.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	60
11.3.1.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	60
11.3.2.	Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej	60
11.4.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	60
11.5.	Obszary i zasady dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	62
11.5.1.	Ochrona archeologiczna	63
11.5.2.	Obiekty i obszary zabytkowe	63
11.6.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	64
11.6.1.	Infrastruktura komunikacyjna	65
11.6.2.	Infrastruktura techniczna	65
11.7.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów krajowych	67
11.8.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	67
11.9.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filtr ochronny	67
11.10.	Obszary pomników zagłady ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. z 2015r. poz. 2120)	68
11.11.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane	68
11.12.	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	68
11.13.	Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania	68
12.	Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy	68
12.1.	Wytyczne ogólne	68
12.2.	Funkcje terenów	69
12.3.	Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów	74
12.4.	Strefy zakazu zabudowy	75
13.	Obszary sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	75
13.1.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej	75
13.2.	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	75
14.	Synteza ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bardo	76
VI.	WYKORZYSTANE MATERIAŁY	77

I. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo stanowi Uchwała nr XXXI/207/09 Rady Miejskiej w Bardzie z dnia 29 czerwca 2009 roku w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo. Projekt studium jest realizacją tej uchwały. Zmianę studium nazwano Studium, albowiem jest to nowy dokument i w dalszej części będzie się używać nazwę: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo”.

Ponadto podstawę prawną sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bardo stanowią:

- Art. 7. ust.1. i Art. 18. ust.2. pkt 5. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. (t. j. Dz. U. 2018. poz. 994),
- Art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2017. poz. 1073 ze zm.).

Studium jest opracowane kompleksowo i obejmuje cały obszar administracyjny Gminy Bardo.

II. ROLA I CEL OPRACOWANIA STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa politykę przestrzenną w odniesieniu do obszaru gminy. Problematyka studium odnosi się więc do najważniejszych problemów rozwoju przestrzennego, których rozwiązywanie należy do zadań samorządu lokalnego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest instrumentem zarządzania rozwojem przestrzennym Gminy Bardo dla zapewnienia optymalnych warunków życia mieszkańców, w myśl zasad zrównoważonego rozwoju oraz kształtowania ładu przestrzennego i wysokiej jakości funkcjonalno-estetycznej otoczenia. Tak rozumiana ranga studium skłania do precyzyjnego określenia roli, jaką powinno spełniać nie tylko jako ustawowo wymagany dokument, ale użyteczne narzędzie w procesie zarządzania.

Studium, w swojej kreacyjnej roli, jest okazją do określenia w jednym, kompleksowym dokumencie wizji gminy oraz wskazania działań mających doprowadzić do jej realizacji. Sporządzanie studium jest procesem weryfikacji realności założeń polityki władz, obiektywnych potrzeb i wymagań funkcjonalnych oraz oczekiwań mieszkańców, także w zakresie bieżących działań inwestycyjnych, w bliskiej perspektywie.

Studium zawiera ustalenia, które muszą być uwzględnione przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z mocy ustawy studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych.

Z uwagi na fakt, iż studium uchwała Rada Miejska uzyskuje ono rangę tzw. „aktu kierownictwa wewnętrznego” obligując gminę do realizowania określonej w studium polityki przestrzennej. W tym rozumieniu zawarte w nim ustalenia są na tyle precyzyjne, aby mogły stanowić merytoryczną podstawę podejmowanych przez władze decyzji w sprawie realizacji inwestycji publicznych, takich jak infrastruktura techniczna, komunikacyjna i społeczno-usługowa, a także spójnego z polityką przestrzenną określania zasad kształtowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy może i powinno również formułować postulaty i wnioski do planu zagospodarowania przestrzennego województwa, wynikające z ochrony interesu gminy w skali regionalnej.

Studium musi zawierać także odpowiedni dla swoich rozstrzygnięć materiał o charakterze informacyjnym. Proces przygotowania studium jest okazją do zinwentaryzowania, zidentyfikowania i analizy posiadanych i dostępnych materiałów.

Kolejną ważną rolą studium jest szeroko rozumiane kreowanie wizerunku i promocji gminy, jako przyjaznego, atrakcyjnego dla mieszkańców i inwestorów. Obejmuje to także propagowanie koncepcji rozwoju przestrzennego dla uzyskania jej społecznej akceptacji.

Uchwalenie studium początkuje proces intensyfikacji prac nad sporządzaniem planów miejscowych. Z tego względu niezbędne będzie przyjęcie polityki w zakresie planowania miejscowego i stworzenie warunków organizacyjnych dla kompleksowego, skoordynowanego, sprawnego i wyprzedzającego negatywnie zjawiska planowania rozwoju Gminy Bardo.

Celem studium jest sformułowanie polityki przestrzennej Gminy Bardo, przez ustalenie zasad rozwoju i kształtowania jej struktury w zakresie:

- umożliwienia wielofunkcyjnego rozwoju z zachowaniem zasad ładu przestrzennego i zasady rozwoju zrównoważonego,
- stworzenia odpowiednich warunków rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacji,
- poprawę ładu przestrzennego oraz minimalizację sytuacji kolizyjnych wynikających z przeznaczenia terenów dla różnych funkcji,
- poprawa warunków życia mieszkańców gminy,
- zwiększenie konkurencyjności obszaru gminy,
- ochrony gruntów leśnych,
- ochrony środowiska,
- zapewnienie możliwości rozwoju przedsiębiorczości, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z potrzeby ochrony środowiska naturalnego, kulturowego a także potrzeby zwiększenia efektywności gospodarczej,
- polityka przestrzenna wyrażona w niniejszym studium prowadzić ma do wykorzystania zróżnicowanych uwarunkowań i zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy,
- studium ma służyć promocji gminy poprzez przedstawienie jej walorów, oraz możliwości lokalizowania inwestycji.

III. STRUKTURA DOKUMENTU STUDIUM

Dokument „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bardo”, jako załącznik do uchwały Rady Miejskiej w Bardzie, zawiera:

Część tekstową, obejmującą:

- Uwarunkowania rozwoju,
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego

Część graficzną, obejmującą:

- mapę wykonaną w skali 1: 10 000.

stanowiące integralną część załącznika do uchwały Rady Miejskiej w Bardzie.

IV. UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BARDO

1. Położenie i ogólna charakterystyka Gminy Bardo

Rysunek: Lokalizacja Barda na tle województwa dolnośląskiego

Źródło: „Lokalny Plan Rozwoju Gminy Bardo na lata 2007 – 2015.”

Gmina Bardo położona jest w zachodniej części powiatu ząbkowickiego znajdującego się w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w odległości 77 km od Wrocławia, w rejonie Sudetów Środkowych w Górach Bardzkich, przełomu rzeki Nisy Kłodzkiej i przełęczą łączącej Śląsk z Kotliną Kłodzką. Graniczy ona:

- od północnego - zachodu z gminą Stoszewice (powiat ząbkowicki),
- od północnego-wschodu z gminą Ząbkowice Śląskie (powiat ząbkowicki),
- od wschodu z gminą Kamieniec Ząbkowicki (powiat ząbkowicki),
- od południowego-wschodu z gminą Złoty Stok (powiat ząbkowicki),
- od zachodu z gminą Kłodzko (powiat kłodzki).

Gmina powiązana jest z otaczającym obszarem układem komunikacji drogowej i kolejowej. Z północnego-wschodu na południowy-zachód biegnie droga krajowa nr 8 oraz linia kolejowa relacji Wrocław – granica państwa.

- Administracja gminna składa się z miasta Bardo oraz 9 sołectw: Brzeźnica, Dębowina, Dzbanów, Grochowa, Janowiec, Laskówka, Opolnica, Potworów, Przylęk.

Gmina Bardo jest najmniejszą gminą w powiecie Ząbkowickim. Jej powierzchnia wynosi 73,4 km² (powierzchnia miasta - 4,71 km²), co stanowi 9,1% powierzchni powiatu. W 2016 roku zamieszkiwało ją według danych „Polski w liczbach” 5426 mieszkańców..

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyróżniają się trzy strefy: niewielka północna część u podnóża Gór Bardzkich, część środkowa-wschodnia w rejonie przełomu Nisy Kłodzkiej i wyjścia przełęczą na Nizinę Śląską oraz największa część południowo-zachodnia w obrębie Gór Bardzkich, najsilniej pofalowana, zalesiona i poprzecinana liniami potoków zlewni i przełomu Nisy Kłodzkiej z otwarciem na Kotlinę Kłodzką. Osadnictwo strefy północnej skupia się wzdłuż ciągów komunikacyjnych z ośrodkiem usługowym we wsi Brzeźnica dla potrzeb rolnictwa jak również dla mieszkańców wsi Grochowa i Potworów.

Środkowo-wschodnia strefa jest bardziej zurbanizowana i zaludniona w większości wykorzystywana dla potrzeb przemysłu i rolnictwa z głównym ośrodkiem miejskim obsługującym gminę tj. miastem Bardo o wielowiekowych tradycjach ruchu pielgrzymkowego i turystyki, oraz z wsią Przylęk, z najbardziej rozwiniętą strefą aktywności gospodarczych w gminie. Strefa Gór Bardzkich z doliną przełomu Nisy Kłodzkiej po jej południowo-zachodniej stronie to najbardziej atrakcyjna pod względem przyrodniczym i krajobrazowym część gminy z kształtującym się w tym rejonie ośrodkiem systemu obsługi turystyczno-wypoczynkowej we wsi Opolnica.

2. Uwarunkowania środowiskowe

2.1. Położenie fizyczno – geograficzne, ukształtowanie i morfologia terenu

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego obszar miasta i gminy Bardo obejmuje pogranicze dwóch dużych jednostek fizjograficznych. Są to na północnym wschodzie Przedgórze Sudeckie a na południowym zachodzie Sudety Środkowe. Granicę między nimi stanowi wyraźnie widoczny w morfologii próg strukturalny, odpowiadający sudeckiemu uskokowi brzeźnemu.

Przedgórska część gminy, zajmująca około 2/5 jej powierzchni, cechuje się urozmaiconym ukształtowaniem terenu i dość znacznym zróżnicowaniem wysokościowym. W części północnej, nad wsiami Brzeźnica i Grochowa, góruje zalesiony Masyw Grochowej, zaliczany do mezoregionu Wzgórz Niemczańsko-Strzebińskich. Jego najwyższy szczyt - Brzeźnica - kulminuje na wysokości 492 m n.p.m. i jest jednym z wyższych wzniesień polskiej części Przedgórze Sudeckiego, ustępując wysokością jedynie Masywowi Ślęży. Większość powierzchni zajmują użytki rolne, poza wzniesieniami porośniętymi suchymi lasami świerkowymi i sosnowymi oraz doliną Nisy, której taras zalewowy porastają lasy łąkowe z jesionem, wierzbą i olszą.

Obszar na południe od Masywu Grochowej to dolina Nisy Kłodzkiej w swoim odcinku przedgórskim wraz z przyległymi wysoczyznami zbudowanymi ze starszych osadów rzecznych i lodowcowych. Pod względem krajobrazowym nie różni się ona jednak istotnie od wysoczyzny na lewym

brzegu rzeki. Wysoczyzna cechuje się rzeźbą równinną i falistą, z wysokościami nie przekraczającymi 300 m n.p.m., za wyjątkiem izolowanego garbu terenowego na północ od Potworowa (301,5 m n.p.m.) i bezpośredniego podnóża progu Sudetów.

Poszczególne poziomy teras akumulacyjnych rzeki opadają stosunkowo stromymi krawędziami o wysokości 15-20 m do dna współczesnej doliny Nysy Kłodzkiej. Miejscami są one porożcinane krótkimi wąwozami i parowami. Dno doliny ma szerokość do 3 km, co znacznie kontrastuje z wąskim, przełomowym odcinkiem rzeki w przełomie przez Góry Bardzkie i ma swoje konsekwencje podczas stanów wezbraniowych. W obrębie dna doliny wyróżnić można kilka stopni terasowych oddzielonych niskimi skarpami o wysokości do kilku metrów, dokumentujących fazy erozji i akumulacji w trakcie ostatnich kilkunastu tysięcy lat.

Wspomniany próg morfologiczny oddziela przedgórską od górskiej części gminy, która w całości wchodzi w skład Gór Bardzkich. Góry Bardzkie są krótkim (18 km długości) i niskim pasmem górskim, będącym swoistym łącznikiem między wyższymi Górami Sowimi na pn.-zach. i Górami Złotymi na pd.-wsch. Dolina Nysy Kłodzkiej, nazywana na tym odcinku Przełomem Bardzkim, dzieli je na dwie różniące się ukształtowaniem powierzchni części. Część zachodnia jest niższa (Wielka Cisowa Góra - 590 m, Kukula - 570 m, Brzeźnicka Góra - 530 m), ale bardziej rozczłonkowana. Głębokie doliny o stromych zboczach zorientowane są ku brzeżnej krawędzi Sudetów, założonej na uskoku tektonicznym większej doliny Wilczy, wreszcie bezpośrednio ku Nysie Kłodzkiej.

Fragment Gór Bardzkich na wschód od doliny Nysy Kłodzkiej nosi nazwę Grzbietu Wschodniego i jest wyższy od zachodniego. Jego kulminacja - Kłodzka Góra (765 m) - znajduje się już poza granicami gminy, natomiast na granicy gmin Bardo i Kłodzko leży druga pod względem wysokości Ostra Góra (751 m). Wysoko położona Przełęcz Łaszczowa (585 m) oddziela grzbiet Ostrej Góry - Kłodzkiej Góry od silnie rozczłonkowanej części bezpośrednio nad Przełomem Bardzkim. Wododziałowe wzniesienia mają tu wysokość około 600 m n.p.m. (Łaszczowa - 622 m, Kalwaria - 583 m, Zaroślak - 556 m) i otoczone są głęboko wciętymi dolinkami dopływów Nysy. Szczególnie imponująco przedstawiają się północne stoki Kalwarii, opadające ku położonemu ponad 300 m niżej korytu Nysy Kłodzkiej zboczami o nachyleniach do 45°. Po wschodniej stronie Grzbietu Wschodniego znajduje się śródgórskie Obniżenie Laskówki, o pagórkowatym dnie położonym na wysokości 350-400 m n.p.m., zamknięte od północy ciągiem niewysokich zalesionych wzgórz (Grodowe Górki - 516 m, Patrzałek - 442 m) tworzących dość niską na tym odcinku krawędź brzeżną Sudetów.

2.2. Budowa geologiczna

Górski fragment obszaru położonego w granicach gminy Bardo cechuje się bardzo złożoną strukturą geologiczną, opisywaną w literaturze jako struktura bardzka. Pod względem litologiczno-wiekowym struktura bardzka zbudowana jest w przewadze ze skał osadowych, silnie zdeformowanych tektonicznie, ale nie zmetamorfizowanych, których wiek zawiera się w przedziale późny ordowik - dolny karbon (kulm), przy czym powierzchniowo przeważają skały wieku dewońskiego i dolnokarbońskiego.

Występują tu różnorodne litologicznie serie skalne: łupki ilaste i piaszczyste, łupki krzemionkowe, lidyty, kwarcyty, piaskowce, zlepieńce i brekcje, wapienie węglowe i szarogłazy. Większość serii skalnych w strukturze bardzkiej posiada udokumentowany paleontologicznie wiek. Lokalnie stwierdzono także występowanie skał pochodzenia wulkanicznego.

Szczególnie złożoną budową cechuje się fragment Gór Bardzkich pomiędzy Bardem a Brzeźnicą, gdzie stwierdzono występowanie kilku jednostek o charakterze łusek, antyklin i oderwanych płatów, oddzielonych nasunięciami.

Równie złożoną budowę geologiczną ma przedgórska część obszaru gminy Bardo. Wychodnie przedtrzciorzędowego podłoża tworzą wzniesienia Masywu Grochowej, który jest fragmentem dużego zrębu tektonicznego, ograniczonego od południa i północy uskokami o przebiegu równoleżnikowym. Grubość osadów trzeciorzędowych na bezpośrednim przedpolu Gór Bardzkich jest zróżnicowana i wynosi od 25-50 m w otoczeniu wzgórz serpentynitowych Masywu Grochowej do 200-250 m na południowy wschód od doliny Nysy Kłodzkiej. Utwory te nie odsłaniają się jednak nigdzie na powierzchni terenu, gdyż znajdują się pod przykryciem zróżnicowanych genetycznie i wiekowo utworów

czwartorzędowych: pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego, rzeczno, stokowego, a miejscami także eolicznego (Walczak 1954, Krzyszkowski et al. 1998).

Nysie Kłodzkiej towarzyszą rozbudowane poziomy terasowe zbudowane z osadów rzecznych, w górach wzniesione do wysokości 55 m ponad dzisiejsze dno doliny i z tej racji mające w Sudetach unikatowy charakter.

2.3. Złóża kopalin

Wzdłuż wschodniej granicy gminy Bardo rozciąga się obszar zalegania złóż surowców mineralnych o długotrwałych możliwościach eksploatacyjnych. Występują tu:

- Złoże „Przyłęk – Pilice” (KN1756) – kruszywa naturalne
- Złoże „Braszowice” (MG112) - magnezyty
- Złoże „Potworów – Mszanica” (KN 8261) - kruszywa naturalne
- Złoże „Potworów I” (KN 5870) - kruszywa naturalne
- Złoże „Grochów” (MG 111) - magnezyty

Ochrona złóż surowcowych może ograniczyć na tym obszarze inwestycje niezwiązane z przyszłą eksploatacją tych zasobów. Rozwój działalności gospodarczej w oparciu o wzrost eksploatacji surowców mineralnych wiąże się z silną ingerencją i degradacją walorów przyrodniczo-krajobrazowych środowiska w tym rejonie.

Dla eksploatacji kopalin z obszaru gminy wyznaczono następujące tereny górnicze oznaczone na rysunku studium:

- Przyłek-Pilce - Decyzja Wojewody Wałbrzyskiego nr 58/96 z dnia 13.02.1996r. zmieniająca Koncesję Wojewody Wałbrzyskiego nr 16/92 z dnia 20.05.1992r. na eksploatację kruszywa naturalnego ze złoża „Przyłęk - Pilce”,
- Konstanty III - Decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr 17/2009 z dnia 3.04.2009r. zmieniająca Koncesję Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa nr 7/97 z dnia 18.04.1997r. na eksploatację magnezytu ze złoża „Braszowice”,
- Potworów - Mszanica I - Decyzja Starosty Ząbkowickiego WRŚ.751-17/07/08 z dnia 11.01.2008r. zmieniająca koncesję Starosty Ząbkowickiego znak OSR-7512/1/99 z dnia 9.11.1999r. na eksploatację kruszywa naturalnego ze złoża „Potworów - Mszanica” – wykreślony z rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla w dniu 09.04.2015r na podstawie decyzji Starosty Ząbkowickiego znak WSR.6552.2.2015 z dnia 24.03.2015r. wygaszającą koncesję z dnia 9.11.1999r zmienioną decyzją z dnia 11.01.2008r.

2.4. Wody powierzchniowe i wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Obszar gminy Bardo należy w całości do zlewni Nysy Kłodzkiej (lewobrzeżny dopływ Odry), która tworzy jej swoistą oś hydrograficzną dzieląc go na dwie niemal równe części. Długość Nysy Kłodzkiej w granicach gminy wynosi około 10,5 km. W obrębie doliny Nysa Kłodzka ma bieg lekko kręty, koryto jest nieregulowane. W sąsiedztwie koryta obserwuje się liczne starorzecza, a w jego obrębie wyspy łach piaszczysto-żwirowych. Pozostałości odciętych meandrów i koryt powodziowych wskazują na znacznie większą krętość koryta w przeszłości.

W części przedgórskiej największym ciekim powierzchniowym (nie licząc Nysy Kłodzkiej) jest Studew, wypływająca z zachodniej części Gór Bardzkich i niżej płynąca koło Brzeźnicy i Potworowa. W jej dolinie, pomiędzy Potworowem i Przyłękiem, znajdują się mokradła i podmokłe łąki. Lokalne podmokłości znajdują się także w dolinie Nysy Kłodzkiej.

Górska część gminy odwadniana jest przez liczne krótkie potoki - dopływy Nysy. Największym lewobrzeżnym dopływem jest uchodząca w Opolnicy Wilcza, do której uchodzi górski potok Piekielek. Niżej do Nysy wpada Młynówka, mająca swe źródła na stokach Klimka w Grzbiecie Zachodnim. Dwa większe prawobrzeżne dopływy to rozpoczynający się pod Przełęczą Łaszczową Jasionowiec oraz Laskówka, której źródła znajdują się na wschodnich stokach Ostrej Góry i która uchodzi do Nysy już w części przedgórskiej. Węglówka i kilka bezimiennych potoków biorących początek w pn.-zach. części

Grzbietu Wschodniego uchodzi bezpośrednio do Nysy. Cieki powierzchniowe górskiej części terenu opracowania charakteryzują się dużymi spadkami w swym profilu podłużnym, a tym samym górkim reżimem hydrologicznym. Przepływy wód ułatwione są znacznymi deniwelacjami terenu pomiędzy odcinkiem źródłiskowym a ujściem. Poziome wody w ciekach odzwierciedla wiernie stany pogodowe. Niskie przepływy wody obserwuje się w styczniu i lutym, w okresie niskich temperatur powietrza i braku zasilania z retencji śnieżnej oraz na przełomie lata i jesieni, przy wyższej pogodzie bezdeszczowej. Znaczący wzrost poziomu wody w ciekach następują w okresie letnim, w czasie wzmożonych opadów deszczu lub wczesną wiosną, w okresie nagłego topnienia pokrywy śnieżnej. Szczególnie niebezpieczne są maksymalne stany letnie, skutkujące wylewami powodziowymi, czego byliśmy świadkami w lipcu 1997 r.

W granicach gminy brak większych zbiorników wód stojących. Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., „Hydroprojekt” Wrocław Sp. z o.o., Wrocław opracowała „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka” obecnie obowiązuje tylko dla rzeki Kamiennego Potoku. Dla pozostałych rzek obowiązują przekazane w 2015r mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP)

Dla głównych cieków zlewni kontrolowanych przez IMGW (Nysa Kłodzka, Biała Łądecka z Morawką, Bystrzyca Dusznicka z Kamiennym Potokiem, Ścinawka - ogółem 181 km) w oparciu o pomiary geodezyjne, obliczenia hydrauliczne i inwentaryzację w terenie opracowano strefy zagrożenia powodziowego Q10% i Q1%, program przedsięwzięć inwestycyjno-modernizacyjnych ochrony powodziowej w dwu wariantach z uwzględnieniem budowy "suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz wyznaczono obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią. Dla pozostałych cieków opracowano ogólny program działań ochrony przeciwpowodziowej.

źródło: wroclaw.rzgw.gov.pl

Studium uwzględnia obowiązujący Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZRP) i Plany Gospodarowania Wodami (aPGW) dla dorzecza Odry. Zgodnie z Projektem Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły wytyczono na Nysie Kłodzkiej w Gminie Bardo następujące działania w postaci budowy murów oporowych, rozbiórki zniszczonego przyczółku, wycinki krzewów,

korekt przekroju rzeki, oczyszczenie koryta rzeki, przebudowy murów przy mostach czy przebudowy konstrukcji jazu stałego na jaz ruchomy w Opolnicy i wiele innych prac.

Od listopada 2016r RZGW we Wrocławiu opracowuje Wielowariantową koncepcję techniczną ochrony przed powodzią dla doliny Nysy Kłodzkiej (Zadanie 2B.1/1) w ramach projektu Ochrony przed Powodzią Dorzecza Odry i Wisły (POPDOW). Na bazie koncepcji opracowana zostanie następnie dokumentacja budowlana – wykonawcza, dla której planuje się pozyskać niezbędne uzgodnienia i zezwolenia na realizację robót budowlanych m.in. w trybie specustawy powodziowej. Zakończenie wszystkich robót budowlanych dla tego zadania zaplanowano na połowę 2022r.

2.5. Wody podziemne

Obszar miasta i gminy Bardo leży poza zasięgiem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, podlegających ochronie.

Wody podziemne gromadzą się tu w czwartorzędowych, niespoistych osadach wieku plejstoceniowego i holoceniowego. Są to piaszczysto – żwirowe z otoczkami osady akumulacji rzecznej obecne w obrębie form dolinnych. Tworzą one różnowiekowe poziomy terasowe, wyraźnie zarysowane w szerokiej, rozległej dolinie Nysy Kłodzkiej.

W okresie wzmożonych opadów deszczu lub nagłych roztopów pokrywy śnieżnej wraz z przybojem wody w rzece podnosi się ku górze poziom wód podziemnych. W stanach ekstremalnych może osiągnąć powierzchnię terenu. Głębokość zalegania zwierciadła wód podziemnych zwiększa się w okresie bezopadowym, gdy znacząco obniża się poziom wielkość przepływu wód w rzece. Analogicznie przedstawia się sytuacja w obrębie den dolinnych dopływów Nysy Kłodzkiej. Głębokość zalegania zwierciadła wód podziemnych w wyższej terasie dennej Nysy Kłodzkiej waha się w przedziale średnio 2-4 m p.p.t.

Przepuszczalność podłoża gruntowego w dolinie Nysy Kłodzkiej i bezpośredni kontakt wód podziemnych z wodą płynącą w rzece, skutkuje tworzeniem się na powierzchni terenu lokalnych podmokłości, szczególnie w odcinkach ujściowych dopływów rzeki (Studew, Małucha, Gruda). Natomiast w przypadku powierzchniowej eksploatacji złóż kruszywa naturalnego, na zasadzie naczyń połączonych, tworzą się bezodpływowe zbiorniki wodne, które były zaczątkiem dla zrealizowanych i przewidzianych do realizacji zbiorników retencyjnych.

Odmienne warunki hydrologiczne panują na powierzchni wysokiej terasy akumulacyjnej rzeki Nysy Kłodzkiej. Choć wody podziemne gromadzą się tu analogicznie w piaszczysto – żwirowych z otoczkami osadach plejstoceniowych, jednakże nie mają one bezpośredniego połączenia z wodami płynącymi. Zasilanie tego poziomu odbywa się głównie od powierzchni terenu na skutek opadów deszczu i roztopów. Część wód tego poziomu znajduje swe ujście w niszach źródłiskowych i dolinach bezimiennych dopływów Małuchy, pomiędzy Janowcem a Dzbanowem. Doliny tych dopływów rozcinają tu krawędź wysokiej terasy. Zwierciadło wód podziemnych, w obrębie powierzchni wysokiego zasypania plejstoceniowego rzeki, zalega stosunkowo głęboko (poniżej 5 m p.p.t. lokalnie 6-7 m p.p.t.), z uwagi na możliwość swobodnego przenikania wód podziemnych w głąb. Warstwa plejstoceniowych osadów rzecznych jest tu miększa, co wyraźnie odzwierciedla znacząca wysokość względna krawędzi wysokiej terasy.

Głębsze poziomy wodonośne w dolinie Nysy Kłodzkiej ograniczają swój zasięg do plioceniowych osadów piaszczysto – żwirowych tzw. „Serii Gozdnicy” o charakterze wód naporowych zalegających na różnych głębokościach. W obrębie głębokiego skalnego podłoża, datowanego na proterozoik i paleozoik, mogą występować szczelinowe wody podziemne. Poziom ten jest słabo rozpoznany.

W zasięgu twardzielowych wychodzi skalnego podłoża (Masyw Grochowej, Byczeń) oraz na obszarze Gór Bardzkich szczelinowe wody podziemne gromadzą się na kontakcie skały litej z pokrywającą je warstwą wietrzelinową. Ich zasobność jest mała i ściśle uzależniona od warunkach pogodowych. Znaczne nachylenie terenu ułatwia spływ tych wód do terenów położonych niżej.

Eksploatacja złóż magnezu w rejonie Masywu Grochowej spowodowała znaczące zaburzenia w cyrkulacji wód podziemnych.

2.6. Klimat

Teren opracowania leży w zasięgu klimatu umiarkowanego, ciepłego o cechach kontynentalnych, z zaznaczającymi się silnymi wpływami wilgotnego klimatu atlantyckiego. Oddziaływanie zachodnich mas powietrza skutkuje ciepłą i pochmurną zimą, natomiast w ciepłym okresie roku przeważa wówczas pogoda chłodna z dużym zachmurzeniem. Kontynentalna cyrkulacja wschodnia gwarantuje pogodę słoneczną z wysokimi temperaturami w lecie a z silnymi oziębieniem w zimie.

Dodatkowym czynnikiem wpływającym na lokalne warunki klimatyczne jest usytuowanie terenu pomiędzy zalesionym pasmem Gór Bardzkich na południu a otwartą, równinną przestrzenią przedgórską rozciągającą się na pozostałych kierunkach. Dużą rolę odgrywa również szeroka dolina Nysy Kłodzkiej, której przebieg jest zgodny z głównymi kierunkami przemieszczania się mas powietrza.

Zgodnie z przyjętym podziałem klimatycznym kraju teren opracowania przynależy do Przedgórze Sudeckiego, gdzie zaznaczają się cechy klimatu pośredniego pomiędzy górskim klimatem Sudeckiej Krainy Klimatycznej a łagodnym klimatem Niziny Śląskiej. Odmienność ta dotyczy przede wszystkim długości i terminu trwania termicznych pór roku.

Charakterystyka warunków klimatycznych na terenie miasta i gminy Bardo na podstawie danych z posterunku IMiGW w Bardzie:

- temperatura:
 - średnia temperatura roczna: 7,0 °C,
 - najcieplejszym miesiącem jest lipiec, zaś najniższe temperatury obserwowane są w styczniu,
- usłonecznienie:
 - roczna suma usłonecznienia wynosi około 1350 godzin,
 - na półrocze ciepłe przypada około 950 -1000 godzin słonecznych, a na półrocze chłodne (głównie z powodu krótkiego dnia, a także wyższego stopnia zachmurzenia) – tylko 300 godzin,
 - najbardziej słonecznym miesiącem w roku jest czerwiec,
- opady:
 - burze atmosferyczne występują głównie w miesiącach letnich, średnio 24 – 26 dni w roku,
 - roczna wilgotność względna powietrza wynosi 79 %.
 - w okresie od września do marca zjawisko mgły występuje średnio 30 – 40 dni; z wyraźną kulminacją jesienną,
- pokrywa śnieżna:
 - pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez około 50-60 dni,
 - pierwszy opad śnieżny pojawia się zazwyczaj w pierwszej dekadzie listopada a pokrywa śnieżna zanika na ogół w okresie od 30 marca do 10 kwietnia,
 - średnia grubość pokrywy śnieżnej wynosi: 10-15 cm;
- wiatry:
 - dominującymi kierunkami wiatrów jest kierunek południowy (17-18 %), kierunkami drugorzędnymi są wiatry zachodnie (16-18 %) i północno – zachodnie (16-20%)
 - udział ciszy atmosferycznej ocenia się jedynie na 10-15%,
 - średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0-3,5 m/s,
- okres wegetacyjny trwa 210-217 dni i zaczyna się z początkiem kwietnia.

W zakresie różnicowań mikroklimatycznych terenu gminy wyróżnić należy przede wszystkim obszar doliny rzeki Nysy Kłodzkiej, gdzie z uwagi na sąsiedztwo wody obserwuje się zwiększoną wilgotność względną powietrza, niższe wartości i amplitudy temperatur dobowych powietrza. Szeroka dolina Nysy Kłodzkiej znajduje się na osi przepływu mas powietrza o cyrkulacji zachodniej. Dzięki temu

obszar doliny jest dobrze przewietrzany, co chroni go od znaczących oddziaływań inwersyjnych. Pozostała część terenu opracowania, położona jest w zasięgu powierzchni wysokiej terasy rzeki, wyniesionej 15 m ponad dno doliny, przechodzącej wyżej we wzgórze dolinne. Powierzchnia terasy jest terenem płaskim, dobrze usłonecznionym i przewietrzanym o korzystnych dla człowieka warunkach mikroklimatycznych. Zawarte w granicach opracowania doliny Nysy Kłodzkiej ma podobnie korzystne warunki mikroklimatyczne za wyjątkiem swej, północnej ekspozycji.

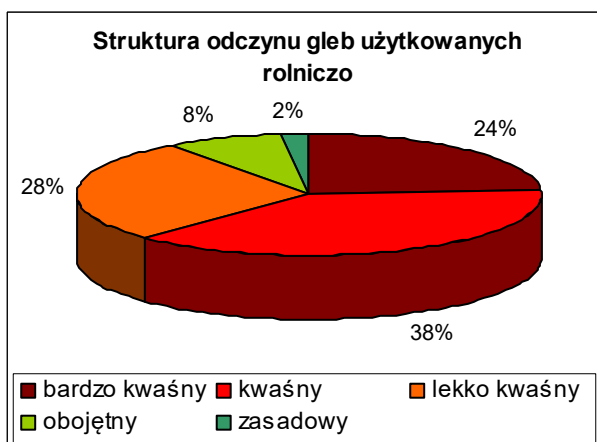
Niekorzystne, inwersyjne warunki mikroklimatyczne panują w obrębie den dolinnych dopływów Nysy Kłodzkiej tj. potoku Stępa we wsi Janowiec i Małucha we wsi Dżbanów. Są to erozyjne, głębokie doliny tych potoków, o wąskim dnie i stromych zboczach, gdzie następuje stagnacja mas chłodnego powietrza. W konsekwencji tych uwarunkowań obserwuje się tu zwiększoną wilgotność względną powietrza, niższe wartości i amplitudy temperatur dobowych w stosunku do terenów położonych wyżej, oraz częste zaleganie mgieł itp.

2.7. Gleby

Obszary rolne w gminie Bardo stanowią wartościową rolniczą przestrzeń produkcyjną. Uwzględniając sumę takich czynników, jak: gleby, klimat, rzeźbę terenu i wilgotność gleby, należy mu przypisać 80-90 pkt w stupunktowej ocenie warunków agroekologicznych. W aspekcie rejonizacji glebowo-rolniczej jest to teren urodzajnych gleb pszennych, podgórskich.

W obrębie dna doliny Nysy Kłodzkiej dominują gleby hydrogeniczne, napływowe, aluwialne, wykształcone w postaci nader urodzajnych mad rzecznych. W południowym pasie terenu, położonym powyżej krawędzi wysokiej terasy rzeki występują gleby autogeniczne, brunatno ziemne w typie gleb brunatnych kwaśnych i gleb płowych. Uprawiana jest na nich pszenica, kukurydza i rzepak.

Wykres: Struktura odczynu gleb użytkowanych rolniczo.

Gleby powiatu ząbkowickiego charakteryzują się kwaśnym odczynem, co skutkuje małym stopniem przyswajalności przez rośliny uprawowe makro- i mikroelementów z gleby Bardziej uaktywniają się szkodliwe związki glinu, manganu i żelaza, a także pobieranie metali ciężkich: ołowiu i kadmu. Prowadzi to do zmniejszenia plonów roślin uprawnych i pogorszenia jakości uzyskanych produktów, nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami. Znaczny wpływ na zakwaszenie gleb ma działalność człowieka, zarówno poprzez regulowanie odczynu na drodze wapnowania gleb, jak poprzez wywoływanie przyczyn powodujących zwiększenie kwasowości.

Tabela: Odczyn gleb użytkowanych rolniczo.

Odczyn gleb - pH	Udział procentowy
kwaśny (pH < 4,6)	24%

kwaśny (pH 4,6-5,5)	39%
lekko kwaśny (pH 5,6-6,5)	28%,
obojętny (pH 6,6-7,2)	8%
zasadowy (pH >7,2)	2%

Ze względu na duży udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych na terenie gminy konieczne jest przeprowadzenie wapnowania gleb. Zabieg ten nie tylko wpływa na zmianę pH gleby, ale także wzbogaca glebę w wapń, magnez, a niekiedy również w mikroelementy. Wapnowanie korzystnie wpływa na właściwości fizyczne, strukturę i przepuszczalność gleb, co w efekcie doprowadza do wzrostu wydajności gleby. Ocenia się, że potrzeby wapnowania dla gleb powiatu ząbkowickiego są następujące:

- 57% - konieczne,
- 17% - potrzebne,
- 12% - wskazane,
- 8% - ograniczone,
- 6% - zbędne.

2.8. Lasy

Stopień lesistości gminy Bardo jest bardzo wysoki, tereny zalesione zajmują prawie 61% jej powierzchni. Najliczniej reprezentowanymi typami siedliskowymi lasu na terenie gminy są: las górski, las mieszany górski i las wyżynny. Najważniejszym drzewem lasotwórczym jest obecnie świerk pospolity i buk zwyczajny.

Na zboczach lub płaskich wierzchołkach wzgórz, gdzie siedliska są ubogie, a gleby świeże lub suche występowała i występuje obecnie również miejscami dąbrowa w odmianie sudeckiej. Natomiast ze stromymi zboczami w wyższych położeniach Gór Bardzkich, na ubogim podłożu skalnym związana jest siedliskowo buczyna górską w postaci typowej, a w niższych i łagodniejszych partiach zboczy na siedliskach wilgotniejszych w podzespole paprociowym. Na terenie gminy znajdujemy także potencjalne siedliska lasów grądowych. Na terenach podgórskich są to głównie tereny płaskie i pokryte utworami gliniastymi.

Dla dolin potoków specyficznym typem roślinności są lasy łąkowe. W dolinach niewielkich potoków w piętrze pogórza i niższych partiach regła dolnego dominują siedliska podgórskiego łągu jesionowego, np. w dolinach potoków Jasionowiec, Bratniak, Laskówka, Piekiełko. Szczególnie dobrze wykształcone płyty łągu jesionowego zachowały się w dolinie Młynówki.

Na stromych i wilgotnych i cienistych zboczach dolin potoków w pewnych miejscach (np. w Piekiełku powyżej leśniczówki Wilcza) występują siedliska zboczowych lasów jaworowych - jaworzyny z miesięcznicą w odmianie sudeckiej. Z większymi rzekami niosącymi znaczne ilości materiału wleczonego, który osadzany jest w postaci piaszczysto-żwirowych mad związane są siedliskowo łągi wierzbowo-topolowe. Siedliska takie - łągu wierzbowego występują na terenie gminy wzdłuż Nysy Kłodzkiej.

2.9. Świat roślinny

W podziale geobotanicznym (Szafer 1977), obszar gminy Bardo położony jest w Podokręgu Sudetów Środkowych, należącym do Okręgu Sudety Zachodnie, Działu Sudety, Podprowincji Hercyńsko-Sudeckiej i Prowincji Górsko-Środkowoeuropejskiej. Natomiast w regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Tramplera i in. 1990) Góry Bardzkie leżą w Mezoregionie Gór Sowich, w Dzielnicy Sudetów Środkowych, zaliczanej do Krainy VII, czyli Sudeckiej.

Najbogatsze gatunkowo zespoły roślinności grupują się w szerokim pasie wzdłuż koryta rzeki Nysy Kłodzkiej i jej dopływów. Tworzą tu one wartościowe siedliska przyrodnicze, chronione prawnie: łągi topolowo-wierzbowe, olsy i łozowska, starorzecza, mokre łąki użytkowane ekstensywnie oraz pojedyncze enklawy łąk środkowoeuropejskich. Na ochronę zasługują zespół starych dębów szypułkowych rosnących nad brzegiem Nysy Kłodzkiej. Samoistną sukcesję roślinności zielne, krzewów i drzew wodolubnych obserwuje się ponadto wzdłuż brzegów zbiorników wodnych utworzonych w wyrobiskach poeksploatacyjnych kruszywa naturalnego.

Wśród pól uprawnych i jednorocznych roślin terenów ruderalnych występuje roślinność tworząca antropogeniczne nitrofilne zbiorowiska. Grupują się tu liczne gatunki roślin zielnych: jednorocznych i bylin, w przewadze powszechnie uznawane za chwasty. Nie tworzą one wartościowych zbiorowisk roślinnych. Z pominięciem różnych gatunków traw.

Wśród areałów rolnych wyróżnia się stare aleje dębowe, nasadzone wzdłuż grobli prowadzącej z Dzbanowa, wzdłuż potoku Malucha, do Nysy Kłodzkiej oraz powyżej zabudowy wsi w samym Dzbanowie. Stan tego starodrzewu jest zły, wymaga renowacji i stałych zabiegów pielęgnacyjnych.

Zieleń przydomową w obrębie terenów osadniczych reprezentują oprócz sadów, ogrodów warzywnych i kwiatowych liczne nasadzenia drzew i krzewów. A drodze krajowej i drogom powiatowym towarzyszą ciągi nasadzeń takich gatunków drzew, jak m.in.: lipa, klon, topola i jesion.

2.10. Świat zwierząt

Siedliska łąkowe i leśne oraz rozległe agrokompleksy uprawowe są dogodnym siedliskiem dla bytowania i żerowania fauny. Widoczna jest swoista symbioza zwierząt z człowiekiem w obrębie wiejskich terenów osadniczych. Szczególnie dotyczy to ptaków, małych ssaków, czy owadów, których obecność na terenach zabudowanych jest powszechna.

W wodach Nysy Kłodzkiej i jej dopływach żyją liczne gatunki ryb, wśród których występuje między innymi: lipień, pstrąg potokowy, głowacica, strzelba potokowa, ślíz, brzana, karaś, okoń, płóc, leszcz, jelec, jaź.

Skorupiaki reprezentuje zaś rak rzeczny, który jest dobrym wyznacznikiem czystości wód płynących. Przy korytach cieków powierzchniowych i przy brzegach zbiorników wodnych, utworzonych w wyrobiskach poeksploatacyjnych powszechnie występują płazy, w tym min: żaba wodna, trawna, jeziorkowata, rzekotka.

Płazy spotyka się również w obrębie innych siedlisk terenu gminy. W wodach potoków górskich charakterystyczna jest obecność salamandry płamistej, objętej ochroną ścisłą.

Przy zbiornikach wodnych w dolinie Nysy Kłodzkiej widzi się stałą obecność typowych ptaków wodnych, m.in. takie gatunki jak: krzyżówka, łabędź niemy, bocian biały, cyranka, pluszcz, pliszka siwa, trzciniaćzek. Świat ptaków reprezentowany jest poza tym szeroko we wszystkich siedliskach przyrodniczych, a także na terenach osadniczych. Są to m.in. myszółw, szczygieł, jemioluska, dzięcioł czarny, bogatka, modraszka, szpak, zięba, grzywacz, bażant, brzegówka, kukułka, skowronek, kruk, kawka, gawron, sroka, gil.

2.11. Ochrona przyrody i krajobrazu

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp. Wśród form ochrony na obszarze miasta i gminy Bardo ustanowiono:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”**, utworzony w 1981 roku na mocy Uchwały Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu. Zajmuje powierzchnię ok. 27 300 ha i obejmuje głównie grzbiety Gór Sowich i Bardzkich, wraz z leżącymi w nich rezerwatami

- przyrody i utworami geologicznymi, na terenie którego obowiązują zapisy określone w rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego Nr 25 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Góry Bardzkie i Sowie" (Dz. Urz. Woj. Do/n. Nr 317, poz. 3924),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk **Natura 2000 „Góry Bardzkie”** (kod obszaru: PLH020062) o powierzchni 3379.7 ha. Obszar obejmuje pasmo Gór Bardzkich w Sudetach Środkowych, leżące pomiędzy pasmem Gór Kłodzkich i Gór Sowich. Obszar leży na wysokości 255 - 655 m n.p.m. i charakteryzuje się urozmaiconą budową geologiczną. Niemal cały obszar gór (96 %) jest zalesiony. Jest to obszar kluczowy dla zachowania podtypu jaworzyn miesięcznicowych w Polsce pd. - zach., ważny także dla ochrony żyznych buczyn. Na stromych stokach nad Nysą grupuje się szereg stanowisk siedlisk kserotermicznych – świetliste dąbrowy, murawy naskalne i zespoły paproci szczelinowych. Łącznie występuje tu 7 siedlisk przyrodniczych oraz 3 gatunki nietoperzy (mopek, nocek duży i nocek Bechsteina, które mają swoje zimowiska w fortach Srebrnej Góry),
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk **Natura 2000 „Przełom Nisy Kłodzkiej koło Morzyszowa”** (kod obszaru: PLH020043) o powierzchni 279 ha. Obszar obejmuje głęboką dolinę rzeki Nisy Kłodzkiej, pomiędzy Młynowem a Opolnicą. Rzeka przecina tu malowniczym przełomem Góry Bardzkie. Na odcinku tym znajdują się dwa głęboko wcięte zakola rzeki, na których można zaobserwować typowe przykłady stromych brzegów po stronie zewnętrznej i łagodne zbocza po ich stronie wewnętrznej. Szerokość doliny rzecznej waha się tu od 500 do 1000 m. Natomiast strome stoki o nachyleniu dochodzącym do 60 % wznoszą się tu do 60 m nad korytem rzeki. Zbocza wąwozu pokryte są gęstymi, naturalnymi lasami, wśród których najcenniejsze przyrodniczo są dobrze zachowane klonowo-lipowe lasy zboczowe oraz ciepłolubne grądy. W dolinie rzecznej natomiast znajdują się ekstensywnie użytkowane łąki kośne, pastwiska, zarośla wierzbowe oraz lasy łęgowe o priorytetowym znaczeniu dla UE. Na terenie ostoi znajduje się 8 rodzajów siedlisk, które zajmują łącznie blisko 75% obszaru. Wśród nich największą powierzchnię zajmują grądy środkowoeuropejskie (20%) oraz jaworzyny na stokach i zboczach (14%). Dużą wartość przyrodniczą przedstawia również meandrująca rzeka z pionierską roślinnością żwirowisk, zaroślami wierzbowymi z pojedynczymi starymi wierzbami oraz łąkami,
 - **Rezerwat "Cisy"** - utworzony decyzją Ministra Leśnictwa, zawartą w zarządzeniu Nr 22 z dnia 24 kwietnia 1954 r. Położony obok wsi Brzeźnica. Znajduje się pod zarządem Nadleśnictwa Bardo Śląskie. Jego szata roślinna niemal w całości została w przeszłości zniekształcona w wyniku antropogenicznych oddziaływań. W omawianym rezerwacie oraz w położonej w pobliżu "Cisowej Górze" chronionych jest prawie 2500 cisów, a co najmniej drugie tyle występuje w lasach gospodarczych. Rezerwat "Cisy" położony jest na północnych stokach dwóch gór: Brzeźnickiej Góry (525 m n.p.m.) i Leszka (530 m n.p.m.). Teren rezerwatu generalnie opada w kierunku północnym, a przez jego środek przebiega wyraźna, głęboka rynna, dnem której płynie (okresowo wysychający) niewielki strumień, uchodzący na terenie rezerwatu do potoku Stobna.
 - **Rezerwat "Cisowa Góra"** - leśny rezerwat przyrody w Sudetach w zachodnim paśmie Gór Bardzkich o powierzchni 18,9 ha, utworzony w 1953 na stokach gór Buczek i Mały Buczek w celu ochrony dużego zgrupowania cisów. Rezerwat stanowi fragment lasu mieszanego pierwotnej Puszczy Sudeckiej, gdzie rośnie: jawor, lipa, wiąz, jodła, świerk, dąb oraz około tysiąca cisów. Roślinność runa leśnego jest uboga, ale występuje tu kilka gatunków storczyka.
 - **zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Obryw skalny”** o powierzchni 12,5 hektara, ustanowiony Uchwałą Nr XXXVI/271/2006 Rady Miejskiej w Bardzie z dnia 27 września 2006 r. Osuwisko jest największym historycznie poświadczonym osuwiskiem zbocza górskiego w Sudetach, ma około 90 m wysokości i do 200 m szerokości. Znajduje się na zachodnim stoku Kalwarii, opadającym do dna doliny Nisy Kłodzkiej. W dolnej części porośnięte jest lasem, a w górnej odsłania się lita skała. Wokół na stokach rośnie las mieszany z dominacją buka i świerku. Celem ochrony jest tu zachowanie unikatowych cech osuwiska skalnego. Górna krawędź osuwiska stanowi punkt widokowy, z którego rozciąga się panorama Barda, Przełomu Bardzkiego i północnej części Grzbietu Zachodniego Gór Bardzkich.

Gminny zasób przyrody uzupełnia 7 **pomników przyrody**. Według art. 28 ustawy o ochronie przyrody z 16 października 1991 roku pomnikami przyrody są „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno – pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Tabela: Pomniki przyrody na terenie miasta i gminy Bardo

Nr	Nazwa obiektu (gatunek)	Rodzaj	Miejscowość	Opis stanowiska	Podstawa prawna
1.	Lipa drobnolistna obwód 482 cm	pojedyncze drzewo	Brzeźnica	Przy wejściu na teren kościoła parafialnego	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
2.	Klon zwyczajny obwód 228 cm	pojedyncze drzewo	Brzeźnica	Park przypałacowy, obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
3.	Dąb szypułkowy	grupa drzew	Opolnica	Park przypałacowy, obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
4.	Lipa drobnolistna	grupa drzew	Opolnica	Park przypałacowy, obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
5.	Buk pospolity	aleja dwustronna w układzie szpalerowym	Opolnica	Park przypałacowy, obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej wzdłuż wjazdu	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
6.	„Kamień Brygidy”	głaz narzutowy	Bardo	Działka geodezyjna nr 621/251	Uchwała Nr XXXVI/272/2006 Rady Miejskiej w Bardzie z dnia 27 września 2006 r.

Źródło: BIP Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Ponadto prawnej ochronie podlega wiele gatunków roślin i zwierząt. Celem ochrony gatunkowej jest zabezpieczenie dziko występujących gatunków roślin i zwierząt, zwłaszcza rzadkich lub zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Ochrona gatunkowa roślin obejmuje gatunki poddane ochronie ścisłej (całkowitej) oraz ochronie częściowej. W odniesieniu do dziko występujących roślin poddanych ochronie ścisłej zabrania się ich niszczenia, zrywania, ścinania, pozyskiwania i wrywania z naturalnych stanowisk oraz ich zbywania, nabywania, przenoszenia lub wywożenia za granicę.

Ochrona gatunkowa zwierząt obejmuje bardzo liczne gatunki zwierząt, które występują w stanie dzikim, a są zagrożone wyginięciem lub są rzadko spotykane. W stosunku do gatunków chronionych zabrania się m.in. umyślnego ich zabijania, płoszenia, chwytania, przetrzymywania i preparowania, niszczenia ich gniazd, nor, legowisk, filmowania i fotografowania w miejscach rozrodu. Dla niektórych skrajnie rzadkich gatunków, dodatkową ochrona otacza się miejsca ich rozrodu i stałego przebywania, wyznaczając w tym celu strefy ochrony ścisłej i częściowej. Ochronie podlegają również mrowiska w lasach.

Na podstawie badań przeprowadzonych w sezonach wegetacyjnych 2003 (jesień) oraz 2004 (wiosna, lato, jesień) na terenie miasta i gminy Bardo stwierdzono występowanie 27 gatunków chronionych (Rozporządzenie MŚ z dn. 9 lipca 2004 r.) na 103 stanowiskach. Stwierdzono 17 gatunków

całkowicie chronionych (na 88 stanowiskach), w tym jeden gatunek wymagający ochrony czynnej - kukulka szerokolistna i 10 gatunków podlegających ochronie częściowej (na 15 stanowiskach).

3. Uwarunkowania wynikające z przeznaczenia i zagospodarowania przestrzennego oraz stanu ładu przestrzennego

3.1. Sieć osadnicza

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Bardo oraz 9 miejscowości wiejskich położonych w 9 sołectwach. Potencjał ludnościowy jest mocno zróżnicowany – od 94 osób do około 2,6 tys. mieszkańców. Tym samym zróżnicowany jest poziom wyposażenia ich w podstawowe usługi. Miasto Bardo jest lokalnym ośrodkiem usługowo-przemysłowym, gdzie skoncentrowane są usługi, handel oraz działalność przemysłowa. Miasto Bardo jest ośrodkiem gminnym. Zasięg oddziaływania tego ośrodka wykracza zatem poza granice miasta. Wynika z tego m.in. silna dominacja miasta Barda nad pozostałą, wiejską częścią gminy. Miasto pełni funkcję ośrodka administracyjnego, kulturalnego, oświatowego (szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe).

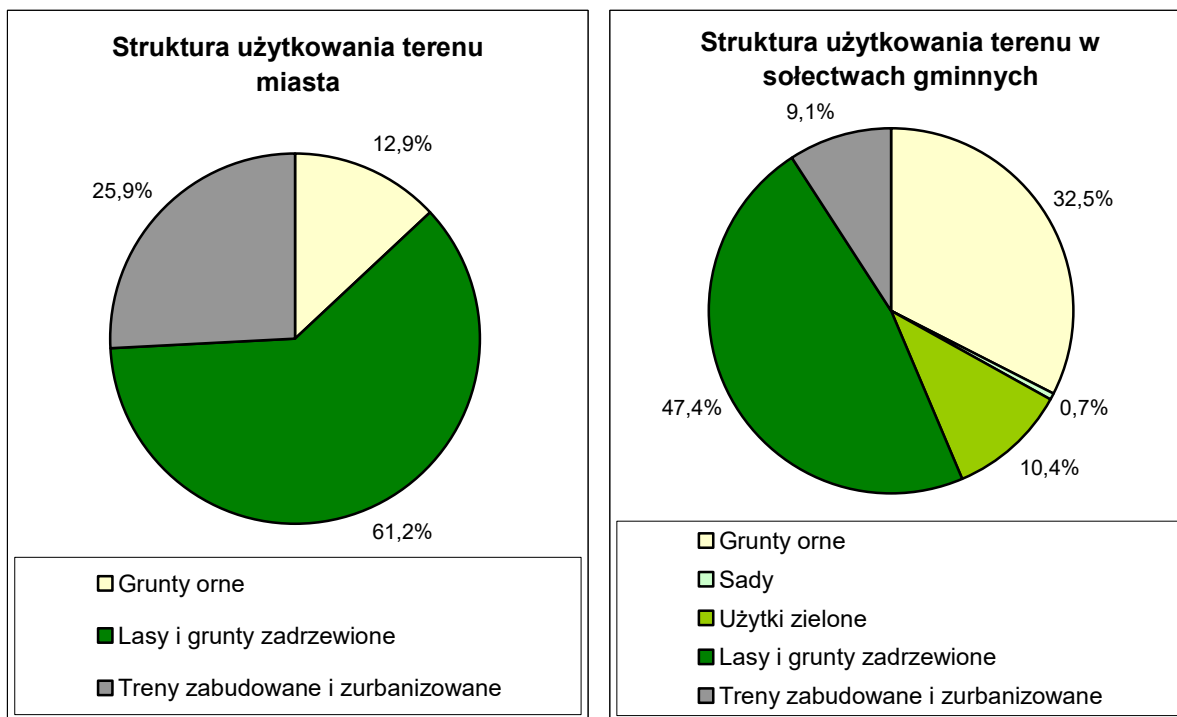
3.2. Struktura użytkowania gruntów

Znaczny obszar miasta i gminy Bardo zajmują zalesione tereny górzyste o łącznej powierzchni 2 298 ha, czyli 48,2 % ogólnej powierzchni gminy. Przestrzeń rolnicza stanowi natomiast około 40% obszaru miasta i gminy, w tym grunty orne zajmują 31,3%, trwałe użytki zielone (głównie łąki) 9,7%, sady około 0,5%, a tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują około 10,14% ogólnej powierzchni gminy

Tabela: Struktura użytkowania terenu w gminie Bardo

Wyszczególnienie		Miasto Bardo	Sołectwa
		ha (%)	ha (%)
1.	Grunty orne	60 (12,9 %)	2 229 (32,3 %)
2.	Sady	-	45 (0,5 %)
3.	Użytki zielone	-	710 (10,3 %)
4.	Lasy i grunty zadrzewione	284 (61,2 %)	3 245 (47,2 %)
5.	Tereny zabudowane i zurbanizowane	120 (25,9 %)	622 (9,7 %)
Ogółem		464 (100%)	6 851 (100%)

Źródło: UMiG Bardo

3.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Pod względem funkcjonalno - przestrzennym Gmina Bardo charakteryzuje się przeważającym udziałem zalesionych terenów górzystych 48,2% oraz rolniczej przestrzeni produkcyjnej, użytki rolne zajmują prawie 40% powierzchni gminy. Naczelną rolę przy kształtowaniu systemu osadniczego gminy miał także układ komunikacyjny, na podstawie którego następował rozwój osadnictwa w gminie.

Głównym ośrodkiem i najważniejszym elementem struktury przestrzennej gminy jest miasto Bardo, położone w centralnym gminy.

Sieć osadnicza gminy skupiona jest głównie przy ciągach komunikacyjnych w postaci pasm, ciągów zabudowy. Rozciąganie zabudowy przy głównych ciągach komunikacyjnych wpływa niekorzystnie na jakość przestrzeni i uniemożliwia wyodrębnienie centrów miejscowości.

Częstym zjawiskiem jest lokalizowanie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w sąsiedztwie zabudowy zagrodowej.

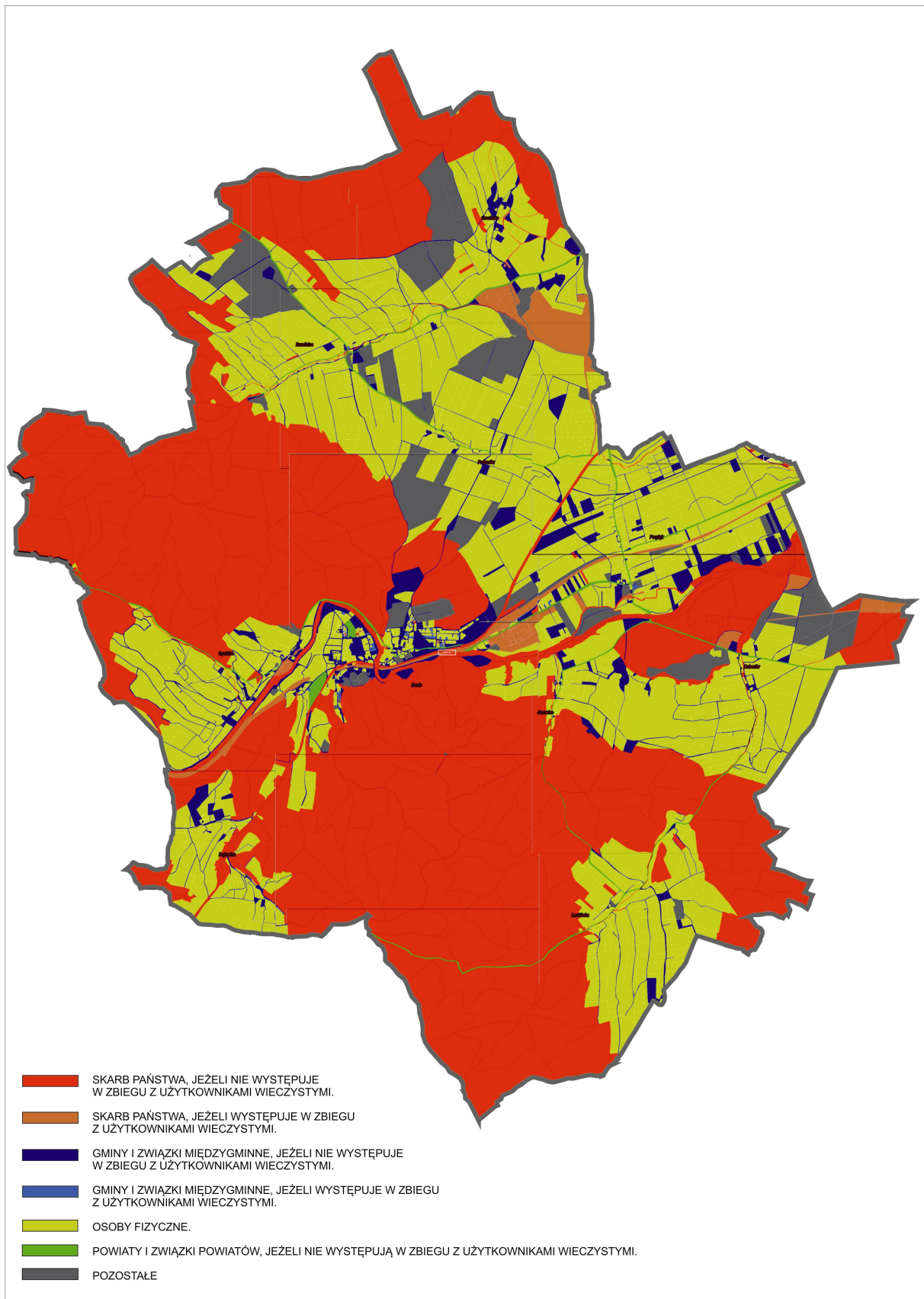
Wraz ze zmieniającą się strukturą zatrudnienia w gminie, stopniowo zmniejsza się liczba osób zatrudnionych w rolnictwie, a co za tym idzie powierzchnia gruntów rolnych użytkowanych rolniczo.

Ponadto w ostatnich latach zaznaczył się wyraźny wzrost zainteresowania nieruchomościami przeznaczonymi pod zabudowę przez osoby zamieszkujące większe ośrodki miejskie. Utworzenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową pozwoli zaspokoić rosnące zapotrzebowanie. Głównym celem przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Rozwój powinien się ściśle wiązać z rozwojem układu komunikacyjnego, dostępnością do mediów oraz potencjałem demograficznym gminy. W pierwszej kolejności należy dążyć do uzupełniania i uporządkowania struktury istniejącej zabudowy, a dopiero po odpowiednim wypełnieniu tej przestrzeni przystępować do zagospodarowania terenów niezainwestowanych. Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać ochronę ładu przestrzennego, zachować harmonię przestrzenną oraz odpowiednią skalę i proporcje zabudowy. Nie można zapominać o wyposażeniu nowych obszarów w niezbędną infrastrukturę techniczną podnoszącą jakość życia mieszkańców.

Wyraźnie wyodrębnionym przestrzennie elementem są lasy. Większe kompleksy położone na zachodzie i północy gminy i pełnią rolę zarówno produkcyjną, jak i ekologiczną. Pozytywny wpływ lasu na środowisko przejawia się przede wszystkim w kształtowaniu i ochronie gleb i powietrza, stabilizującym oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, czyli wpływem na obieg wody, opady, wiatry, temperaturę, mikroklimat, erozję gleb. Równie istotne jest oddziaływanie na jakość naszego życia

(jakość powietrza, czystość wód powierzchniowych, wypoczynek, turystykę, wartości estetyczne, krajobrazowe, kulturalne).

3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Źródło: <http://zabkowicki.webewid.pl>

4. Uwarunkowania historyczno – kulturowe

Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadza ochronę zabytków nieruchomych i ruchomych oraz zabytków archeologicznych. Formami ochrony tej są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Celem ochrony dóbr kultury jest ich zachowanie, należyte utrzymanie oraz społeczne, celowe wykorzystanie i udostępnienie dla celów dydaktycznych i wychowawczych tak, aby służyły nauce oraz stanowiły trwały element kultury narodowej. Dlatego też chronić należy nie tylko poszczególne obiekty, ale całe obszary o szczególnych pod względem środowiska kulturowego walorach.

Celem opracowania problematyki ochrony środowiska kulturowego do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i gminy Bardo jest:

- rozpoznanie struktury krajobrazu kulturowego gminy,
- określenie zagrożeń,
- określenie potrzeb i warunków ochrony tych dóbr,
- rewaloryzacje istniejących wartości przestrzennych,
- wskazanie możliwości i kierunków kształtowania struktury krajobrazu kulturowego.

Krajobraz kulturowy obok treści posiada formę, która nazywa się architekturą krajobrazu – będącą syntezą elementów przyrodniczych i działalności człowieka. Krajobraz kulturowy i jego uwarunkowania, w kategoriach konserwatorskich, powinny być traktowane jako obiekt żywy, który niesie właściwą w swej specyfice metodologię jego ochrony.

Ochrona krajobrazu kulturowego jest moralnym obowiązkiem społeczeństwa w celu zachowania ważnego elementu tożsamości narodowej Polaków oraz związków społeczności lokalnych oraz regionalnych. Ochrona krajobrazu to pełna ochrona obiektu zabytkowego i jego otoczenia wraz z roślinnością i właściwymi warunkami socjologicznymi. Realna zatem ochrona środowiska kulturowego musi polegać na ochronie najcenniejszych obiektów, zespołów lub obszarów polegających na świadomym przekształcaniu reszty środowiska w taki sposób, aby tworząc nowe wartości unikać szpetoty i deformacji otoczenia. Zagrożenia wynikające z faktu, że zmieniają się formy życia społecznego i gospodarki powodują, że określone formy przestają odpowiadać potrzebom ich użytkowników (stare kuźnie, drewniane budynki, wiatraki, młyny wodne itp.) Ochrona zabytków obejmuje nie tylko poszczególne obiekty, ale także całe zespoły powiązane z otoczeniem przyrodniczym. Dlatego też ważną jest współpraca ze sobą służb konserwatorskich zabytków i przyrody. Postuluje się zatem:

- wspólne działanie służb konserwatorskich zabytków i przyrody,
- otoczenie troską zabytków-symboli mówiących o tożsamości danych miejscowości,
- przeciwstawianie się realizacji budowli i urządzeń deformujących zespoły historyczne o dużej wartości,
- wprowadzanie tablic informacyjnych o obiektach zabytkowych, alejach, drogach historycznych, szlakach handlowych, itp.

Zasoby środowiska kulturowego na terenie gminy podzielono na obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz będące w wykazie zabytków.

Na terenie miasta i gminy Bardo wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- dla obszarów wpisanych do rejestru zabytków – strefa „A” ochrony konserwatorskiej,
- dla obszarów figurujących w ewidencji zabytków – strefa „B” ochrony konserwatorskiej,
- strefę ochrony krajobrazu kulturowego połączoną ze strefą ochrony ekspozycji – strefa „K” ochrony krajobrazu
- strefę ochrony zabytków archeologicznych „OW”,
- strefę ścisłej ochrony konserwatorskiej „W”,
- stanowiska archeologiczne

Tabela: Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na obszarze gminy.

Lp.	Nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Blizsza chronologia	Kultura
BARDO						
1.	93-26	1	1	grodzisko fort ziemny	wczesne średniowiecze X-XIII on połowa XVIII	
2.	93-26	2	2	grodzisko	wczesne średniowiecze XI-XIII	
3.	93-26	3	3	zamek	późne średniowiecze XIV-XV	
4.	93-26	24	4	osada	wczesne średniowiecze X-XIII	
5.	92-26	7	6	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
6.	93-25	4	5	fort?		
7.	93-26	26	7	szaniec	XVIII wiek wojny śląskie	
8.	92-25	15	8	Prostokątno – owalne wyiesienie	Wczesne średniowiecze XIX wiek	
BRZEŹNICA						
9.	92-25	4	1	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
10.	92-25	5	2	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
11.	92-25	6	3	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
12.	92-25	11	4	osada	późne średniowiecze, nowożytność	
13.	92-25	12	5	szaniec	XVIII wiek, wojny śląskie XIX w	
14.	92-25	17	6	szaniec	XVIII wiek, wojny śląskie XIX w	
DĘBOWINA						
15.	93-25	1	1	osada		łużycka
				osada	wczesne średniowiecze IX-X	
				śląd osadnictwa		
DZBANÓW						
16.	92-26	51	1	śląd osadnictwa	owr późny?	przeworska?
				osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - 1 poł. XIV	
17.	92-26	52	2	osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - 1 poł. XIV	
18.	92-26	53	3	osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - XIV	
				osada	późne średniowiecze – on XV-XVI	
19.	93-26	13	4	osada	późne średniowiecze	

20.	93-26	14	5	osada	późne średniowiecze	
21.	93-26	15	6	osada	późne średniowiecze	
GROCHOWA						
22.	91-26	110	1	śląd osadnictwa	neolit	
23.	91-26	111	2	śląd osadnictwa	neolit	
24.	91-26	112	3	osada?		
25.	91-26	113	4	śląd osadnictwa	neolit	kcw
26.	91-26	114	5	fort	on 1813	
27.	91-26	115	6	fort	on 1813	
28.	91-26	119	7	szaniec	XIX wiek	
JANOWIEC						
29.	93-26	10	1	fort ziemny	on połowa XVIII	
30.	93-26	11	2	wały		
31.	93-26	25	3	osada	późne średniowiecze	
32.	93-26	27	4	reduta	XVIII wiek, wojny śląskie XIX w ?	
LASKÓWKA						
33.	93-26	4	1	fort ziemny	on połowa XVIII	
34.	93-26	6	2	nieokreślona		
35.	93-26	7	3	nieokreślona		
36.	93-26	5	4	fort ziemny	on połowa XVIII	
37.	93-26	12	5	nieokreślona		
38.	93-26	28	6	szaniec	XVIII wiek	
OPOLNICA						
39.	93-25	33	1	śląd osadnictwa	ep. kamienia	
40.	92-25	3	2	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
41.	93-25	3	2	fort ziemny	on XVIII	
POTWORÓW						
42.	92-25	2	1	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
43.	92-25	3	2	Fort ziemny	1 poł XVIII w	
44.	92-26	5	3	grodzisko stożkowe?	średniowiecze	
45.	92-26	6	5	fort ziemny	on 1 poł. XVIII	
46.	92-26	60	4	osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - XIV	
47.	92-26	62	7	śląd osadnictwa	późne średniowiecze 2 poł. XIII - XIV	
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – on XV-XVI	
48.	92-26	62	6	śląd osadnictwa	ep. kamienia	
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – on XV-XVI	
49.	92-25	13	8	szaniec	XVIII w / wojny śląskie XIX?	

50.	92-25	14	9	szaniec	XVIIIw	
51.	92-25	18	10	szaniec	XVIII w / wojny śląskie XIX?	
52.	92-25	19	11	szaniec	XVIII w / wojny śląskie XIX?	
PRZYŁĘK						
53.	92-26	12	1	osada	halsztat	łużycka
54.	92-26	50	2	osada	późne średniowiecze XIII-XIV	
				osada	późne średniowiecze – on XV-XVI	
55.	92-26	54	3	śląd osadnictwa	pradzieje	
				osada	późne średniowiecze – on XIV-XV	
56.	92-26	55	4	osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - 1 poł. XIV	
				osada	późne średniowiecze – on XIV-XV	
57.	92-26	56	5	osada	późne średniowiecze – on XIV-XV	
58.	92-26	57	6	osada	neolit	
				osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - XIV	
59.	92-26	58	7	śląd osadnictwa	neolit?	
				osada	późne średniowiecze XIV-XV	
60.	92-26	59	8	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV	
61.	92-26	63	9	osada	późne średniowiecze 2 poł. XIII - 1 poł. XIV	

*według danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

Tabela: Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	Miejscowość	Numer w miejscowości	Obszar	Numer na obszarze	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru	Nr działki
1.	Bardo	1	93-26	1	120/Arch/65	1965-06-03	724
2.	Bardo	2	93-26	2	125/Arch/65	1965-07-02	250
3.	Bardo	3	93-26	3	662/Arch/73	1973-06-24	618/246
4.	Bardo	6	92-26	7	465/Arch/69	1969-08-14	186/167
5.	Bardo	5	93-25	4	467/Arch/69	1969-08-14	450/228 obr. Opolnica
6.	Brzeźnica	1	92-25	4	464/Arch/69	1969-08-14	511/194/194 a
7.	Brzeźnica	4	92-25	11	341/Arch/2008	2008-02-05	508/197
8.	Dębowina	1	93-25	1	168/Arch/18	1965-12-06	177/264/1
9.	Grochowa	5	91-26	114	394/Arch/68	1968-12-17	323/5
10.	Laskówka	1	93-26	4	199/Arch/25	1966-07-20	389
11.	Laskówka	4	93-26	5	200/Arch/27	1966-03-21	391
12.	Potworów	1	92-25	2	466/Arch/69	1969-08-14	463
13.	Potworów	2	92-25	3	463/Arch/69	1969-08-14	469/192 Obr. Opolnica
14.	Potworów	5	92-26	6	467/Arch/69	1969-08-14	398/169
15.	Przyłek	1	92-26	12	780/Arch/75	1975-02-05	260

*według danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

Zasób ewidencji i rejestru stanowisk archeologicznych podlega sukcesywnym uzupełnieniom i weryfikacji.

Tabela: Wykaz zabytków

Lp.	miejsowość	rodzaj obiektu	obiekt/ zespół	ulica	nr	nr rejestru	data
1.	Bardo	zespół	zespół kościelno-klasztorny				
2.	Bardo	kościół	kościół paraf. p. w. Nawiedzenia NMP			A/1683/64	29.03.1949
3.	Bardo	klasztor	klasztor, ob. plebania i klasztor Redemptorystów	Wolności pl.	5	A/1858/1826	08.10.1966
4.	Bardo	klasztor	szkoła katolicka, ob. dom mieszkalny	Główna	60		
5.	Bardo	kaplica	kaplica św. Alfonsa Liguori w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
6.	Bardo	kaplica	kaplica Zwiastowania w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
7.	Bardo	kaplica	kaplica Narodzenia Jezusa w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
8.	Bardo	kaplica	kaplica Ofiarowania w Świątyni w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
9.	Bardo	kaplica	kaplica Znalezienia Chrystusa w Świątyni w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
10.	Bardo	kaplica	kaplica Chrystus w Ogrójcu w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
11.	Bardo	kaplica	kaplica Biczowania Chrystusa w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
12.	Bardo	kaplica	kaplica Koronowania Cierniem w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
13.	Bardo	kaplica	kaplica Niesienia Krzyża w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
14.	Bardo	kaplica	kaplica Ukrzyżowania w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
15.	Bardo	kaplica	kaplica Zmartwychwstania w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
16.	Bardo	kaplica	kaplica Zesłania Ducha Świętego w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
17.	Bardo	kaplica	kaplica Dusz Czyścowniczych w zespole kaplic na Górze Różańcowej (13 obiektów)	Męki Pańskiej		A/1857/808/Wł	14.05.1981
18.	Bardo	kaplica	kapliczka w dole Drogi Krzyżowej				
19.	Bardo	kaplica	kapliczka w połowie Drogi Krzyżowej				
20.	Bardo	kaplica	kaplica w zespole stacji Drogi Krzyżowej "Źródło Marii"				
21.	Bardo	kaplica	zespół kaplic- stacji Drogi				

			Krzyżowej				
22.	Bardo	kaplica	kaplica z rzeźbą Pieta	Główna			
23.	Bardo	kaplica	kaplica p. w. NPM na Górze Bardzkiej			A/1859/1825	08.10.1966
24.	Bardo	zespół	zespół klasztorny				
25.	Bardo	klasztor	d. klasztor Jadwiżanek, ob. Ośrodek kolonijny	Główna	19	1211/Wł	31.10.1986
26.	Bardo	szkoła	szkoła i sierociniec klasztoru Jadwiżanek	Główna	17		
27.	Bardo	szkoła	oficyna szkoły j.w.	Główna	17		
28.	Bardo	szkoła	oficyna szkoły j.w.	Główna	17		
29.	Bardo	klasztor	klasztor Urszulanek Unii Rzymskiej	Krakowska	31 a	A/1960/1360/Wł	10.12.1991
30.	Bardo	klasztor	klasztor Zgromadz. Sióstr Marii Niep.	1 Maja	12	A/1961/1502/Wł	11.06.1996
31.	Bardo	klasztor	dom SS. Bożego Serca	Krakowska	27		
32.	Bardo	cmentarz	cmentarz komunalny	Główna			
33.	Bardo	kaplica	kaplica cmentarna, cmentarz komunalny	Główna	57		
34.	Bardo	publiczne	pensjonat, ob. Dom Wczasów Dziecięcych	Polna	10		
35.	Bardo	park	park przy pensjonacie	Polna	10	1326/Wł	19.03.1991
36.	Bardo	publiczne	pensjonat, ob. dom mieszkalny	Noworudzka	8		
37.	Bardo	ratusz	ratusz i szkoła parafialna, ob. dom mieszkalny	Wolności pl.	4	1207/Wł	31.10.1986
38.	Bardo	publiczne	szpital ob. dom mieszkalny	Główna	36		
39.	Bardo	publiczne	Bank Miejski, ob. dom mieszkalny	Główna	6	89/A/02	28.06.2002
40.	Bardo	publiczne	remiza strażacka	Rynek	15		
41.	Bardo	publiczne	zajazd, ob. dom mieszkalny	Kolejowa	12		
42.	Bardo	publiczne	zespół mieszkalny, d. zajazd "Pod Żółtym Lwem"	Główna	21	1206/Wł	31.10.1986
43.	Bardo	publiczne	oficyna zachodnia	Główna	21	1206/Wł	31.10.1986
44.	Bardo	publiczne	oficyna wschodnia	Główna	21	1206/Wł	31.10.1986
45.	Bardo	publiczne	oficyna północna	Główna	21	1206/Wł	31.10.1986
46.	Bardo	publiczne	zajazd "Pod Złotym Gryfem", ob. dom mieszkalny	Główna	23	1827	08.10.1966
47.	Bardo	publiczne	zajazd "Pod Czarnym Niedźwiedziem", ob. dom mieszkalny	Główna	25	1208/Wł	31.10.1986
48.	Bardo	publiczne	hotel "Pod Gwiazdą", ob. dom mieszkalny	Główna	27	1209/Wł	31.10.1986
49.	Bardo	publiczne	zajazd "Pod Złotym Słońcem", ob. dom mieszkalny	Główna	31	1828	08.10.1966
50.	Bardo	publiczne	bank, ob. dom mieszkalny	Główna	6		
51.	Bardo	publiczne	gospoda, ob. dom mieszkalny	Główna	51		
52.	Bardo	publiczne	zajazd "Pod Złotym Kubkiem", ob. dom mieszkalny	Wolności pl.	1	1210/Wł	31.10.1986
53.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	4		
54.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	4a		
55.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	5		
56.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	7		
57.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	8		

58.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	9		
59.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	10		
60.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	11		
61.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	12		
62.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	13		
63.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny, d. piekarnia Eichnera	Główna	14		
64.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	15		
65.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	16		
66.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	18		
67.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	19		
68.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	20		
69.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	20 a		
70.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	22		
71.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	24		
72.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny z apteką	Główna	26		
73.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	26 a		
74.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	28		
75.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	30		
76.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	33		
77.	Bardo	dom mieszkalny	oficina mieszkalna	Główna	33 a		
78.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	34		
79.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	35		
80.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	37		
81.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	38		
82.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	39		
83.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	40		
84.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	42		
85.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	43		
86.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	44		
87.	Bardo	dom mieszkalny	willa	Główna	45		
88.	Bardo	dom	dom mieszkalny	Główna	46		

		mieszkalny					
89.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	47		
90.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	49		
91.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	52		
92.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	58		
93.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	61		
94.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	63		
95.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	65		
96.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Grunwaldzka	5		
97.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Grunwaldzka	13		
98.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Grunwaldzka	25		
99.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Grunwaldzka	27 /29		
100.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	1		
101.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	3		
102.	Bardo	publiczne	poczta	Kolejowa	6		
103.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	7		
104.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	8		
105.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	9		
106.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny, ob. Nadleśnictwo	Kolejowa	15		
107.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	16		
108.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Kolejowa	24		
109.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	26		
110.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	52		
111.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Kolejowa	54		
112.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Krakowska	1		
113.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Krakowska	3		
114.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Krakowska	9		
115.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Krakowska	17		
116.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	1 Maja	5		
117.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	1 Maja	7		
118.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	1 Maja	9		
119.	Bardo	dom	dom mieszkalny	1 Maja	10		

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BARDO

		mieszkalny					
120.	Bardo	dom mieszkalny	willa	Męki Pańskiej	1		
121.	Bardo	dom mieszkalny	willa	Męki Pańskiej	3		
122.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Męki Pańskiej	11		
123.	Bardo	dom mieszkalny	willa	Mickiewicza	1		
124.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Mickiewicza	2		
125.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Noworudzka	1		
126.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Noworudzka	3		
127.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Noworudzka	5		
128.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Noworudzka	7		
129.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny i wytwórnia wód gazowanych	Rynek	4		
130.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	6		
131.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	8		
132.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	10		
133.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	11		
134.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	12		
135.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	13		
136.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Rynek	14		
137.	Bardo	dom mieszkalny	dom mieszkalny, ob. PGKiM	Wolności pl.	3		
138.	Bardo	most	most na Nysie Kłodzkiej			1066/Wł	15.11.1984
139.	Bardo	dworzec	dworzec kolejowy	Krakowska			
140.	Bardo	przemysłowe	młyn z domem mieszkalnym	Noworudzka	9		
141.	Bardo	przemysłowe	gazownia, ob. rozdzielnia gazu	Grunwaldzka	31		
142.	Bardo	przemysłowe	stacja pomp i ujęć wody	Grunwaldzka	31a		
143.	Bardo	przemysłowe	budynek dozoru tech. - Zakłady Papiernicze	Fabryczna	18		
144.	Bardo	przemysłowe	magazyn materiałów budowlanych - Zakłady Papiernicze	Fabryczna	18		
145.	Brzeźnica	zespół	zespół kościelny				
146.	Brzeźnica	kościół	kościół paraf. p. w. św. Mikołaja			A/1881/1831	08.10.1966
147.	Brzeźnica	plebania	plebania				
148.	Brzeźnica	cmentarz	cmentarz przykościelny				
149.	Brzeźnica	mur	mur z bramą				
150.	Brzeźnica	cmentarz	cmentarz parafialny				
151.	Brzeźnica	mur	mury, ogrodzenie z bramami				
152.	Brzeźnica	pałac	pałac, ob. Dom Pomocy Społ.		78		
153.	Brzeźnica	dom	dom mieszkalny		57		

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BARDO

		mieszkalny				
154.	Brzeźnica	dom mieszkalny	dom mieszkalny		85	
155.	Brzeźnica	dom mieszkalny	dom mieszkalny		95	
156.	Dzbanów	dwór	dwór			1836 08.10.1966
157.	Grochowa	zespół	zespół dworski			
158.	Grochowa	dwór	dwór, ob. szkoła		43	
159.	Grochowa	dom mieszkalny	oficyna dworska, ob. dom mieszkalny		41	
160.	Grochowa	brama	brama na folwark			
161.	Grochowa	park	park			
162.	Janowiec	dom mieszkalny	dom mieszkalny		1	
163.	Janowiec	dom mieszkalny	dom mieszkalny		34	
164.	Laskówka	zespół	zespół kościelny			
165.	Laskówka	kościół	kościół fil. p. w. św. Mikołaja			A/1774/982 21.08.1963
166.	Laskówka	inne	budynek bramny przy kościele			
167.	Laskówka	mur	mur ogrodzenia kościoła			
168.	Laskówka	cmentarz	cmentarz przykościelny			
169.	Laskówka	dom mieszkalny	plebania, ob. zachowane mury obwodowe		20	
170.	Laskówka	dwór	dwór		29	A/4281/1038/Wł 20.09.1984
171.	Laskówka	gospodarczy	budynek gospodarczy		29	
172.	Opolnica	zespół	zespół kościelny			
173.	Opolnica	kościół	kościół ewangelicki			
174.	Opolnica	cmentarz	cmentarz przykościelny (poewangelicki)			
175.	Opolnica	plebania	plebania, ob. dom mieszkalny		19	
176.	Opolnica	zespół	zespół pałacowy			
177.	Opolnica	pałac	zameczek myśliwski		58 ..	A/4471/1361/Wł 30.12.1991
178.	Opolnica	oficyna dworska	oficyna dworska nr I		58 ..	A/4471/1361/Wł 30.12.1991
179.	Opolnica	oficyna dworska	oficyna dworska nr II		58 ..	A/4471/1361/Wł 30.12.1991
180.	Opolnica	park	park pałacowy			
181.	Opolnica	dom mieszkalny	dom mieszkalny		17	
182.	Opolnica	dom mieszkalny	dom mieszkalny		52	
183.	Opolnica	dom mieszkalny	dom mieszkalny		54	
184.	Potworów	pałac	pałac		1	
185.	Potworów	dom mieszkalny	dom mieszkalny		20	
186.	Potworów	dom mieszkalny	dom mieszkalny		51	
187.	Przyłęk	zespół	zespół kościelny			
188.	Przyłęk	kościół	kościół paraf. p.w. św. Anny			A/1869/1857 11.10.1966
189.	Przyłęk	plebania	plebania			A/1870/1858 11.10.1966
190.	Przyłęk	cmentarz	cmentarz przykościelny			
191.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	13	
192.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	16	

193.	Przyłęk	brama	brama przy domu	Główna	16		
194.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	18		
195.	Przyłęk	gospodarczy	spichlerz, ob.dom mieszkalny i restauracja	Główna	19		
196.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	20		
197.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny, ob. szkoła	Główna	24		
198.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	65		
199.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Główna	73		
200.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Fabryczna	1		
201.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny	Fabryczna	3		
202.	Przyłęk	dworzec	budynek dworca kolejowego				
203.	Przyłęk	przemysłowe	młyn	Główna	11		
204.	Przyłęk	dom mieszkalny	dom mieszkalny w zespole młyna	Główna	11		
205.	Przyłęk	most	most drogowy			A/4479/1445/Wł	23.09.1995

Wykaz obszarów zabytkowych:

Lp.	Miejscowość	I. Wykaz obszarów zabytkowych	II. Wykaz zabytków archeologicznych	
			stanowiska archeologiczne	obszary ochrony archeologicznej
1	BRZEŹNICA	historyczny układ ruralistyczny	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
2	BRZEŹNICA	X	3	3 x obszar ochrony archeologicznej fortów ziemnych wraz z przedpołem
3	BRZEŹNICA	X	1 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
4	DĘBOWINA	X	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
5	DĘBOWINA	X	1	obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego wraz z przedpołem
6	DĘBOWINA	X	1 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
7	DZBANÓW	X	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
8	DZBANÓW	X	6 w granicach wsi, poza w/w obszarem	X
9	GROCHOWA	X	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
10	GROCHOWA	X	1	obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego wraz z przedpołem
11	GROCHOWA	X	4 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
12	JANOWIEC	X	1	obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego wraz z przedpołem

13	JANOWIEC	X	2 w granicach wsi, poza w/w obszarem	X
14	LASKÓWKA	historyczny układ ruralistyczny	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
15	LASKÓWKA	X	2	2 X obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego z przedpołem
16	LASKÓWKA	X	3 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
17	OPOLNICA	historyczny układ przestrzenny dla zespołu zamku myśliwskiego i parku	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej, w tym obszar ochrony archeologicznej nie istniejącego dworu z XVI w.
18	OPOLNICA	historyczny układ przestrzenny dla zespołu poewangelickiego kościelno-cmentarnego z plebanią	X	X
19	OPOLNICA	X	1 w granicach wsi, poza w/w obszarem	X
20	POTWORÓW	X	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
21	POTWORÓW	X	4	4 X obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego z przedpołem
22	POTWORÓW	X	3 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
23	PRZYŁĘK	historyczny układ ruralistyczny	X	obszar obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o genezie średniowiecznej
24	PRZYŁĘK	X	9 w granicach wsi, poza w/w obszarami	X
25	BARDO	historyczny układ urbanistyczny osady klasztornej, w tym wpisany do rejestru zabytków pod numerem 1940 decyzją z dnia 17.10.1968 r.	X	obszar obserwacji archeologicznej miejscowości o genezie średniowiecznej w granicach układu wpisanego do rejestru zabytków
26	BARDO	historyczny układ ruralistyczny przedmieścia- d. wsi Radkowice	X	X
27	BARDO	historyczny układ przestrzenny-zespół klasztorny przy Krakowskiej	X	X
28	BARDO	historyczny układ przestrzenny-zespół klasztorno-parkowy przy ul. 1 Maja	X	X

29	BARDO	historyczny układ urbanistyczny-zespół Kaplic Różańcowych wraz z terenem	X	X
30	BARDO	historyczny układ przestrzenny-droga Kalwaryjska i Polska na Kalwarię w obrębie parku leśnego	X	X
31	BARDO	X	2	obszar ochrony archeologicznej grodu-kasztelanii z podgrodzem
32	BARDO	X	2	2 x obszar ochrony archeologicznej fortu ziemnego
33	BARDO	X	1	obszar ochrony archeologicznej reliktyw zamku
34	BARDO	X	1 w granicach miasta, poza w/w obszarami	X

*według danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

Wykaz obszarów i obiektów zabytkowych podlega sukcesywnym uzupełnieniom i weryfikacji.

Ochroną konserwatorską objęte są również rzeźby przydrożne:

- **Brzeźnica** – krzyż pokutny, XIV-XVI w., czerwony piaskowiec, obróbka ręczna, wysoko na murze cmentarza przykościelnego (Parafia rzymskokatolicka p.w. św. Mikołaja w Rzeźnicy), na prawo od południowej furty,
- **Brzeźnica** – krzyż pokutny, XIV-XVI w., czerwony piaskowiec, obróbka ręczna, nisko na lewo od północnej furty, w murze cmentarza przykościelnego,
- **Dębowina** – rzeźba przydrożna – kolumna Maryjna, barok, XVIII w., piaskowiec, po zachodniej stronie drogi E-12, przy 348,25 km, ukośnie do drogi,
- **Dzbanów** – wazon, barok, XVIII w., 2 szt.; na bramie wjazdowej do dawnego PGR-u,
- **Dzbanów** – krzyż pokutny, XIV-XVI w., piaskowiec, obróbka ręczna, opodal wjazdu do dawnego PGR-u, w zachodniej części wsi,
- **Dzbanów** – kapliczka przydrożna, 1775, cegła, piaskowiec, dachówka, blacha, przy rozjeździe dróg Przyłek-Ożary-Lasówka,
- **Janowiec** – rzeźba – Madonna z Dzieciątkiem, barok, koniec XVIII w.; drewno polichromowane, dom nr 25, wnęka nad wejściem głównym,
- **Lasówka** – rzeźba przydrożna – Św. Trójca, barok, 2 poł. XVIII w, piaskowiec, cegła; na południe od kościoła św. Mikołaja,
- **Lasówka** – krzyż pokutny, XIV – XVI w., piaskowiec, obróbka ręczna, na rozwidleniu dróg, 200 m poniżej kościoła,
- **Potworów** – kapliczka przydrożna, barok, XVIII w., cegła, kamień, tynk, dachówka, po zachodniej stronie polnej drogi do Braszowic, 350 m za wsią na maksymalnym wzniesieniu,
- **Potworów** – krzyż przydrożny, bezstylowy, 1884, piaskowiec, obróbka ręczna, 1,5 km na pd. zach. od wsi przy leśnej drodze do Barda Śląskiego, na PN. od Pańskiej Góry,
- **Potworów** – krzyż pokutny, XIV-XVI w., piaskowiec, obróbka ręczna, za płotem domy nr 23 (stary numer 51), przy bocznej bramie wjazdowej,
- **Przyłek** – rzeźba przydrożna – św. Jan Nepomucen, barok-klasycyzm, koniec XVIII w., piaskowiec, przy moście, obok domu przy ul. Głównej 8.

Rzeźby przydrożne zewidencjonowane, jak i rzeźby o cechach historycznych nie ujęte w wykazie (szczególnie te, które mogą być zlokalizowane na terenach leśnych) należy zachować w pierwotnym miejscu przeznaczenia, w należytym stanie, tj. poddawać fachowej konserwacji.

5. Uwarunkowania społeczno – ekonomiczne

5.1. Demografia

Liczba ludności na terenie gminy, według danych UMiG w Bardzie na 31.12.2016r. wynosiła 5315 osób (Bardo – 2575, Brzeźnica 550, Dębowina 99, Dzbanów 205, Grochowa 303, Janowiec 126, Laskówka 147, Opolnica 387, Potworów 250, Przyłęk 673).

Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Bardo liczące 2 621 mieszkańców oraz 9 mniejszych miejscowości. Średnia wielkość jednostki osadniczej na obszarze wiejskim wynosi 301 mieszkańców. Przeważają wsie małe (do 300 mieszkańców), ale przeważnie o skupionej zabudowie. Największą wsią jest Przyłęk liczący 675 mieszkańców. Według kryterium liczby mieszkańców wsie podzielić można na następujące grupy:

- I. wsie duże (powyżej 500 mieszkańców) – Brzeźnica i Przyłęk,
- II. wsie średnie (od 300 - 500 mieszkańców) – Opolnica i Grochowa,
- III. wsie małe (od 100 - 300 mieszkańców) – Dzbanów, Janowiec, Laskówka, Potworów,
- IV. wsie bardzo małe (do 100 mieszkańców) – Dębowina.

Na obecny stan ludności w gminie ma wpływ wskaźnik przyrostu naturalnego ludności na poziomie - 6, co świadczy, że w skali całej gminy liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń. Pod tym względem wskaźnik dla gminy kształtuje się dużo gorzej niż w całym w powiecie ząbkowickim, gdzie wskaźniki przyrostu naturalnego w 2013 roku wynosił – 4 na tysiąc mieszkańców.

Negatywny wpływ na liczbę ludności na terenie gminy ma również ujemne saldo migracji, na poziomie: - 0,4. Pod tym względem wskaźnik dla gminy kształtuje się jednak dużo lepiej niż w powiecie ząbkowickim, gdzie wskaźniki przyrostu naturalnego w 2013 roku wynosił – 3,8 na tysiąc mieszkańców.

Relacja między ekonomicznymi grupami wieku ludności pozwala ocenić tzw. obciążenie demograficzne ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Właściwa proporcja między grupą ludności pracującej i grupami ludności niepracującej (dzieci, ludzie starzy) ma istotne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania społeczno-gospodarczego. Zmiana tej proporcji, polegająca na wzroście ludności w wieku nieprodukcyjnym, powoduje zmniejszanie się zasobów pracy oraz generuje koszty utrzymania grup niepracujących (m.in. wzrost kosztów usług medycznych i opiekuńczych dla ludzi starych), co istotnie hamuje wzrost gospodarczy. Aktualnie (dane na 2013 r.) w gminie Bardo na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 80 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w całej Polsce - 87.

5.2. Prognoza demograficzna

Prognozę przeprowadzono na podstawie danych odzwierciedlających faktyczną ilość mieszkańców gminy, czyli osób zameldowanych na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałych oraz osób przebywających czasowo i zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Wyniki przeprowadzonej analizy opublikowane zostały w czterech grupach czasowych, tj. dla lat: 2020, 2025, 2030 i 2035 w podziale na grupy demograficzne, funkcjonalne i ekonomiczne, ogółem oraz odrębnie dla kobiet i mężczyzn.

Poniższa tabela prezentuje strukturę wiekową gminy Bardo w 2013 roku oraz prognozę tej struktury na przestrzeni kolejnych 27 lat, tj. do 2035 roku. Porównanie struktury wiekowej gminy pozwala zauważyć, iż udział w strukturze ludności mieszkańców w grupach wiekowych 30-34 oraz 55-59 jest nieznacznie wyższy od pozostałych grup. Analizując strukturę mieszkańców gminy Bardo ze względu na wiek należy zwrócić uwagę, iż na niekorzyść gminy wypada udział liczby dzieci i młodzieży w wieku 10-14 lat. W 2013 roku liczebność ogółem w tym przedziale wiekowym wyniosła 219 osób. Porównując te dane z innymi, prognozowanymi grupami pięcioletnimi zauważa się tendencję spadkową w ogólnej liczbie ludności w badanej grupie wiekowej. Przeprowadzona analiza wykazała, iż w 2030

roku liczba ta wyniesie 209 osób, a w 2035 roku już tylko 181. Zaobserwować można również niższy obecnie udział przedstawicieli starszych grup wiekowych (80-84 oraz 85 i więcej lat). Natomiast, wieloletnia prognoza wskazuje, iż współczynnik ten będzie wraz z upływem lat wzrastał, co świadczyć może o zjawisku starzenia się społeczeństwa tego regionu. Ponadto obecnie nie odnotowano znaczących dysproporcji liczebności obu płci (w ogólnej liczbie mieszkańców wśród wszystkich grup wiekowych). Constans w tym zakresie przewidziany został również w prognozach do 2035 roku.

Tabela: Struktura ludności wg płci i wieku

TABELA 1. STRUKTURA LUDNOŚCI WG PŁCI I WIEKU (GRUPY PIĘCIOLETNIE)															
	2013			2020			2025			2030			2035		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
0-4	113	143	256	120	128	248	107	113	220	90	95	185	81	86	167
5-9	109	129	238	114	137	251	123	131	254	109	116	225	93	99	192
10-14	114	152	266	122	146	268	116	142	258	125	134	259	112	119	231
15-19	171	123	294	113	146	259	122	150	272	119	144	263	126	135	261
20-24	200	211	411	160	134	294	111	146	257	123	149	272	118	144	262
25-29	213	195	408	173	175	348	153	132	285	106	143	249	118	147	265
30-34	246	244	490	187	192	379	167	173	340	149	129	278	101	141	242
35-39	181	211	392	249	232	481	189	193	382	171	173	344	149	132	281
40-44	182	188	370	211	229	440	251	235	486	191	193	384	171	175	346
45-49	165	190	355	185	198	383	212	226	438	251	231	482	191	193	384
50-54	211	224	435	173	185	358	185	194	379	211	220	431	250	224	474
55-59	245	264	509	192	201	393	172	179	351	183	186	369	210	211	421
60-64	234	229	463	226	226	452	189	187	376	168	166	334	178	172	350
65-69	146	116	262	226	210	436	216	201	417	179	167	346	161	148	309
70-74	105	66	171	166	130	296	210	175	385	201	170	371	167	139	306
75-79	119	63	182	104	62	166	147	100	247	186	136	322	178	130	308
80-84	73	33	106	84	39	123	84	42	126	119	69	188	148	91	239
85 i więcej	71	28	99	84	30	114	87	30	117	89	33	122	112	48	160
ogółem	2898	2809	5707	2889	2800	5689	2841	2749	5590	2770	2654	5424	2664	2534	5198

źródło: Opracowanie Instytutu Rozwoju Terytorialnego: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku.

Tabela: Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku

	2013			2020			2025			2030			2035		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
wiek przedprodukcyjny	443	495	938	430	496	926	432	487	919	403	422	825	360	383	743
wiek produkcyjny	1707	2008	3715	1569	1833	3402	1476	1714	3190	1425	1657	3082	1360	1595	2955
wiek produkcyjny mobilny	1086	1101	2187	1019	1023	2042	907	928	1835	780	854	1634	709	795	1504
wiek produkcyjny niemobilny	621	907	1528	550	810	1360	569	786	1355	645	803	1448	651	800	1451
wiek poprodukcyjny	748	306	1054	890	471	1361	933	548	1481	942	575	1517	944	556	1500
ogółem	2898	2809	5707	2889	2800	5689	2841	2749	5590	2770	2654	5424	2664	2534	5198

źródło: Opracowanie Instytutu Rozwoju Terytorialnego: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku.

Przez ludność w wieku produkcyjnym należy rozumieć ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn został przyjęty wiek 15-64 lata, dla kobiet 15-59 lat. Wiek mobilny jest to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w przedziale wiekowym 18-44 lata, natomiast wiek niemobilny to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Ludność w wieku nieprodukcyjnym to ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 14 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej. W powyższej tabeli zestawione zostały dane przedstawiające strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, w podziale na ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, produkcyjnym mobilnym i niemobilnym oraz w wieku poprodukcyjnym. Najistotniejsze znaczenie z punktu widzenia rynku pracy mają zmiany, których spodziewać się można w populacji osób w wieku produkcyjnym. Prognozowany okres wskazuje pokaźny i ciągły ubytek ludności w wieku przedprodukcyjnym. Podobną zależność można zaobserwować w kształtowaniu się liczebności populacji w wieku produkcyjnym mobilnym oraz w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym niemobilnym w kolejnych pięcioleciach będzie również wykazywać tendencje spadkową, niemniej jednak w porównaniu do grup pozostałych współczynnik ten będzie się zmieniał dużo wolniej.

Tabela: Struktura ludności w funkcjonalnych grupach wieku

	2013			2020			2025			2030			2035		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
0-2	59	80	139	70	75	145	62	66	128	53	56	109	48	51	99
3-6	102	115	217	102	107	209	92	97	189	78	83	161	69	73	142
7-12	123	167	290	148	181	329	152	156	308	141	151	292	122	130	252
13-15	82	89	171	66	79	145	65	105	170	79	84	163	72	76	148
16-19	141	96	237	83	115	198	97	112	209	92	115	207	101	109	210
20-24	200	211	411	160	134	294	111	146	257	123	149	272	118	144	262
ogółem	707	758	1465	629	691	1320	579	682	1261	566	638	1204	530	583	1113

źródło: Opracowanie Instytutu Rozwoju Terytorialnego: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku.

Struktura ludności według płci, której miarą jest współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w okresie objętym prognozą ulegnie nieznacznym zmianom, które determinować może

przewidywany spadek współczynnika urodzeń. Zmiany te w regionie będą zależne od stopnia zaawansowania starzenia populacji. W ostatnim pięcioleciu horyzontu prognozy wartość współczynnika nieco się zmniejszy. W całym badanym okresie ciężko mówić o równowadze między płciami wśród mieszkańców gminy. W każdym z okresów prognozy wskazują na przewyższającą liczbę mieszkańców płci męskiej nad płcią żeńską. Jako najbardziej znaczący czynnik, jaki wpływa na strukturę ludności wg. Płci można uznać zróżnicowane procesy rozwoju populacji kobiet i mężczyzn. Niesprzyjające zmiany liczebności kobiet oraz struktury ich populacji wg. Wieków przyczyniać mogą się do trwałego spadku liczby urodzeń w latach kolejnych.

Analizując prognozę demograficzną dla gmin województwa dolnośląskiego do roku 2035 widać, że w gminie Bardo od roku 2020 do 2035 przewiduje się tendencję malejącą.

Tabela: Prognozowana liczba ludności dla gminy Bardo na podstawie Prognozy demograficznej dla gmin województwa dolnośląskiego do roku 2035

Rok	Prognozowana liczba ludności		
	Kobiety	Mężczyźni	Ludność ogółem w gminie
2020	2 683	2 593	5 276
2025	2 586	2 499	5 085
2030	2 459	2 372	4 831
2035	2 328	2 221	4 549

(https://www.irt.wroc.pl/aktualnosc-309-prognoza_demograficzna_dla_gmin.html)

Jak wykazano w powyższej tabeli prognozowana liczba mieszkańców w roku 2035 powoduje spadek liczby mieszkańców w stosunku do roku 2015 o 786 osób co stanowi ok. 14% całkowitej ilości mieszkańców z roku 2015.

Podobnie przedstawia się prognoza dotycząca struktury według ekonomicznych grup wieku, gdzie widać od 2020 roku tendencję spadkową ludności w wieku przedprodukcyjnym. Niestety niekorzystnym zjawiskiem jest najmniejsza liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w roku 2035.

Tabela: Prognozowana struktura według ekonomicznych grup wieku dla gminy Bardo na podstawie Prognozy demograficznej dla gmin województwa dolnośląskiego do roku 2035

Rok	Prognozowana liczba ludności		
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
2020	810	3 180	1 286
2025	762	2 951	1 372
2030	680	2 767	1 384
2035	606	2 582	1 361

(https://www.irt.wroc.pl/aktualnosc-309-prognoza_demograficzna_dla_gmin.html)

5.3. Mieszkalnictwo/Warunki mieszkaniowe

Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotelu pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkaniowe, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) o obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście. Izba to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój jak i kuchnię - jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji. Dane o liczbie izb w mieszkaniach uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna

powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego liczba budynków mieszkalnych na przestrzeni lat 2010-2014 w gminie Bardo sukcesywnie wzrasta. W 2014 roku liczba ta wyniosła 1044, co stanowi 4,4% wzrostu w stosunku do roku 2010. Pod względem wzrostu liczby budynków mieszkalnych, gmina Bardo wypada bardzo korzystnie na tle pozostałych gmin powiatu Ząbkowickiego, gdyż to właśnie w gminie Bardo zanotowano najwyższy współczynnik wzrostu liczby budynków mieszkalnych w powiecie ząbkowickim (1,6%). Wartość ta jest także porównywalna z wartością dla podregionu Wałbrzyskiego (4,8%).

Tabela: Liczba budynków mieszkalnych w gminie Bardo w latach 2010-2014. na tle powiatu, podregionu i województwa¹

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Współczynnik wzrostu w latach 2010-2014 [%]
Bardo	1 000	1 014	1 030	1 035	1 044	4,4
Ząbkowice Śląskie	2 921	2 961	2 986	2 995	3 014	1,4
Ziębice	3 095	3 124	3 126	3 132	3 136	1,3
Złoty Stok	913	931	934	935	937	2,6
Stoszowice	1 175	1 178	1 181	1 183	1 190	1,6
Kamieniec Ząbkowicki	1 578	1 573	1 579	1 583	1 587	0,6
Ciepłowody	690	644	647	649	652	-5,5
Powiat ząbkowicki	11 372	11 425	11 483	11 512	11 560	1,6
Podregion Wałbrzyski	75 137	77 302	77 779	78 222	78 727	4,8
Województwo dolnośląskie	332 096	346 299	350 637	355 402	360 176	8,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS;

Zgodnie z danymi GUS, wielkość zasobów mieszkaniowych w gminie Bardo na koniec 2014 roku wynosiła 1 848 mieszkań, w tym 20 lokali socjalnych, o łącznej powierzchni 148 780 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa tych mieszkań to 80,5 m², co plasuje gminę na 4 miejscu wśród gmin z powiatu ząbkowickiego. Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wynosiła 27 m², co także oscyluje wokół średniej wartości na tle gmin z powiatu ząbkowickiego.

Tabela: Zasoby mieszkaniowe gminy Bardo w 2014 roku w odniesieniu do powiatu, regionu i kraju

Gmina	Liczba mieszkań ogółem	Liczba izb ogółem	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Liczba izb w mieszkaniu	Liczba osób na 1 mieszkanie	Liczba osób na 1 izbę	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę [m ²]
Bardo	1 848	7 531	148 780	4,08	2,98	0,73	80,5	27,0
Ząbkowice Śląskie	8 421	30 504	559 873	3,62	2,67	0,74	71,2	26,7
Ziębice	6 160	23 182	461 878	3,76	2,89	0,77	75,0	26,0
Złoty Stok	1 697	6 525	129 581	3,85	2,76	0,72	76,4	27,6
Stoszowice	1 725	7 701	163 723	4,46	3,19	0,71	94,9	29,8
Kamieniec Ząbkowicki	2 924	11 870	235 554	4,06	2,87	0,71	80,6	28,0
Ciepłowody	954	4068	81 959	4,26	3,25	0,76	85,9	26,5

Biorąc pod uwagę zmniejszającą się liczbą ludności w poszczególnych wsiach oraz znaczne oddalenie gminy od dużych ośrodków miejskich, nie należy spodziewać się w najbliższym czasie większego ruchu budowlanego w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Przyrostu zasobów mieszkaniowych można spodziewać się jedynie we wsiach o charakterze turystycznym, takich jak Opolnica i Dębowa. Jak wynika z poniżej tabeli, na terenie gminy Bardo w 2014r. oddano do

użytkowania 13 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania 135,8 m². Wszystkie te mieszkania dotyczą budynków indywidualnych, stąd tak duża przeciętna powierzchnia użytkowa. Więcej mieszkań do użytkowania oddano jedynie w gminie Ząbkowice Śląskie.

Tabela: Mieszkania oddane do użytkowania w 2014 r.

Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]
Bardo	13	79	1 765	135,8
Ząbkowice Śląskie	45	189	4 748	105,5
Ziębice	11	50	1 486	135,1
Złoty Stok	6	34	752	125,3
Stoszowice	11	66	1 665	151,4
Kamieniec Ząbkowicki	6	27	846	141,0
Ciepłowody	3	17	336	112,0
Powiat ząbkowicki	95	462	11 598	122,1
Podregion Wałbrzyski	1 335	5 525	137 097	102,7
Województwo dolnośląskie	13 953	52 687	1 255 414	90,0

Źródło: opracowanie „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

5.4. Oświata

Wprowadzona na przełomie 1998/1999 r. reforma oświaty przyniosła ze sobą reorganizację szkolnictwa, w wyniku której uległy likwidacji małe szkoły. Od września 1999 r. w gminie Bardo pozostały 2 szkoły podstawowe 6-cio klasowe oraz 1 gimnazjum gminne:

- Zespół Szkolno – Przedszkolny im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie, ul. Polna 1 z Filią w Przyłęku,
- Szkoła Podstawowa w Przyłęku, ul. Fabryczna 7,
- Gimnazjum Publiczne im. Janusza Kusocińskiego w Bardzie. Od roku szkolnego 2018/2019 likwidacja Gimnazjum. Na terenie gminy Bardo pozostanie jedna szkoła podstawowa.

W Domu Opieki Społecznej w Opolnicy zlokalizowany jest ponadto zespół szkół specjalnych.

Gmina Bardo oferuje również opiekę przedszkolną realizowaną przez Przedszkole Publiczne w Bardzie z Filią w Przyłęku.

Obecnie istniejąca sieć szkolna odpowiada potrzebom mieszkańców i jest optymalna z punktu widzenia logistyki dowozów i finansowania działalności oświatowej przez gminę. Wypracowany system oświaty uwzględnia faktyczne zapotrzebowanie wynikające z założeń reformy oświaty i analizy danych demograficznych.

Gmina, w kontekście wyrównywania szans młodzieży wiejskiej, nie zamierza inwestować w szkolnictwo ponadgimnazjalne, wskazując na szkolnictwo zlokalizowane w ośrodkach miejskich.

5.5. Służba zdrowia i opieka społeczna

System ochrony zdrowia mieszkańców gminy Bardo opiera się na funkcjonowaniu Powiatowego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (PSP ZOZ), Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Pomoc Doraźna, których organem założycielskim jest Rada Powiatu Ząbkowickiego.

Podstawową opiekę zdrowotną, specjalistykę ambulatoryjną oraz długoterminową opiekę zdrowotną realizują niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Na terenie powiatu ząbkowickiego opiekę zdrowotną zabezpiecza szpital powiatowy w zakresie czterech podstawowych oddziałów:

- oddział internistyczny,

- oddział chirurgiczny,
- oddział ginekologiczno- położniczy,
- oddział noworodkowy.

W ramach działalności Domu Opieki Społecznej w Opolnicy prowadzone są warsztaty terapii zajęciowej, w domu tym zlokalizowane jest również centrum rehabilitacji.

5.6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Jakość życia mieszkańców w sposób nierozzerwalny wiąże się z poczuciem ich osobistego bezpieczeństwa. Dlatego też nieodzowna jest intensyfikacja działań zmierzających do poprawy istniejącego stanu bezpieczeństwa publicznego.

Na terenie miasta Barda funkcjonuje Komenda Powiatowa w Ząbkowicach Śląskich. Rewir Dzielnicowych – plac Wolności 4 oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Bardzie, Brzeźnicy, Dzbanowie i Przyłęku.

Do najważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa ludności i zagrożeń mienia na terenie gminy zaliczyć można:

- zagrożenie cyklicznymi powodziąmi w dolinie Nysy Kłodzkiej
- możliwość wystąpienia pożarów w kompleksach leśnych gminy. Wymogi ich ochrony przeciwpożarowej określone są w ustaleniach planów urządzeniowych Nadleśnictwa, co ma odzwierciedlenie w odpowiednim oznakowaniu leśnych dróg pożarowych, oraz budowie ujęć wody;
- potencjalne zagrożenie związane z katastrofami drogowymi, szczególnie na drogach obciążonych znacznym ruchem, w tym ruchem tranzytowym, które przebiegają w bliskim sąsiedztwie ośrodków osadniczych. Potencjalne zagrożenia z udziałem ładunków niebezpiecznych mogą powodować zagrożenia życia i zdrowia ludzi w wyniku skażenia biologicznego, chemicznego i radiologicznego, pożaru, wybuchu i zapylenia.

5.7. Kultura

Realizacją zadań w zakresie upowszechniania kultury, rekreacji i innych form aktywności zajmują się:

- Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie,
- Biblioteka Publiczna w Bardzie z filiami w Przyłęku i Brzeźnicy,
- Wiejski Dom Kultury w Brzeźnicy,
- świetlice wiejskie.

Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie zajmuje się promocją gminy Bardo przez organizację życia kulturalnego mieszkańców. Systematycznie odbywają się tu zajęcia taneczne, pantomimy, warsztaty plastyczne, zajęcia zespołu break dance, spotkania Koła Emerytów, zajęcia zespołu Po Prostu Teatr. W dyspozycji Centrum jest cały obiekt przy ul. Kolejowej 12, w tym sala widowiskowa, gminny bus, a także świetlice w sołectwach i budynek szatni sportowej w Bardzie.

Centrum Kultury i Promocji oferuje różnego rodzaju usługi kulturalne: w tym organizowanie kursów, wycieczek, wyjazdów na wydarzenia kulturalne, organizowanie okolicznościowych imprez zleconych, udostępnianie sali widowiskowej, wynajem busa na terenie całego kraju na wyjazdy z zakresu przewozu osób organizowane przez firmy i grupy zorganizowane.

Biblioteka Publiczna oprócz swej statutowej, oświatowej działalności zajmuje się również inicjowaniem życia kulturalnego. Jej pracownicy oraz zaprzyjaźniona młodzież aktywnie organizują różne spotkania i wystawy związane ze świętami narodowymi, o charakterze religijnym czy okolicznościowym.

Przy Bibliotece Publicznej działa stowarzyszenie „Szansa”, które zajmuje się szerzeniem kultury głównie wśród młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem teatru, jako formy sztuki. Jest także organizatorem imprez o charakterze turystycznym.

Ponadto na terenie gminy Bardo działa Fundacja Salamandra ul. Pl. Wolności 4
W skład Fundacji wchodzi:

- grupa taneczna Salamandra
- sekcja pływacka Zielony Delfin
- Sekcja Rowerów Górskich MTB Juniors Team
- grupa English is fun

5.8. Sport i rekreacja

Głównymi obiektami sportowymi na terenie gminy są przyszkolne sale gimnastyczne wykonane oraz boiska do piłki nożnej, piłki siatkowej. Na terenie gminy działają także kluby sportowe zajmujące się organizacją zajęć dla młodzieży:

- Klub Sportowy Unia Bardo,
- Klub Sportowy „Cis” Brzeźnica,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Piasek” Potworów.
- MKS Red Dragon Bardo
- UKS Black Skorpion w Przyłęku
- UKS Kusy

W gminie organizowane są spływy pontonowe Nysą Kłodzką.

5.9. Rolnictwo

Przestrzeń rolnicza stanowi natomiast około 40% obszaru miasta i gminy, w tym grunty orne zajmują 31,3%, trwale użytki zielone (głównie łąki) 9,7%, a sady około 0,5%.

Najcenniejsze dla rolnictwa chronione kompleksy glebowe I, II, III i IV klasy bonitacji, które stanowią około 83% ogółu użytków rolnych miasta i gminy, przeważają w części północnej (Brzeźnica, Potworów, Grochowa) i środkowo-wschodniej (Przyłęk, Dzbanów, Janowiec). Występują tu gleby kompleksów pszennych wykształcone na glinach lekkich i średnich.

Warunki glebowo-klimatyczne sprzyjają rozwojowi rolnictwa w zakresie upraw ogrodniczych i sadowniczych. Zagrożenia dotyczące czystości i jakości gleb oraz zmian wielkości ich arealu w obrębie miasta i gminy są zróżnicowane.

Zgodnie z warunkami siedliskowymi głównym kierunkiem produkcji rolniczej jest uprawa zbóż, zwłaszcza pszenicy. W mniejszej skali i przy większym zróżnicowaniu terenowym (wymagania glebowe) uprawia się jęczmień i rzepak oraz rośliny okopowe (ziemniaki):

- pszenica ozima – około 46 %,
- jęczmień jary – około 15 %,
- owies – około 4 %,
- rzepak – około 11 %,
- ziemniaki – około 6 %.

Analiza struktury gospodarstw rolnych w poszczególnych latach wykazuje, że następuje małe, ale sukcesywne zmniejszanie się liczby gospodarstw rolnych powyżej 1 ha z jednoczesnym powolnym zwiększaniem się gospodarstw większych. Nadal jednak najwięcej jest gospodarstw małych o powierzchni do 5 ha, a duże o powierzchni 50-100 ha występują sporadycznie.

5.10. Przemysł i gospodarka

Do największych zakładów przemysłowych w gminie Bardo należą:

- Magnezyty Grochów S.A. – zatrudniająca 122 osoby,
- Lasy Państwowe - 120 osób.
- CAROTA Sp z o.o.- zajmująca się produkcją, transportem, przechowywaniem, przetwórstwem i sprzedażą produktów rolnych,
- Kopalnia Surowców skalnych w Bartnicy sp z o.o. która planuje rozszerzyć prowadzoną działalność o teren 5 ha, w tym wybudować bocznice kolejową,
- Inpol Papier Sp z o.o. – zakład produkcyjny- zajmuje się produkcją tektury, transportem

- Kent- Pak Opakowania Sp z o.o. firma specjalizująca się w produkcji wysokiej klasy opakowań kartonowych i tektur falistych.

Blisko 10 % zatrudnionych pracuje w rolnictwie. Dużą rolę odgrywają również Domy Pomocy Społecznej w Bardzie i w Brzeźnicy, które zatrudniają 203 osoby. Pozostałe zatrudnienie to mniejsze zakłady pracy oraz jednostki gminne.

W gospodarce gminy Bardo dominuje sektor małych i średnich firm usługowo – handlowo – produkcyjnych. Ogólnie biorąc handlem detalicznym, hurtowym i obwoźnym zajmuje się na terenie gminy ponad 200 podmiotów gospodarczych. Rozmieszczenie placówek handlu detalicznego na terenie gminy jest na ogół równomierne.

5.11. Usługi

W rodzajowej strukturze placówek handlowych różnych branż dominują sklepy o charakterze ogólnym (spożywcze uzupełniane przez sprzedaż artykułów przemysłowych, a także spożywcze, przemysłowe, mięsne). Handel detaliczny w mieście realizowany jest również na jednym stałym targowisku oraz okazjonalnych targowiskach na terenie gminy.

Można zaobserwować malejącą liczbę przedsiębiorców w sektorze publicznym. Spowodowane to zostało procesami restrukturyzacyjnymi, prywatyzacyjnymi, przekształceniami własnościowymi a także ogłoszeniem upadłości.

Notowany wzrost podmiotów gospodarczych w zakresie budownictwa (szczególnie w roku 1997) spowodowany był nagłym wzrostem zapotrzebowania na usługi budowlane w związku z koniecznością odbudowy zniszczeń popowodziowych z roku 1997. W zasadzie przyrost liczby podmiotów w tej branży był widoczny aż do roku 2000.

W sektorze handel i naprawy widoczna jest stała tendencja wzrostu, szczególnie w dziedzinie handlu obwoźnego, gdyż rozpoczęcie tej formy działalności jest proste, ponieważ nie wymaga nakładów inwestycyjnych, nie wymaga posiadania kapitału lub zaciągania kredytów.

W zakresie innych podmiotów usługowych, wzrost ich liczby notuje się na przestrzeni kilku lat. Duży odsetek stanowią usługi leśne. Dotychczasowi pracownicy etatowi Nadleśnictwa Bardo z uwagi na procesy restrukturyzacyjne w tej branży zmuszeni zostali do podjęcia działalności na własny rachunek. Duży wpływ ma także reforma systemu ubezpieczeń. Pojawiła się większa grupa podmiotów, które pośredniczą w dziedzinie funduszy emerytalnych i ubezpieczeniowych (tzw. II i III filar).

5.12. Bezrobocie

W gminie Bardo, podobnie jak w skali całego kraju, kluczowym problemem jest wysoki poziom bezrobocia, szczególnie wśród kobiet, osób młodych oraz osób z niskimi kwalifikacjami. Największy kryzys Bardo miało w 2002 roku, kiedy to stopa bezrobocia wyniosła 31,3 %. Jedną z przyczyn tak wielkiego bezrobocia było ogłoszenie upadłości Bardeckich Zakładów Papierniczych, w których pracowało wówczas około 160 osób.

W ostatnich latach obserwuje się jednak stały spadek bezrobocia, który jest rezultatem aktywności Powiatowego Urzędu Pracy oraz tworzenia programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Zmniejszenie bezrobocia wynika także ze wzrostu inwestycji gospodarczych w powiecie ząbkowickim.

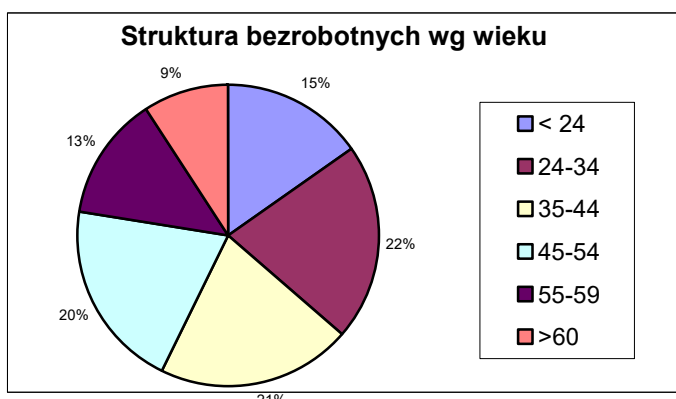
Według danych PUP w Ząbkowicach Śląskich pod koniec pierwszego kwartału 2015 roku liczba bezrobotnych w gminie Bardo wynosiła 433 osoby, z czego 190 stanowiły kobiety.

Analizując strukturę bezrobocia według wieku, zauważyć można że wśród osób bezrobotnych największy udział stanowią osoby młode, od 25 do 34 roku życia. Ponad 37% wszystkich bezrobotnych nie ukończyło jeszcze 35 roku życia. Oznacza to, że problem bezrobocia dotyczy przede wszystkim osób młodych, kończących naukę i nie posiadających długoletniego stażu zawodowego.

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani w gminie Bardo według wieku

Wyszczególnienie	Ogółem	W wieku					
		< 24	24-34	35-44	45-54	55-59	> 60
Miasto Bardo	433	66	91	91	87	58	40

Dane: PUP Ząbkowice Śl. 2015.

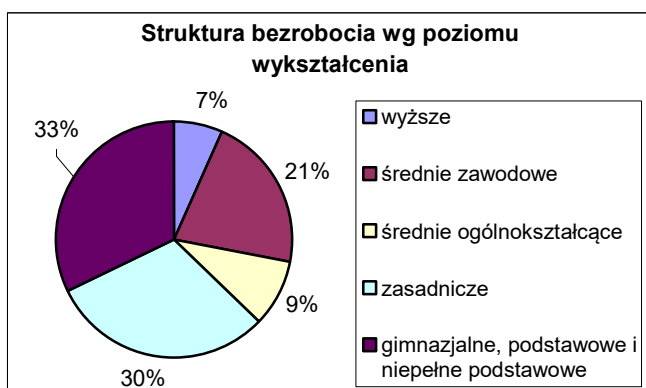

Bezrobocie w gminie Bardo w dużej mierze powiązane jest z poziomem wykształcenia. Ponad 30% bezrobotnych legitymuje się wyłącznie wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, podobnie wygląda sytuacja w przypadku osób posiadających wykształcenie zawodowe, podczas gdy jedynie 29 bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, co stanowi 7 % wszystkich bezrobotnych w gminie. Sytuacja ta jest niekorzystna, gdyż osoby słabo wykształcone niechętnie zmieniają kwalifikacje zawodowe i się doskonalą.

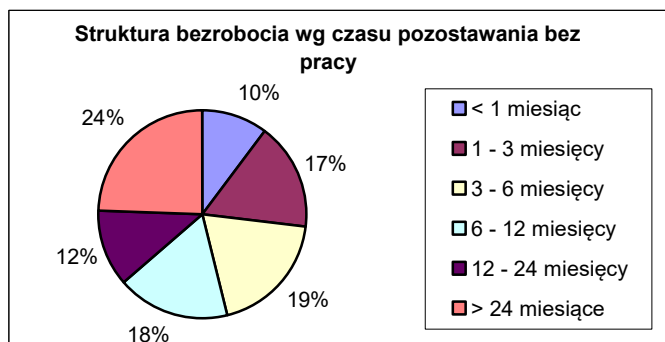
Tabela: Bezrobotni zarejestrowani w gminie Bardo wg poziomu wykształcenia

Wykształcenie	Bezrobotni [os.]
Wyższe	29
Policealne i licealne	93
Średnie	39
Zawodowe	132
Gimnazjalne i podstawowe	140

Dane: PUP Ząbkowice Śl., 2015 r.

Dość pozytywnie przedstawia się za to gminna struktura bezrobocia pod względem czasu pozostawania bez pracy, gdyż ponad 46 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy mniej niż pół roku. Osoby bezrobotne dłużej niż rok to z drugiej strony około 36 % ogółu zarejestrowanych.

Wyniki analiz statystycznych Urzędu Pracy nie do końca odzwierciedlają rzeczywistość, na co wskazuje m.in. duża ilość rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wynika to m.in. z tzw. ukrytego bezrobocia zamaskowanego poprzez rzekome zatrudnienie w domowych gospodarstwach rolnych lub z braku rejestracji osób, które utraciły prawo do zasiłków i poszukują pracy samodzielnie, głównie na zasadzie prac dorywczych lub rezygnują z ubezpieczenia społecznego na rzecz braku konieczności okresowego podpisywania list w PUP.

Przy obcym bardzo rozwijającym się rynku pracy nadal trudno uzyskać zatrudnienie dla osób niewykwalifikowanych i nierzetelnych, czasem dla pracowników niezmotoryzowanych oraz osób (głównie kobiet) o syndromie długotrwałego bezrobocia, objawiającym się m.in. trudnościami adaptacyjnymi w nowych realiach rynku pracy.

6. Uwarunkowania wynikające z systemów infrastruktury technicznej

6.1. Układ komunikacyjny

Sieć komunikacyjną gminy tworzą:

- **drogi krajowe:**
 - nr 8 – odcinek relacji Kłodzko - Wrocław, o parametrach drogi głównej ruchu przyspieszonego GP. Długość drogi granicach gminy wynosi około 9 km.
- **drogi powiatowe** pod nadzorem Zarządu Powiatowego Dróg w Ząbkowicach Śl.:
 - 3145D - Dzbanów - Laskówka (odcinek o długości 7280 mb),
 - 3146D - Janowiec - Laskówka (odcinek o długości 4490 mb),
 - 3149D - Budzów - Ożary, przez Brzeźnicę, Potworów, Przyłek, Dzbanów (odcinek o długości 7800 mb)
 - 3158D - Braszowice - Brzeźnica (odcinek o długości 4700 mb),
 - 3160D - Przyłek - Suszka (odcinek o długości 2680 mb),
 - 3340D - Opolnica (od granic Powiatu Kłodzkiego) - Bardo/Przyłek (odcinek o długości 8350 mb)
 Łącznie 32250 mb
- **drogi gminne** uzupełniające sieć dróg powiatowych, służą głównie dla dojazdu do obszarów mieszkaniowych i obsługi rolnictwa. Większość posiada nawierzchnię asfaltową.

Zastrzeżenia budzi stan techniczny dróg oraz ich parametry np.:

- szerokość,
- liczba pasów ruchu,
- oznakowanie.

Na terenie miasta Bardo znajdują się cztery parkingi tj. na placu Kasztelańskim, którego pow. wynosi około 1970 m², parking przy ul. Skalnej o powierzchni około 2100 m², parking przy ul. Noworudzkiej powierzchnia ok 330m² i parking przy drodze krajowej nr 8 powierzchnia zabudowy ok. 2100 m²

Przez gminę prowadzi również **linia kolejowa** nr 276 relacji: Wrocław – granica państwa.

6.2. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Miasto Bardo zasilane jest w wodę z rurociągu „Sudety” z ujęć wodnych w Kamieńcu Zabkowskim i Czerwieńczycach. Obecnie oprócz Barda całkowicie zwodociągowane są wsie: Grochowa, Brzeźnica, Potworów, Przyłek oraz Dzbanów. Wszystkie wymienione miejscowości są zasilane z kolektora wodociągowego "Sudety".

Opolnica jest wsią, która leży w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz potoku "Wilcza", co stawia tę wieś w korzystnej sytuacji odnośnie poszukiwania wody gruntowej i rezerwowego zaopatrzenia w wodę poza przebiegającym tu kolektorem wodociągowym "Sudety". Na początku wsi znajduje się stacja redukcyjna z komorą zasuw, z której zasilany jest Dom Wczasowy "Złota Jabłoń" i zostawiona jest zasuw na odgałęzieniu dla wsi Opolnica. Takie rozwiązanie traktuje się jako podstawowe i docelowe zaopatrzenie wsi w wodę. Dla ujęcia wody w Opolnicy ustanowione zostały przez Urząd Wojewódzki w Wałbrzychu strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej (decyzja nr OS.IV-6210/24/94 z dnia 04.05.1994 r.) obecnie straciły swoją ważność i już nie obowiązują.

Największy problem związany z zaopatrzeniem w wodę jest we wsi Dębowina. Wieś ta o zabudowie rozproszonej, podzielona jest na dwie części drogą krajową nr 8. Obie części wsi są przesunięte o ok. 1 km wzdłuż drogi. Większość gospodarstw wyposażona jest w wewnętrzne instalacje wodno-kanalizacyjne. Zaopatrzenie w wodę szczególnie "dolnej" części jest bardzo niekorzystne. Woda w studni znajduje się tylko w kilku gospodarstwach. Ze względu na bardzo duże pofałdowanie terenu oraz znaczną odległość od głównego kolektora magistrali "Sudety" jak również niewielką ilość mieszkańców (ok. 100 osób po obu stronach drogi międzynarodowej nr 8) nie ma możliwości technicznych zwodociągowania wsi z systemu "Sudety".

Kolejną miejscowością bez wody z sieci wodociągowej Janowiec. W roku 2003 wybudowany został wodociąg we wsi Dzbanów, z którego to planowane było zasilanie wsi Laskówka - gdzie wodociąg został już wybudowany a później Janowiec.

Odprowadzanie i oczyszczanie zanieczyszczeń

Obecnie na terenie gminy Bardo znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków komunalnych:

- w Bardzie - oczyszczalnia o przepustowości około 350 m³/d. Może obsłużyć 78% mieszkańców,
- w Przyłoku – obsługująca miejscowość Przyłek oraz ulicę Fabryczną w mieście Bardo.

Pozostałe tereny wiejskie nie posiadają kanalizacji sanitarnej, a ścieki bytowo- gospodarcze najczęściej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach ścieków, które jednak w większości są nieszczelne. Nieoczyszczone wody z osadników kierowane są do cieków, rowów lub bezpośrednio do gruntu. Przeważająca część zagród nie posiada jednak w ogóle żadnych zbiorników, a ścieki kierowane są bezpośrednio do gruntu, potoków, strumyków bądź też do rowów lub do rzeki Nysy Kłodzkiej.

Na terenach wiejskich znajduje się ponad 305 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków, wybudowanych w ramach dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, które wybudowano w miejscowościach i w ilościach: Dzbanów - 50, Laskówka - 36, Potworów - 51, Brzeźnica - 76, Grochowa - 36, Janowiec - 15, Opolnica - 26 Dębowina - 15.

Energia cieplna

Zaopatrzenie w energię cieplną na terenie gminy oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła. Do ogrzewania zabudowy mieszkaniowej i obiektów prowadzących działalność gospodarczą stosuje się najczęściej paliwa stałe: węgiel i koks. Sporadycznie np. w obiektach użyteczności publicznej, do ogrzewania obiektów stosowany jest gaz propan-butan lub olej opałowy. Coraz częściej stosowane jest również drewno.

Sieć gazowa

- Przez obszar gminy Bardo przebiegają dwa gazociągi podwyższonego średniego ciśnienia 1,6 Mpa, o Ø 250 mm oraz wybudowany w latach 1992-93 gazociąg wysokiego ciśnienia o Ø 300 mm i ciśnieniu 6,4 Mpa, który zasilą całą kotłnię kłodzką.
- Mimo, iż przez gminę jest tranzyt w/w dwóch sieci, to tylko miasto Bardo posiada gaz przewodowy (z wyłączeniem ul. Fabrycznej). Miasto zasilane jest gazem GZ-50.

- Dopuszcza się możliwość modernizacji (remontu, rozbudowy) istniejącej sieci gazowej, po uzgodnieniu z operatorem sieci.
- W Bardzie zlokalizowane są również dwie gazowe stacje redukcyjno-pomiarowe I-go stopnia o ciśnieniu 6,3 MPa oraz jedna stacja redukcyjno-pomiarowa I-go stopnia o ciśnieniu 1,6 MPa.

Gospodarka odpadami stałymi

Na terenie gminy aktualnie nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów komunalnych a odpady wywożone są na składowiska znajdujące się poza obszarem gminy.

W poprzednich latach funkcjonowało gminne składowisko odpadów komunalnych, położone w Potworowie, obsługujące wszystkie miejscowości gminy, na którym gromadzone były niesegregowane odpady komunalne oraz odpady z oczyszczalni ścieków (ustabilizowany osad pościekowy). W ostatnim czasie zostało ono jednak zamknięte i poddane rekultywacji.

Sieć energetyczna

Gmina Bardo posiada korzystne położenie względem głównych korytarzy zasilania w energię elektryczną. Wszystkie miejscowości na terenie miasta i gminy Bardo mają doprowadzoną energię elektryczną.

Przez obszar gminy przebiegają trzy istniejące linie elektroenergetyczne 110kV. Transformacja napięcia (110kV / SN) następuje w stacji transformatorowo-rozdzielczej (GPZ) zlokalizowanej w Przyłęku, skąd prowadzone są tory sieciowe średnich napięć do stacji transformatorowych redukujących napięcie na niskie.

Na terenach wiejskich sieć elektryczna jest prowadzona napowietrznie jako sieć średniego napięcia 20kV. Przetworzenie napięcia średniego na niskie (20kV / 0,4kV) następuje w stacjach transformatorowych na ogół słupowych.

Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia na obszarze gminy jest w całości siecią napowietrzną. Jedynie w lewobrzeżnej części miasta Barda zasilanie energetyczne jest linia kablowa podziemna. Dla istniejących napowietrznych linii należy zachować, wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii, pasy terenu (w zależności od poziomu napięcia):

- 20 m po obu stronach linii 110kV, licząc od przewodu skrajnego,
- 11 m po obu stronach linii 20kV, licząc od przewodu skrajnego.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są dwie elektrownie wodne: „Przyłek” oraz ”Opolnica”.

Sieć telekomunikacyjna

We wszystkich miejscowościach miasta i gminy Bardo mieszkańcy mają dostęp do sieci telekomunikacyjnej.

Problemem jest jednak niska jakość niektórych sieci w kontekście rozwoju internetu szerokopasmowego (brak kompleksowych łączy światłowodowych).

7. Zadania służące realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, inwestycjami celu publicznego są inwestycje związane m.in. z budową obiektów dla organów władzy, szkolnictwa, ochrony zdrowia, opieki społecznej, zapewnienia bezpieczeństwa, ochroną dóbr kultury oraz realizacją dróg publicznych, kolei, dróg wodnych, sieci uzbrojenia i ochrony środowiska.

Wśród ważnych zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych na terenie gminy wymienić należy:

- realizację gminnego systemu ścieżek pieszo – rowerowych, powiązanych z układem regionalnym,
- oznakowanie szlaków turystycznych oraz zabytków,
- tworzenie bazy sportowo – rekreacyjnej.

Do istotnych zadań służących realizacji lokalnych celów publicznych należą omówione wcześniej zadania z zakresu infrastruktury technicznej i drogowej.

8. Analiza finansowa

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Dochodami mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych

niepodlegające zwrotowi, środki z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach. Ustawa dzieli zatem dochody gmin na grupy:

- wpływy z podatków (od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych);
- wpływy z opłat (skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów, reklamowej, eksploatacyjnej w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. –
- prawo geologiczne i górnicze, innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku gminy;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze Gminy wynosi 39,34% (z zastrzeżeniem art. 89). Z kolei, wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze Gminy, wynosi 6,71%. Katalog dochodów gmin, zawarty w ustawie zapewnia gminom znacznie większą samodzielność finansową niż mają powiaty i województwa samorządowe. Znaczna część dochodów pochodzi z podatków w całości oddanych do dyspozycji gmin oraz opłat lokalnych.

Zgodnie z art. 235 ust.1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego ujmuje się w podziale na dochody bieżące i dochody majątkowe. Do dochodów majątkowych zalicza się:

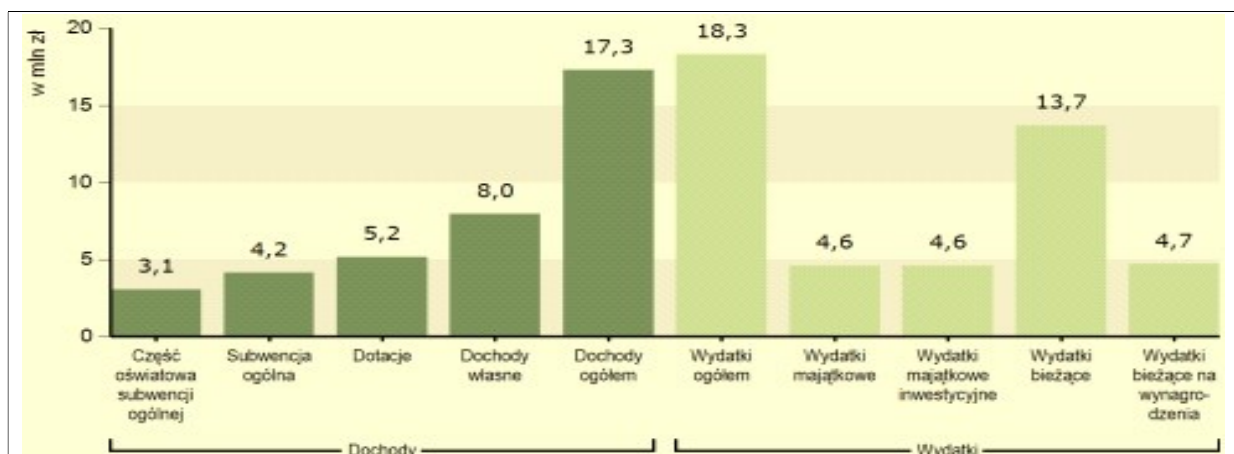
1. dotacje i środki przeznaczone na inwestycje;
2. dochody ze sprzedaży majątku;
3. dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Przez dochody bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się dochody budżetowe niebędące dochodami majątkowymi.

Suma dochodów do budżetu gminy Bardo wyniosła w 2014 roku 17,3 mln złotych, co daje 3,2 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 7,3% w porównaniu do roku 2013. Największą część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (33,2%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 - Różne rozliczenia (24,0%) oraz z Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (17,2%). W budżecie gminy Bardo wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 399 złotych na mieszkańca (12,6%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 29,9 złotych na mieszkańca (0,9%).

Suma wydatków z budżetu gminy Bardo wyniosła w 2014 roku 18,3 mln złotych, co daje 3,4 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 24,9% w porównaniu do roku 2013. Największa część budżetu gminy Bardo - 25,5% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 900 -

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (20.8%) oraz na Dział 852 - Pomoc społeczna (16.5%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 4,6 mln złotych, czyli 25,2% wydatków ogółem.

Rysunek: Dochody i Wydatki Budżetu Gminy według rodzajów w 2014 r.

Źródło: <http://stat.gov.pl>

Głównym celem rozwoju miasta i gminy Bardo, jest osiągnięcie wszechstronnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju miasta i gminy, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunków umożliwiających wzrost poziomu życia, a także umożliwiających zaspokojenie potrzeb następných pokoleń.

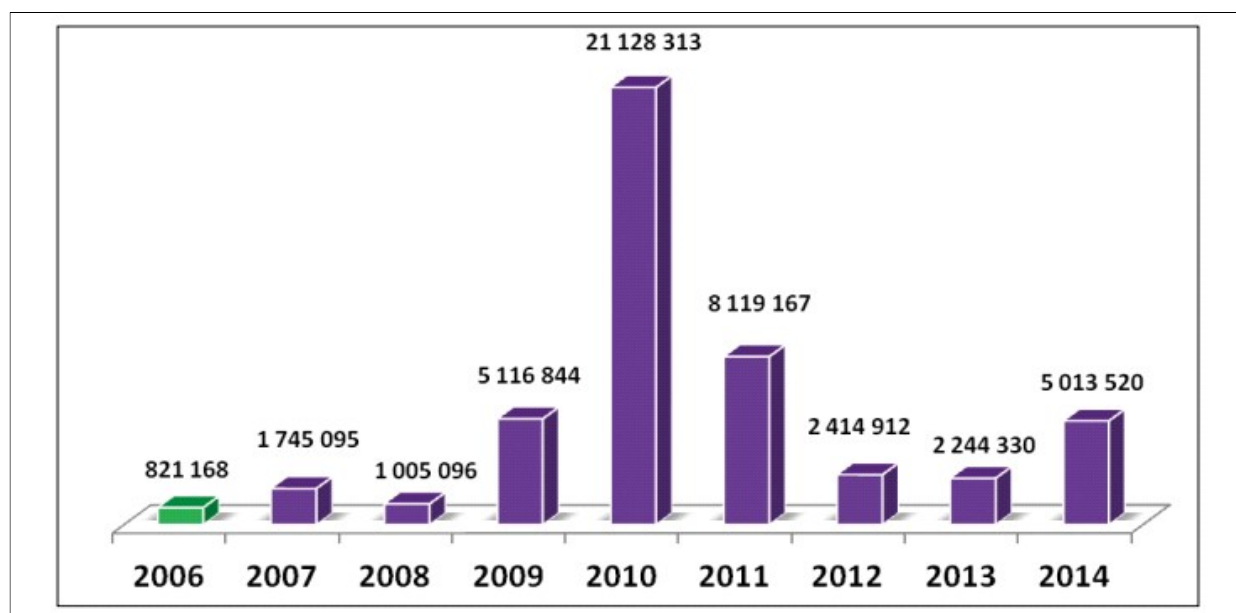
Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe w rezultacie kształtowania mechanizmów stymulujących efektywny, wielostronny rozwój gospodarczy miasta i gminy na bazie własnych zasobów przyrodniczo - kulturowych, poprzez: aktywizację rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej i ruchu pątniczego jako funkcji podstawowej, zapewnienie maksymalnego wsparcia dla tworzenia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw np. przez przygotowanie terenów i ofert lokalizacyjnych z jednoczesnym wspieraniem restrukturyzacji istniejących przedsiębiorstw produkcyjnych przemysłu lokalnego, umocnienie rodzinnych gospodarstw rolnych, ich przeobrażenia strukturalne, wprowadzenie nowych rozwiązań agrotechnicznych zgodnie z zasadami i wymogami rolnictwa ekologicznego, a także rozwój lokalnego przetwórstwa rolnego.

W latach 2007–2014 wartość inwestycji zrealizowanych przez Gminę Bardo wyniosła 46,8 mln zł, z czego 28,4 mln zł stanowiło środki pochodzące z dotacji (unijnych i innych). Dofinansowanie otrzymało 65 projektów. Ilość środków zewnętrznych pozyskanych na jednego mieszkańca wyniosła 5,3 tys. zł. Wkład własny Gminy wyniósł 5 mln złotych i 13,5 mln zł kredytów (na realizację inwestycji Gmina przeznaczyła zatem środki własne w wysokości 18,5 mln zł). Ze środków pochodzących z dotacji sfinansowano inwestycje w ponad 60%.

Tabela: Wartość inwestycji zrealizowanych przez Gminę Bardo

Wydatki inwestycyjne w latach 2007-2014	rodki unijne	Inne środki dotacyjne	Środki własne Gminy		
			Środki własne budżetu	Kredyty, pożyczki i inne środki zwrotne	
46,8 mln zł	26,1 mln zł	2,2 mln zł	5 mln zł	13,5 mln zł	
				Spłacone do 30.06.2014	Pozostałe do spłacenia
				5,8 mln zł	7,7 mln zł

Źródło: Gmina Bardo. Informacje i wydarzenia

Rysunek: Wydatki gminy Bardo w poszczególnych latach

Źródło: Gmina Bardo. Informacje i wydarzenia

Należy podkreślić, że zasadniczym celem gospodarki przestrzennej prowadzonej przez Gminę Bardo nie jest maksymalizacja efektu ekonomicznego, podstawą jest uporządkowanie przestrzeni, dobór funkcji do otoczenia z uwzględnieniem czynników przyrodniczych i krajobrazowych. Większość, przewidzianych do realizacji w okresie 2015–2020 przedsięwzięć, ma charakter niekomercyjny, który będzie prowadził do poprawy warunków życia mieszkańców i nie będzie miał bezpośredniego wpływu na osiąganie przez Gminę, czy też podmioty mające siedzibę na terytorium Gminy, wyższych przychodów z prowadzonych działalności. Planowanymi do realizacji projektami, uwzględnionymi w Lokalnym Planie Rozwoju Gminy Bardo 2016–2020 i które są zgodne ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo, które mogą w sposób bezpośredni wpłynąć na wzrost przychodów pochodzących od podmiotów zewnętrznych będą: Budowa infrastruktury technicznej drogowej z oświetleniem dla terenów turystyczno-rekreacyjnych w Bardzie (realizacja przewidziana na lata 2018 – 2020, przy łącznym koszcie inwestycji wynoszącym 1,5 mln zł) oraz przygotowanie dokumentacji dla budowy drogi w strefie aktywizacji gospodarczej (50 tys. zł w roku 2019) i rozbudowy drogi gminnej w strefie aktywizacji gospodarczej (80 tys. zł w 2020 r.).

W przypadku projektu dotyczącego infrastruktury technicznej drogowej terenów turystycznych i rekreacyjnych, projekt będzie wpisywał się w politykę kreowania pozytywnego wizerunku gminy Bardo w oczach turystów, co przekłada się na coraz większą liczbę turystów, rokrocznie odwiedzających gminę Bardo, przekładając się na zwiększone przychody podmiotów działających w obszarze turystyki (gastrologia, wypożyczalnie sprzętu sportowego, podmioty oferujące noclegi i handlujące materiałami turystycznymi, pamiątkami, itp.). Trudno jednak jakkolwiek ująć bezpośrednie efekty pojedynczego projektu, który wpisuje się w całokształt obrazu gminy Bardo, jak i atrakcyjnego celu wycieczkowego, czy pielgrzymkowego, zarówno dla turystów spoza Kotliny Kłodzkiej, jak i turystów spoza Ziemi Kłodzkiej.

Szczególne znaczenie ma tutaj budowanie wizerunku miasta Barda, jako celu pielgrzymkowego, ale i wykorzystanie walorów malowniczego przełomu Nysy Kłodzkiej i Gór Bardzkich, przez co w ostatnich latach szybko rozwija się obszar turystyki wodnej, rowerowej oraz pieszej. Podobne oddziaływanie, jednakże w obszarze przedsiębiorczości będzie miało opracowanie dokumentacji budowy i rozbudowy dróg w strefach aktywizacji gospodarczej, a następnie ich wykorzystanie w realizacji właściwych prac. Efekty realizacji projektu będą mogły zostać wykorzystane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w specjalnie wydzielonych strefach gminy. Wpłynie to na ułatwienie prowadzenia działalności na terenie gminy, potencjalnie zachęcając obecnych

przedsiębiorców do rozszerzania zakresu prowadzonej działalności, jak i może stanowić impuls dla pozostałych przedsiębiorców i inwestorów (również spoza gminy Bardo) dla prowadzenia działalności gospodarczej w strefach. Określenie mierzalnego wpływu realizacji wskazanych projektów pozostaje niemożliwe, dlatego wykazano jedynie jakościowe, pozytywne skutki realizacji projektu.

Zwarta zabudowa miasta Bardo warunkuje występowanie stosunkowo niewielkich zmian dotyczących kierunków zagospodarowania przestrzennego. Większość zagospodarowanej przestrzeni gminy nie zmienia swojego charakteru, z uwagi na istniejącą już infrastrukturę, która na przestrzeni ostatnich lat determinowała funkcjonowanie gminnej społeczności. W konsekwencji obecnego stanu, większość planowanych na lata 2016–2020 inwestycji gminnych dotyczy niezbędnych dostosowań lub renowacji istniejącej infrastruktury, przekładające się na podniesienie standardu życia mieszkańców Barda.

Projekty wpisujące się w obszar problemowy infrastruktury technicznej i ochrony środowiska mają za zadanie głównie: objęcie siecią wodociagową lub kanalizacją, wraz z towarzyszącą infrastrukturą, dotychczas nieobjęte nimi zamieszkane obszary gminy, remonty, modernizacje i renowacje dróg. Wysokość wydatków inwestycyjnych związanych z realizacją przedsięwzięć zaliczających się do tej grupy wynosi 7 581 tys. zł. We wskazanym obszarze problemowym zostały ujęte projekty dotyczące sporządzenia dokumentacji dróg w strefie aktywizacji gospodarczej, mogące przyczynić się do zwiększenia przychodów podmiotów działających w gminie Bardo i zwiększenie przychodów samej gminy.

W obszarze problemowym związanym z gospodarką komunalną i mieszkalnictwem, przewiduje się realizację projektów gminnych do 2020 roku o wartości 3 570 tys. zł. Projekty te nie mają charakteru projektów generujących dochód w postaci przychodu, jednak dochód gminy będą stanowić w tym wypadku oszczędności kosztów operacyjnych związanych ze zużyciem energii niezbędnej dla ocieplenia budynków objętych termomodernizacją (planuje się objęcie nią: Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Bardzie, Urzędu Miasta i Gminy, budynku przy ul. Krakowskiej 1a). Realizacja projektów planowana jest na lata 2016 – 2020.

Nie są jeszcze opracowane szczegółowe założenia dotyczące aspektów technicznych planowanych inwestycji, przez co docelowe audyty energetyczne, pozwalające na przedstawienie oszczędności energii (i w konsekwencji kosztów), nie zostały jeszcze opracowane. Efekty jakościowe realizacji tych projektów są jednak łatwe do wskazania, a efekty ilościowe, na etapie bezpośredniego planowania przedsięwzięć będą odpowiadać zakładanej, efektywnej stopie zwrotu z inwestycji, które będą uwzględniać również bezzwrotne dofinansowanie projektów ze źródeł zewnętrznych.

Projekty w obszarach sportu, turystyki i bezpieczeństwa wewnętrznego będą skupiać się w głównej mierze na podniesieniu jakości infrastruktury towarzyszącej dróg. Wpłyną one na podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, jak i turystów odwiedzających gminę Bardo. Koszty inwestycji gminy Bardo przewidzianych do realizacji w tym obszarze wyniosą 2 612 tys. zł.

Łączne, planowane wydatki inwestycyjne gminy Bardo w okresie 2016 – 2020 to 13 763 tys. zł. Jak już zostało wskazane, zdecydowana większość planowanych do realizacji projektów nie będzie miała charakteru komercyjnego i nie będzie wpływać na zwiększenie przychodów, czy też ograniczenie kosztów operacyjnych po stronie podmiotów gospodarczych działających w gminie Bardo, jak i samej gminy. Kluczowym elementem będzie w tym wypadku pozyskiwanie zewnętrznych, bezzwrotnych źródeł finansowania wskazanych projektów w ramach poszczególnych obszarów, wpisujących się w uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przewiduje się, że z różnych źródeł, obejmujących poszczególne zakresy tematyczne projektów, możliwe będzie pozyskanie od 50% do nawet 100% bezzwrotnego dofinansowania na realizację projektów. W ten sposób ograniczone zostają niekorzystne wyniki analiza ekonomicznej, wynikające z wykazania wysokich wydatków inwestycyjnych przy braku możliwości wykazania efektów finansowych w postaci ograniczenia kosztów operacyjnych utrzymania infrastruktury lub też generowania w oparciu o infrastrukturę przychodów operacyjnych. Kluczowe jest skupienie się na pozytywnych efektach przestrzennych, uwzględniających istotne w kontekście gminy Bardo czynniki przyrodnicze i krajobrazowe, ale również dobre skutki ekonomiczne.

Pozytywne skutki ekonomiczne może przynieść zwłaszcza, będąca w trakcie konsultacji społecznych, możliwość utworzenia na terenie Gminy Bardo Bardzkiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. Takie Parki stanowią strategiczne instrumenty rozwoju dla poszczególnych gmin, przyczyniając się do tworzenia nowych miejsc pracy, przyciągając inwestorów krajowych i zagranicznych, wspierają rozwój lokalnych firm, są także istotnym argumentem w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych UE, MF, EOG i innych funduszy zewnętrznych. Parki Przemysłowo-Technologiczne po roku 2017 nie tylko wyprą, ale z pełnym powodzeniem zastąpią dotychczas funkcjonujące Specjalne Strefy Ekonomiczne.

Połączenie na terenie gminy Bardo Parku Przemysłowego z Parkiem Technologicznym stworzy znakomite warunki do wykreowania gminy Bardo, jako ważnego ośrodka, kreującego rozwój gospodarczy na terenie Dolnego Śląska, a położenie przygraniczne, przy strategicznym ciągu komunikacyjnym – drodze krajowej nr 8, stwarza dodatkowe warunki do rozwoju współpracy gospodarczej w wymiarze międzynarodowym. Efekty ilościowe są obecnie, na etapie opracowywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, niemożliwe do oszacowania, z uwagi na etap przygotowania przedsięwzięcia, które podlega konsultacjom. Wydzielenie dodatkowych obszarów inwestycyjnych, stwarza jednak warunki dla osiągnięcia w przyszłości wyższych dodatnich przepływów pieniężnych związanych z istnieniem oraz rozwojem Parku.

Kluczowe dla osiągnięcia zakładanych celów oraz osiągnięcia jakościowych efektów wdrożenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo jest lokalizacja terenów aktywizacji gospodarczej w bezpośredniej bliskości głównego ciągu komunikacyjnego gminy – drogi krajowej nr 8. Wpłynie to pozytywnie na wymianę gospodarczą pomiędzy podmiotami gospodarczymi, zwłaszcza z tymi pochodzącymi spoza gminy Bardo, które będą posiadać znacznie ułatwiony dostęp do podmiotów gospodarczych w gminie Bardo. Ma to szczególne znaczenie dla dostawy materiałów, surowców, itp. oraz spedycji produkowanych towarów, zwłaszcza w trudnych warunkach atmosferycznych związanych ze znacznymi ograniczeniami dotyczącymi terenów górskich i podgórszych, zwłaszcza w okresie zimowym. Ponadto, tereny aktywizacji gospodarczej, pokrywają się z wydzielonymi terenami górnictwami. Ich lokalizacja jest nieodłącznie powiązana z występowaniem surowców mineralnych, stąd gmina Bardo może wpływać wyłącznie na stworzenie możliwości prowadzenia działalności wydobywczej, a nie na jej umiejscowienie.

9. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

9.1. Chłonność obszarów

Chłonność obszarów w przeliczeniu na powierzchnię użytkową obliczono przyjmując dla każdej z wyróżnionych kategorii terenu medianę wskaźnika intensywności zabudowy. Medianę przyjęto na podstawie obserwacji przeciętnej intensywności zabudowy w danym obrębie i wynosi ona:

MIEJSCOWOŚĆ	Dla terenów P	Dla terenów U	Dla terenów MW	Dla terenów MN
BARDO	0,5	0,5	0,5	0,3
DĘBOWINA				0,2
POTWORÓW				0,2
PRZYŁĘK			0,5	0,2
DZBANÓW				0,2
JANOWIEC				0,3
LASKÓWKA				0,3
OPOLNICA			0,5	0,3

GROCHOWA				0,2
-----------------	--	--	--	-----

P- tereny przeznaczone pod przemysł, U- tereny przeznaczone pod usługi, MW- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, MN- tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Gmina Bardo- Chłonność obszarów w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych- podane w hektarach [ha].

MIEJSCOWOŚĆ	P	U	MW	MN
BARDO	0,66	0,09	0,115	0,291
DĘBOWINA	-	-	-	0,64
POTWORÓW	-	-	-	0,232
PRZYŁĘK	-	-	0,22	0,446
DZBANÓW	-	-	-	1,064
JANOWIEC	-	-	-	0,309
LASKÓWKA	-	-	-	0,855
OPOLNICA	-	-	0,35	0,645
GROCHOWA	-	-	-	0,67
SUMA	0,66	0,09	0,685	5,152

P- tereny przeznaczone pod przemysł, U- tereny przeznaczone pod usługi, MW- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, MN- tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Gmina Bardo- Chłonność terenów na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia użytkowa w hektarach [ha]

MIEJSCOWOŚĆ	MN	MU	MR	U	P
BARDO	0,12	0,36		0,19	-
PRZYŁĘK		0,012			6,0
POTWORÓW		0,36	0,2	0,7	13,5
OPOLNICA				0,5	
GROCHOWA					
DĘBOWINA	0,06				0,15
BRZEŹNICA		0,24	0,12		
SUMA	0,18	0,972	0,32	2,54	19,65

MN- tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, MU- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową z dopuszczeniem usług, MR- tereny przeznaczone pod zabudowę zagrodową, U- tereny przeznaczone pod usługi, P- tereny przeznaczone pod przemysł.

9.2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę i bilans

W gospodarce wolnorynkowej dokładne, a nawet tylko szacunkowe określenie zapotrzebowania na nową zabudowę, dotyczącą strictly działalności produkcyjnych, a także baz, składów, magazynów jest zadaniem trudnym i może mieć, co najwyżej charakter prognozy. Uzależnione jest to od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Czynniki wewnętrzne można stosunkowo łatwo zdiagnozować i należą do nich przede wszystkim: położenie geograficzne, możliwości finansowe danej jednostki czy grupy jednostek samorządu terytorialnego wykonania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, wysokość lokalnych podatków itp. Natomiast czynniki zewnętrzne (przede wszystkim autonomiczne decyzje przedsiębiorców/ inwestorów).

Nadmiernie ważnym argumentem, stymulującym rozwój aktywności produkcyjnych i towarzyszących produkcji, jest tak zwana strategiczna pozycja gminy, czyli waga jej atutów w stosunku do innych, konkurujących z nią samorządów. Gmina Bardo od lat czyni starania nad utworzeniem strefy aktywności gospodarczej na terenie obrębu Przyłek. Gmina na tym obszarze dysponuje wcześniej uchwalonym (Uchwała Rady miejskiej w Bardzie z dnia 26.06.2006 r.) miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w obrębie wsi Potworów, Przyłek i miasta Bardo. Tereny znajdujące się wzdłuż ul. Fabrycznej w Bardzie skupiają działalność o charakterze przemysłowym. Ta koncentracja pozwala na odciążenie miasta Bardo oraz innych rejonów gminy o bardzo dużych walorach turystycznych, od uciążliwej działalności gospodarczej o charakterze przemysłowym. Na lokalizację strefy gospodarczej w tym obszarze wpływa usytuowanie tego terenu względem szlaków komunikacyjnych, w tym z jednej strony przy linii kolejowej relacji Wrocław- Międzyzlesie- granica państwa, oraz z drugiej strony bezpośrednio przy drodze krajowej nr 8 (Kudowa - Wrocław)

W roku 2004 r. firma INPOL PAPIER dysponowała łączną pow. użytkową budynków przeznaczonych pod produkcję zaledwie 4 373 m², na dzień dzisiejszy to jest rok 2016 pow. ta wynosi już 16 002 m² co oznacza że na przestrzeni 12 lat pow. użytkowa firmy wzrosła 11 629 m².

Kent- Pak firma rozpoczynająca działalność na terenie Gminy Bardo w roku 2012-2013 posiada budynki o pow. użytkowej ok 2 000,00 m²

Carota firma rozpoczynając działalność w roku 2012 o łącznej pow. użytkowej 18 240,64 m²

Kopalnia Surowców skalnych w Bartnicy sp z o.o. która planuje rozszerzyć prowadzoną działalność o teren 5 ha, w tym wybudować bocznice kolejową (pow. użytkowa ok 25 000 ha)

Szacując zapotrzebowanie na nową zabudowę (na podstawie ww. analiz) od 2004 do 2015 r. w ciągu ostatnich 11 lat w gminie Bardo pow. użytkowa zabudowy produkcyjnej wzrosła o 74 869,64 m², tj. średnio 6 806,33 m² rocznie.

Tendencja zwyżkowa funkcji przemysłowej w gminie Bardo będzie się utrzymywała, ze względu na m.in. starania Gminy Bardo w sprawie włączenia terenów zlokalizowanych we wsi Przyłęk do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, oraz dużym zainteresowaniem potencjalnych inwestorów.

Osobną kwestią jest dalszy rozwój górnictwa i przetwórstwa kopalin w oparciu o miejscową bazę surowcową. Działalności górnicze koncentrują się rzecz jasna w rejonie udokumentowanych złóż kopali, a popyt na nie uzależniony jest głównie od potrzeb związanych z budownictwem. Biorąc pod uwagę, że lokalne surowce są niezbędne dla wielu inwestycji budowlanych w skali całego kraju, należy spodziewać się dalszego rozwoju tej gałęzi przemysłu.

Biorąc pod uwagę powyższe analizy i wnioski należy przyjąć, że perspektywiczne zapotrzebowanie na nową pow. użytkową zabudowy produkcyjnej, przemysłowej w okresie najbliższych 30 lat wyniesie 204 189,92 m², przyjmując niepewność procesów rozwojowych wyrażających się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyniku analiz możemy przyjąć, że zapotrzebowanie na nową zabudowę wyniesie 265 446,896 m² powierzchni użytkowej.

Zdecydowana większość usług rynkowych (komercyjnych) uwzględnia bieżące realia rynkowe i elastycznie reguluje na zależność pomiędzy popytem a podażą. Na terenie gminy rozwój funkcji

usługowych (handel drobnodetaliczny itd.) należy wiązać przede wszystkim z zagospodarowaniem istniejących już, a obecnie nieużytkowanych pod tym kątem obiektów. Inaczej jest z usługami turystycznymi tj baza noclegowa, gastronomia. Wg danych Gminy Bardo w roku 2015 gminę Bardo odwiedziło ok 150 tysięcy turystów, natomiast w roku następnym, tylko do września 2016 liczba ta wynosi ponad 160 tysięcy ludzi. Mając na uwadze rozwój turystyki, szczególnie na obszarze miasta Bardo należy wyznaczyć obszary korzystne dla rozwoju funkcji turystycznej (m.in. usługi gastronomiczne, hotelarskie), które stworzą bogatą ofertę dla inwestorów. Miejscami lokalizowania takich funkcji mogą być tereny w okolicach rzeki Nysy Kłodzkiej, dzięki czemu miasto "otworzy się na rzekę". Na tak ugruntowanej bazie możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat liczba placówek usług turystycznych (tj. gastronomia, hotelarstwo) może wzrosnąć o ok. 5- 15 placówek. Dla tego typu obiektów należy oszacować pow użytkową od 300 m² nawet do 1 000 m² ,zatem prognozowany wzrost należy przyjąć jako 15 000m² pow. użytkowej, uwzględniając niepewność procesów rozwojowych należy przyjąć 19 500 m².

Działania takie pozwolą nie tylko na wzbogacenie rynku pracy, ale również przyczyną się do napływu "siły roboczej" i skłonić mogą osoby młode do pozostania w swoim regionie.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle związane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno-gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp. W przypadku gminy Bardo czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- wzrost standardów zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a tym samym także poprawa parametrów innych wskaźników zamieszkania (liczba osób na 1 mieszkanie),
- potrzeba budowy mieszkań komunalnych lub socjalnych dla rodzin oczekujących na przydział takich lokali,
- dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie
- migracje mieszkańców z pobliskich miast na wieś, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy
- popyt na budowę tak zwanych "drugich domów" przez osoby spoza terenu gminy, preferujących lokalne walory przyrodniczo- krajobrazowe.
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową

Według danych Eurostatu w 2012 roku średnia wielkość 1 mieszkania w UE 27 wynosiła 101,7m², a wśród 12 nowych krajów członkowskich, w tym Polski 72,0 m². Według danych GUS w 2014 roku średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Polsce wynosiła 73,40 m². Według danych Eurostatu w 2014 roku na statystycznego mieszkańca UE27 przypadło ok 35 m² powierzchni użytkowej mieszkania najwięcej w Dani- 53 m², najmniej w Rumuni 15 m², dla przykładu w Polsce wynosiło to 26,7 m² ponadto Polska znajduje się na 3 miejscu w Unii Europejskiej pod względem przeludnienia mieszkań.

Według danych GUS przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w Gminie Bardo wynosi 27 m², przewiduje się że przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w gminie Bardo zbliży się do dzisiejszej wartości charakteryzującej wskaźnik zamieszkania w Grecji (34m²) czy w Hiszpanii (36,4 m²), czyli średnio przy 4 osobowej rodzinie pow. użytkowa mieszkania wyniesie 145,6 m².

W obecnej chwili na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego oczekuje ok 13 rodzin średnio po 3 osoby (39 osób przy wskaźniku 27 m² na osobę)- zapotrzebowanie na zabudowę 1 053 m² pow. użytkowej.

Pomimo spadku ludności wg faktycznego zamieszkania w gminie Bardo (szacuje się za 30 lat mniej o 294 osoby), przewiduje się że najbliższych latach w związku z rozwojem turystyki i aktywności gospodarczej, wzrośnie liczy osób zamieszkałych w gminie w tym m. in. osób szukających pracy,

inwestorów, oraz osób doceniających spokój i walory krajobrazowe- szukających weekendowych domów- zjawisko widoczne obecnie w wsi Dębowina, oraz Opolnica (tworząca się Eko- osada) szacuje się za 30 lat napływ ok 1000 nowych mieszkańców gminy Bardo). Biorąc powyższe pod uwagę tj. 25 698,4 m² pow. użytkowej zabudowy.

Wg danych GUS na terenie gminy Bardo w okresie 6 lat (2008- 2016) powstało 79 nowych mieszkań o średniej powierzchni użytkowej 128 m². Użytkowników nowych mieszkań możemy podzielić na 2 grupy: mieszkańcy zwiększający swój dotychczasowy standard zamieszkania, zwalniając jednocześnie dotychczasowy lokal (sprzedaż lub wynajem). I mieszkańcy tworzący odrębne, samodzielne gospodarstwo domowe, pozostawiając w dotychczasowym lokalu np rodziców. Biorąc pod uwagę tendencję z lat 2008-2016, możemy oszacować że w ciągu następnych 30 lat oddanych do użytkowania będzie 420 obiektów zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej (przy średniej 4 osoby na mieszkanie) 61 152 m² pow. użytkowej zabudowy.

Zgodnie z danymi GUS, wielkość zabudowy mieszkaniowej w gminie Bardo na koniec 2014 roku wynosiła 1848 mieszkań w tym 20 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 148 780 m². Biorąc pod uwagę że aż 20% zabudowy jest najstarszym zasobem mieszkaniowym tj ok 369 mieszkań, oraz zakładając że w ciągu najbliższych 30 lat zaistnieje potrzeba wymiany ze względów technicznych tylko 20% tej substancji to można oszacować że zapotrzebowanie na nową zabudowę użytkową wyniesie 10 774 m²

Biorąc pod uwagę powyższe analizy, wnioski i prognozy należy założyć, że perspektywiczne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań w okresie najbliższych 30 lat wynosić będzie ok 98 677,4 m² przyjmując niepewność procesów rozwojowych wyrażających się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyniku analiz możemy przyjąć, że zapotrzebowanie na nową zabudowę wyniesie 128 280,62 m² powierzchni użytkowej.

Maksymalne w skali gminy Bardo zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniowa jest większe niż chłonność terenów i obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Przewiduje się lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej o pow. użytkowej **55 201, 00 m²** poza obszarami zwartej struktury funkcjonalno- przestrzennej Gminy Bardo.

Maksymalne w skali gminy Bardo zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną/ przemysłową jest większe niż chłonność terenów i obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Przewiduje się lokalizację nowej zabudowy produkcyjnej/ przemysłowej o pow. użytkowej **62 346, 89 m²** poza obszarami zwartej struktury funkcjonalno - przestrzennej Gminy Bardo.

Maksymalne w skali gminy Bardo zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową jest większe niż chłonność terenów i obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Przewiduje się lokalizację nowej zabudowy usługowej o pow. użytkowej **4 700,00 m²** poza obszarami zwartej struktury funkcjonalno- przestrzennej Gminy Bardo.

OBRĘB	POWIERZCHNIA ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY			ZABUDOWA PROJEKTOWANA		
	FUNKCJA MIESZKANIOWA [m ²]	FUNKCJA USŁUGOWA [m ²]	FUNKCJA PRZEMYSŁOWA [m ²]	FUNKCJA MIESZKANIOWA [m ²]	FUNKCJA USŁUGOWA [m ²]	FUNKCJA PRZEMYSŁOWA [m ²]
BARDO	54 274,00	22 439,00	30 350,00	19 320,00	3432,00	
DĘBOWINA	9 355,00	636,00	-			
JANOWIEC	8 203,00	210,00	-			
DZBANÓW	16 789,00	978,00	-			
OPOLNICA	18 820,00	4 408,00	-	28 000,00	800,00	
PRZYŁĘK	27 525,00	6 922,00	6 161,00	7 881,00	468,00	62 346,89

LASKÓWKA	14 673,00	749,00	-		?	
GROCHOWA	12 096,00	-	8 548,00			
POTWORÓW	15 790,00	482,00	-			
BRZEŹNICA	24 531,00	7 140,00	-			
SUMA:	202 056,00	43 964,00	45 059,00	55 201,00	4 700,00	62 346,89

10. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego i identyfikacja głównych problemów rozwoju przestrzennego gminy

Położenie gminy w regionie jest bardzo korzystne. Gmina jest dobrze skomunikowana. Podstawowy układ komunikacyjny tworzą: droga krajowa nr 8 relacji Wrocław - Kłodzko, oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

Gmina Bardo posiada dość urozmaicone środowisko przyrodnicze, decydujące o jej walorach krajobrazowych. Blisko 48% powierzchni gminy stanowią zalesione tereny górzyste, grunty orne zajmują 31%, a trwałe użytki zielone 9,7%. Tereny zabudowane zlokalizowane są wzdłuż głównych dróg gminy i cieków powierzchniowych.

Na podstawie diagnozy uwarunkowań sformułować można następującą wyjściową listę problemów strategicznych stanowiących główne przesłanki formułowania kierunków polityki przestrzennej:

- **problemy przyrodnicze i ekologiczne:**
 - konieczność zachowania walorów środowiska oraz przestrzegania obowiązujących przepisów w zakresie ochrony środowiska,
 - niezadawalający stan czystości wód,
 - wysoki stopień zanieczyszczenia wód podziemnych,
 - duże ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzonych w sposób celowy lub przypadkowy do wód lub do ziemi z nieszczelnych zbiorników "bezodpływowych" na terenach nieskanalizowanych,
 - zanieczyszczenie i niska jakość powietrza, lokalne uciążliwości w zakresie niskich emisji zanieczyszczeń z palenisk domowych starego typu - w wyniku stosowania paliwa złej jakości oraz spalania odpadów,
 - na terenie miasta funkcjonuje w większości stary, kilkudziesięcioletni liściasty drzewostan, wymagający corocznej pielęgnacji polegającej na kształtowaniu przede wszystkim korony drzew oraz usuwaniu nadmiernie rozrastających się gałęzi,
- **problemy środowiska kulturowego:**
 - zły stan techniczny większości obiektów kulturowych i brak inwestorów dla atrakcyjnego zabudowania części obiektów zabytkowych położonych na terenie gminy,
 - zagrożenie niekorzystnymi przekształceniami funkcjonujących obiektów kulturowych i ich otoczenia w przypadku konieczności modernizacji czy podniesienia standardu funkcjonalnego i technicznego,
- **problemy związane z infrastrukturą techniczną:**
 - zły stan techniczny dróg gminnych, powiatowych i drogi krajowej,
 - konieczność dokonywania znacznych inwestycji drogowych (nowe drogi, chodniki, zmiana oświetlenia na oszczędniejsze, remonty nawierzchni, ścieżki rowerowe),
 - brak infrastruktury gazowej na wsi,
 - duże zanieczyszczenie miasta (emisja spalin),
 - niekorzystne położenie (daleko od autostrad i dróg ekspresowych),
 - brak wystarczającej liczby miejsc postojowych przy obwodnicy Barda (przy drodze krajowej nr 8)
 - brak kanalizacji na terenach wiejskich,
 - brak wody z sieci w czterech wioskach gminy,
- **problemy związane ze zmianami demograficznymi i społecznymi**

- postępujący proces starzenia się ludności, który ma wpływ na niekorzystną proporcję osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym, a zarazem determinuje konieczność rozwoju nowych form opieki (społecznej i medycznej),
- duży stopień zużycia mieszkaniowego zasobu gminy,
- odpływ młodych (często najlepiej wykształconych) mieszkańców gminy do dużych aglomeracji lub poza granice kraju w związku z brakiem atrakcyjnych miejsc pracy na rynku lokalnym (migracja zarobkowa) powoduje spadek potencjału ludzkiego na terenie gminy,
- problemy w edukacji mieszkańców wsi na poziomie wyższym - odpowiednio ukierunkowanej pod oczekiwania lokalnego rynku pracy, przy jednoczesnym odpływie osób już wykształconych, prowadzić może do spadku średniostatystycznego wykształcenia mieszkańców, a w konsekwencji do postępującego impasu gospodarczego na obszarze gminy,
- wysokie bezrobocie chroniczne, i niekiedy dziedziczne; niskie kwalifikacje bezrobotnych i ich niedostosowanie do rynku pracy,
- **problemy rynku pracy:**
 - brak większych zakładów pracy,
 - niska konkurencyjność na dostępnym rynku pracy osób z terenów oddalonych od lokalnych centrów i ważnych szlaków komunikacyjnych oraz bezrobotnych o niskim stopniu kwalifikacji zawodowych (w tym ze środowisk popegerowskich),
 - niewielka ilość Małych i Średnich Przedsiębiorstw, które nastawione by były na wykorzystywanie lokalnego potencjału ludzkiego i materiałowego,
- **problemy dotyczące warunków dla inwestorów:**
 - mało jest miejsc kompleksowo uzbrojonych, które można by natychmiast przeznaczyć pod inwestycje zewnętrzne, szybko i sprawnie ulokowane na przygotowanych działkach.

V. KIERUNKI ROZWOJU GMINY BARDO

11. Kierunki rozwoju gminy

11.1. Główne cele rozwoju

Strategicznym celem, jaki stawia przed sobą gmina jest osiągnięcie wszechstronnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju miasta i gminy, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunków umożliwiających wzrost poziomu życia, a także umożliwiających zaspokojenie potrzeb następnych pokoleń, przy zachowaniu właściwych relacji między celami szczegółowymi tj ekonomicznymi, społecznymi, ekologicznymi, kulturowymi i przestrzennymi.

Osiągnięcie pożądanego celu będzie realizowane poprzez następujące cele szczegółowe:

- **cele ekonomiczne** - kształtowanie mechanizmów stymulujących efektywny, wielostronny rozwój gospodarczy miasta i gminy na bazie własnych zasobów przyrodniczo - kulturowych, poprzez:
 - aktywizację rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej i ruchu pątniczego jako funkcji podstawowej, w szczególności przez wyposażenie w urządzenia wypoczynkowo - turystyczne i usługi związane z ruchem turystycznym o wysokim standardzie technicznym i jakości obsługi w tym rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej samodzielnej i w domach mieszkalnych,
 - zapewnienie maksymalnego wsparcia dla tworzenia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw np. przez przygotowanie terenów i ofert lokalizacyjnych z jednoczesnym wspieraniem restrukturyzacji istniejących przedsiębiorstw produkcyjnych przemysłu lokalnego, zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska i podstawową funkcją miasta i gminy,
 - umocnienie rodzinnych gospodarstw rolnych, ich przeobrażenia strukturalne, wprowadzenie nowych rozwiązań agrotechnicznych zgodnie z zasadami i wymogami rolnictwa ekologicznego, a także rozwój lokalnego przetwórstwa rolnego.

- **cele społeczne** - poprawa standardu cywilizacyjnego lokalnej społeczności, sprawne funkcjonowanie miasta i gminy, jako miejsc zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i aktywności ich mieszkańców, a w szczególności:
 - zapewnienie dogodnych warunków życia i rozwoju w drodze rozwijania infrastruktury społecznej na poziomie potrzeb lokalnych,
 - zapewnienie możliwie wysokiego standardu zamieszkania i obsługi mieszkańców,
 - wyposażenie obszaru miasta i gminy w odpowiednie jakościowo i niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej oraz komunikacji stosownie do występujących potrzeb,
 - zminimalizowanie zagrożenia powodziowego,
- **cele ekologiczne** – ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska, poprzez:
 - traktowanie ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
 - ochronę szczególnych i wybitnych w skali kraju wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
 - ochronę węzłów i ciągów ekologicznych, w tym ochronę bioróżnorodności fauny i flory
 - ochronę zasobów wód, lasów, oraz dużych przestrzeni otwartych, ochronę gleb, złóż surowców mineralnych i atmosfery,
 - zachowanie wartości krajobrazowych, krajoznawczych i rekreacyjnych, ochronę zdrowotnych warunków życia mieszkańców,
 - zahamowanie procesów degradacji pochodzenia antropogenicznego i naturalnego, dostosowanie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych,
 - kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów przyrodniczych,
 - wzmocnienie systemu obszarów chronionych przyrodniczo,
- **cele kulturowe** - zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie atrakcyjnego wizerunku miasta i gminy poprzez:
 - ochronę istniejących zasobów kulturowych i poprzez racjonalne działania włączenia ich do życia kulturalnego i gospodarczego miasta i gminy,
 - zachowanie tożsamości kulturowej w sferze materialnej i niematerialnej,
 - rozszerzenie zakresu prawnej ochrony obiektów i zespołów zabytkowych,
 - pozyskiwanie zewnętrznych, pozabudżetowych środków finansowych na restaurację,
 - renowację i rewaloryzację zasobów kulturowych,
 - kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego z zachowaniem krajobrazów naturalnych i osadniczych zabytkowych układów przestrzennych,
 - wzmocnienie systemu ochrony krajobrazu kulturowego z zachowaniem krajobrazów naturalnych miasta Bardo,
- **cele przestrzenne** - zachowanie lub przywracanie ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa i zagospodarowaniu miasta i gminy w oparciu o ich walory kulturowe i przyrodniczo-krajobrazowe, a w szczególności:
 - uporządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta i gminy,
 - wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów,
 - likwidację odczuwanych zaniedbań i nieprawidłowości dotychczasowego zagospodarowania, racjonalnej gospodarce terenami i efektywnym ich wykorzystaniu.

11.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

11.2.1. Tereny mieszkaniowe

Gmina posiada bardzo atrakcyjne tereny pod rozwój budownictwa jednorodzinne i letniskowego, głównie ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe. Duże znaczenie ze względu na rozwój mieszkalnictwa ma objęcie terenu gminy planem rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz innych mediów. Rozwój funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej przewiduje się dla wszystkich wsi gminy.

Tereny mieszkaniowe postuluje się realizować przede wszystkim jako budownictwo jednorodzinne i letniskowe w powiązaniu z istniejącą siecią osadniczą. Szczególnie mieszkalny charakter mają mieć tereny charakteryzujące się położeniem w obszarze dogodnego dojazdu, oraz w obszarach gdzie istnieją już sieci infrastruktury technicznej. Uzasadnieniem takiej polityki jest wzrastające zainteresowanie zamieszkaniem na terenie miasta i gminy Bardo nowych mieszkańców, szukających ciszy i spokoju.

Zabudowa mieszkaniowa powinna uwzględniać ograniczenia wynikające z uciążliwości lokalizowania obiektów mieszkalnych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg kołowych o natężonym ruchu samochodowym oraz obszarów przemysłowych. Pod uwagę winny być brane również ograniczenia związane z występowaniem w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.

11.2.2. Turystyka

Turystyka wiejska, agroturystyka są coraz bardziej popularne zarówno wśród operatorów turystyki jak i samych turystów. Ekoturystyka już dziś stanowi poważny sektor uprawiania turystyki w Europie i świecie. Fauna i flora, fotosafari stanowią atrakcyjny motyw do uprawiania turystyki i podróży. Następuje powrót do turystyki konnej i traperskiej organizowany w naturalnych warunkach przyrodniczych.

Wzrasta zapotrzebowanie na turystykę weekendową. Rośnie popularność bazy pobytowej o rozbudowanych funkcjach: ośrodki rekreacyjno - wypoczynkowe, sportowe, turystyki zdrowotnej, o bardzo atrakcyjnych i różnorodnych programach. Atrakcje naturalne wzmacniane przez atrakcje specjalne w tym celu budowane stanowią dziś niezwykle dochodowy rodzaj przemysłu turystyczno-rozrywkowego.

Gmina Bardo spełnia wszystkie warunki by stać się ważnym ośrodkiem turystycznym. Różnorodność oferty turystycznej, jaką dysponuje gmina, pozwala na wydłużenie sezonu turystycznego na okres całego roku kalendarzowego.

Rozwój turystyki opiera się na wykorzystaniu takich zasobów lokalnych, jak:

- duża liczba zabytków wpisanych do rejestru lub wykazu zabytków architektury i budownictwa (około 130 obiektów),
- walory krajobrazowe wraz z atrakcyjnymi terenami górskimi,
- możliwość aktywnego wypoczynku:
 - odcinek Europejskiego Szlaku Cysterskiego: Henryków - Kamieniec Ząbkowicki - Bardo,
 - liczne szlaki turystyczne o różnym stopniu trudności,
 - ścieżki rowerowe,
 - szlak kajakowy na Nysie Kłodzkiej wraz z obiektami i urządzeniami do obsługi turystów (przystanie kajakowe, miejsca biwakowe itp.),
- dobre warunki do rozwoju agroturystyki,
- kaskada zbiorników wodnych w pobliżu wsi Przyłęk,

Do rozwój turystyki na terenie gminy Bardo przyczynić może się budowa przeciwpowodziowego zbiornika wodnego „Kamieniec Ząbkowicki” na rzece Nysie Kłodzkiej, realizowanego w ramach „Programu dla Odry – 2016”. W wyniku zalania całego terenu potencjalnego polderu Dzbanów, może bowiem powstać dość duży akwen rekreacyjny o powierzchni ok. 70 ha. Taki zbiornik mógłby być wykorzystywany zarówno do celów kąpielowych jak i do uprawiania sportów wodnych (żaglówki, kajaki, rowery wodne).

Zagadnienia rozwoju funkcji turystycznej w gminie ujęto w dwóch odrębnych kategoriach logicznych: w sensie zaspokajania potrzeb wypoczynku oraz pod kątem aktywizacji gospodarczej gminy. Wiąże się to z koniecznością powiązania działalności związanej z rozwojem funkcji turystycznej z innymi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego w aspekcie przewidywanych skutków ekonomicznych.

Rozwój turystyki na terenie gminy i miasta Bardo odbywać powinien się zgodnie z zasadami ekorozwoju. Rozwoju proekologicznych form turystyki zakłada aktywność społeczności lokalnej oraz zaangażowanie władz lokalnych w kształtowanie świadomości ekologicznej. Wysoki poziom tej świadomości może bowiem stać się jednym z czynników gwarantujących ochronę zasobów lokalnego ekosystemu i racjonalne nimi gospodarowanie.

Prowadzone są stałe działania celem rozbudowy bazy turystycznej, zarówno noclegowej, gastronomicznej jak i tzw. towarzyszącej. Równocześnie infrastruktura techniczna na terenie gminy ulega stałej rozbudowie i dostosowaniu do potrzeb, jakie niesie za sobą rozwój turystyki.

11.2.3. Tereny gospodarczo – usługowe

Przecinająca gminę droga krajowa nr 8 stanowi o dostępności komunikacyjnej gminy. Przy niej zlokalizowane są najbardziej atrakcyjne obszary rozwoju funkcji przemysłowych i usługowych, które stwarzają możliwość wzrostu gospodarczego gminy i poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Miejszem wskazanym pod zamierzenia inwestycyjne o dużym zasięgu jest obszar między miastem Bardo i wsiami Przyłęk i Potworów. W otoczeniu w/w miejscowości uwzględniono obszary pod rozwój przemysłu, produkcji i usług. Stanowi to dobry punkt wyjścia dla lokalizowania na tych obszarach ewentualnych baz transportowych i przeładunkowych oraz centrów logistycznych i parków maszynowych. Rejon ten spełnia również wszelkie kryteria dla funkcjonowania Parku Przemysłowego lub Technologicznego.

Parki Przemysłowe i Technologiczne stanowią strategiczne instrumenty rozwoju dla gmin, przyczyniając się do tworzenia nowych miejsc pracy, przyciągają inwestorów krajowych i zagranicznych, wspierają rozwój lokalnych firm, są także istotnym argumentem w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych UE. Połączenie na terenie gminy Bardo Parku Przemysłowego z Parkiem Technologicznym stworzy znakomite warunki do wykreowania Gminy Bardo, jako ważnego ośrodka, kreującego rozwój gospodarczy na terenie Dolnego Śląska, a położenie przygraniczne stwarza dodatkowe warunki do rozwoju współpracy gospodarczej w wymiarze międzynarodowym. W ramach Parku winien również funkcjonować Inkubator Przedsiębiorczości, Fundusz Rozwoju Gminy Bardo i blok funduszy wspierających powstawanie i rozwój przedsiębiorstw. Park winien pełnić również funkcje kulturowe i stymulować rozwój usług turystycznych.

Wobec silnej konkurencji poszczególnych samorządów w walce o nowych inwestorów podstawowym elementem rozstrzygającym o konkretnej lokalizacji zakładu/firmy jest kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą. Dotyczy to głównie odpowiednio położonych i uzbrojonych działek budowlanych/inwestycyjnych, na których bez problemów technicznych i administracyjnych można wybudować w szybkim czasie obiekty służące produkcji lub usługom. Dlatego też bardzo istotnym jest, aby to gmina, po wytypowaniu obszarów pod inwestycje zewnętrzne (ze wskazaniem dopuszczalnych sektorów i branż), sukcesywnie przygotowała odpowiednie wyposażenie infrastrukturalne w ich otoczeniu (energia elektryczna, sieci telekomunikacyjne, drogi dojazdowe, wodociągi i kanalizacja).

Absolutnym rygorem obowiązującym na terenach działalności gospodarczej jest dyrektywa niedopuszczania do działalności inwestycyjnej, która mogłaby pogorszyć stan środowiska. Zasięg oddziaływania obiektów uciążliwych nie powinien wykraczać poza teren zakładu. Dodatkowo, dla ochrony przyległych terenów upraw rolnych przed rozprzestrzenianiem się zanieczyszczeń, należy wprowadzić pasy zieleni izolacyjnej na terenach własnych inwestorów.

11.3. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

11.3.1. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Pod względem funkcjonalno - przestrzennym Gmina Bardo charakteryzuje się dużym udziałem rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Użytki rolne zajmują prawie 40% powierzchni gminy.

Główne kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- proekologiczne przekształcenie rolnictwa (rolnictwo ekologiczne) – dostosowanie kierunków produkcji i stosowanych agrotechnik do warunków siedliskowych i wrażliwości środowiska gruntowo-wodnego,
- likwidacja monokultur rolnych ,
- utrzymanie istniejących oczek wodnych, zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych,
- w strukturze użytkowania gruntów rolnych – co najmniej utrzymanie dotychczasowy udział trwałych użytków zielonych, zwłaszcza łąk na wilgotnych siedliskach,
- ograniczenie stosowania środków ochrony roślin i nawozów sztucznych,
- ochrona cieków przed zanieczyszczeniami spływającymi z pól uprawnych
- dostosowanie wielkości gospodarstw i ich możliwości produkcyjnych do warunków ekonomicznych na zmieniających się rynkach zbytu,
- rozwój produkcji zwierzęcej,
- ochrona gruntów najwyższych klas bonitacyjnych (II- III) przed zmianą użytkowania na cele inne niż rolne, położonych poza terenami zainwestowanymi.

11.3.2. Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

Tereny leśne zajmują ponad 48% powierzchni gminy. Studium zakłada ochronę gruntów leśnych i ogranicza przeznaczenie ich na cele nieleśne jedynie do przypadków niezbędnego przeprowadzenia dróg lub poszerzenia istniejących pasów drogowych oraz liniowych elementów infrastruktury technicznej. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalna jest zmiana przeznaczenia dla zagospodarowania oraz lokalizacji zabudowy, w tym o funkcji turystycznej lub powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.

Główne kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- dopuszcza się modernizację istniejącej sieci dróg leśnych oraz gminnych przebiegających przez większe kompleksy leśne dla transportu pozyskiwanego drewna,
- udostępnienie dla rekreacji i turystyki wyznaczonych do tego obszarów leśnych, a w tym: wykorzystanie części dróg leśnych jako szlaków pieszych, rowerowych i konnych oraz wyznaczenie na terenach lasów zorganizowanych miejsc wypoczynku,
- sukcesywna przebudowa struktury gatunkowej, stosownie do warunków siedliskowych,
- przy zalesieniach gruntów rolnych zaleca się dążyć do wyrównania granicy rolno-leśnej w sąsiedztwie pól uprawnych i łączenia izolowanych enklaw leśnych (łączenia ich w większe zwarte kompleksy),
- w zagospodarowaniu terenów położonych w rejonie granicy rolno-leśnej (istniejącej i planowanej) zaleca się stworzyć odpowiednie warunki dla kształtowania się strefy ekotonowej lasu i właściwej (ekologicznie) krawędzi lasu. W szczególności zaleca się, żeby nowa zabudowa nie była sytuowana bezpośrednio przy granicy lasu,
- pod zalesienie dopuszcza się przeznaczenie gruntów klasy V i VI nie przylegających bezpośrednio do terenów leśnych.
- lasy łęgowe zaleca się wyłączyć z gospodarki leśnej lub gospodarcze wykorzystanie tych siedliskowych typów lasów istotnie ograniczyć (m.in. poprzez minimalizowanie rębności).

11.4. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Absolutnym rygorem wynikającym z zasad ekorozwoju powinna stać się dyrektywa niedopuszczania do działalności inwestycyjnej, która mogłaby pogorszyć stan środowiska.

Zasoby przyrody muszą podlegać skutecznej ochronie we wszystkich jej komponentach w oparciu o obowiązujące przepisy. Zagadnieniem szczególnej wagi jest ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, a także większych ujęć wody. Warunkiem skutecznej ich ochrony jest racjonalne wykorzystanie zasobów dyspozycyjnych wód, proekologiczne inwestycje oraz konsekwentne działania administracyjne na rzecz porządkowania gospodarki wodno-ściekowej zlewni rzek.

W celu zapewnienia właściwej ochrony walorów naturalnych niezbędne będzie zastosowanie się do następujących podstawowych zasad:

- zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej wewnątrz systemu obszarów chronionych,
- zachowanie różnorodności ekologicznej,
- wykluczenie destrukcyjnych form działalności gospodarczo-produkcyjnej,
- wzmożona ochrona zasobów środowiska (gleby, lasy i zadrzewienia, wody otwarte, torfowiska, bagna itp.) oraz naturalnej konfiguracji terenu (skarpy, krawędzie tarasów, formy wydymowe i inne),
- przeznaczanie obszarów głównie na potrzeby rolnictwa, leśnictwa, rekreacji itp. w skali, formach i przy zastosowaniu technologii nie kolidujących z wymogami ochrony środowiska, z równoczesnym wyłączeniem wprowadzania nowych funkcji osadniczych,
- oparcie miejscowego rolnictwa na kryteriach ekologicznych,
- preferencje w przeznaczeniu terenów na cele rekreacyjne (dla form publicznych form rekreacji),
- zwiększenie obszarów leśnych i zadrzewionych zwłaszcza w obrębie gruntów słabych i zawodnych w uprawie rolniczej,
- utrzymanie wód w najwyższych obowiązujących klasach czystości oraz podnoszenia retencji wodnej w każdej postaci (zbiorniki wodne, zabiegi fitomelioracyjne itp.).
- budowa zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki”, po zakończeniu wydobywania żwiru w rejonie Przyłęku i Dzbanowa,
- rekultywacja terenów o obniżonych walorach przyrodniczych,
- wzbogacenie i naturyzacja oraz przestrzenna integracja małych form krajobrazowych (zadrzewienia śródpolne i przydrożne, małe oczka wodne itp. elementy wytwarzające lokalne kanały ekotonowe) na obszarach monokultur rolnych, gdzie zalesienia ze względu na jakość gleb są raczej niemożliwe,
- ochrona i odtwarzanie możliwie jak najszerszych korytarzy ekologicznych i roślinnych pasów ochronnych spełniających funkcję izolacyjną wzdłuż cieków aby zmniejszyć możliwość spływu powierzchniowego zanieczyszczeń do wód powierzchniowych,
- pozostawienie wzdłuż cieków, wolne od zabudowy pasy terenów o szerokości 5 m (licząc od górnej krawędzi koryt potoków) w celu umożliwienia administratorom cieków wykonywania prac remontowych,
- realizacja projektów zmierzających do ochrony zbiorników wód podziemnych położonych na terenie gminy,
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, wskazanych na rysunku studium, obowiązują przepisy szczególne,
- wykluczenie lokalizacji nowych zakładów przemysłowych o wodochłonnym, bezzwrotnym procesie produkcji oraz zakładów przemysłowych wytwarzających uciążliwe ścieki, szczególnie zakładów chemicznych,
- uzależnienie lokalizacji nowych lub rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych innych niż wymienione w poprzednim punkcie od wybudowania pełnych urządzeń do oczyszczania ścieków wg norm wymaganych dla I klasy czystości wód,
- w gospodarce rolnej i leśnej wykluczenie opylania upraw i drzewostanu środkami chemicznymi ochrony roślin przy pomocy samolotów,
- opryskiwanie środkami chemicznymi ochrony roślin przy pomocy samolotów może nastąpić w przypadkach gospodarczo uzasadnionych, za zgodą właściwego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- szczególną ochroną należy objąć cenne przyrodniczo obszary:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”, na terenie którego obowiązują zapisy określone w rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego Nr 25 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Góry Bardzkie i Sowie" (Dz. Urz. Woj. Do/n.Nr 317, poz. 3924),
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Góry Bardzkie” (kod obszaru: PLH020062),
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa” (kod obszaru: PLH020043),
 - Rezerwat "Cisy",
 - Rezerwat "Cisowa Góra",

- Zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Obryw skalny”.

11.5. Obszary i zasady dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Do najważniejszych celów polityki przestrzennej zaliczyć należy zachowanie unikalnych wartości środowiska kulturowego oraz przeciwdziałanie przeobrażeniom struktury i sposobom zagospodarowania, które mogą stanowić zagrożenie dla jego wyjątkowych walorów, składających się na tożsamość regionu.

Działania w obrębie środowiska kulturowego służyć mają jego ochronie i kształtowaniu, niejednokrotnie uzupełniać je będą zadania rehabilitacyjne i rewitalizujące. Działania te poprzedzone muszą być rozpoznaniem zasobów i identyfikacją uwarunkowań.

Zasadą polityki przestrzennej jest integracja działań na rzecz ochrony i kształtowania wartości kulturowych z działaniami na rzecz ochrony i kształtowania wartości środowiska naturalnego.

Przedmiotem tej polityki są układy urbanistyczne, zespoły i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych (wpisane do rejestru zabytków) oraz pozostałe reprezentujące wysokie walory kulturowe, w tym figurujące w wykazie zabytków.

Główne kierunki ochrony wartości kulturowych to:

- tworzenie warunków zintegrowanej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie nowych wartości kulturowych i przyrodniczych,
- wykorzystanie istniejącego dziedzictwa w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i promocji turystycznej, wzmacniającej jego szanse rozwojowe.

Ich realizacja wymaga respektowania zasad:

- wynikających z istniejących przepisów prawa powszechnego:
 - ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków,
 - ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze,
 - ochrony zabytków ujętych w wykazie zabytków,
 - ochrony przyrody i krajobrazu,
- wynikających z przyjętego prawa lokalnego.

Studium zakłada kształtowanie harmonijnego, współczesnego krajobrazu kulturowego z uwzględnieniem uwarunkowań i tradycji historycznych oraz regionalnych, a na obszarach krajobrazu zdegradowanego rewaloryzację tych terenów.

Ustala się ochronę istniejących zabytków na terenie miasta i gminy Bardo. Ochroną objęte zostaną:

- wskazane stanowiska archeologiczne,
- zabytki wpisane do rejestru zabytków,
- zabytki będące w wykazie zabytków,
- tereny o cennych walorach kulturowo – krajobrazowych, dla których określono strefy ochrony konserwatorskiej,

11.5.1. Ochrona archeologiczna

W obrębie chronionych **stanowisk archeologicznych** oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie wszelkie zamierzenia inwestycyjne wymagają przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych – zgodnie z przepisami szczególnymi. Obszary stanowisk archeologicznych należy wyłączyć spod ewentualnego zalesienia.

Na terenie miasta i gminy Bardo wyznaczono **strefę "W" ścisłej ochrony konserwatorskiej** obejmującą:

- a) zespoły kościelne,

- b) stanowiska archeologiczne o zachowanej formie krajobrazowej wraz z terenami przyległymi, stanowiącymi otoczenie zabytku, przewidując zakaz zabudowy, gwarantując właściwe wyeksponowanie obiektu. Zasadne jest wprowadzenie strefy ochrony konserwatorskiej "E" dla ochrony ekspozycji układu zabytkowego obejmującą obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych. Działania konserwatorskie na tym obszarze polegają na wykluczeniu zabudowy lub innych elementów wysokościowych lub dysharmonizujących.
- c) krzyże pokutne wraz z najbliższym otoczeniem.

Dla obiektów uwzględnionych w podpunkcie b) i c) wprowadza się priorytet wymogów konserwatorskich oraz zakaz działań inwestycyjnych nie związanych bezpośrednio z konserwacją i rewaloryzacją zabytkowego terenu - dopuszcza się jedynie prowadzenie prac porządkowych, konserwację zachowanych elementów zabytkowych celem ich ekspozycji w terenie lub zabezpieczenia przed zniszczeniem. Na terenie tym wszelkie ewentualne prace należy prowadzić zgodnie z przepisami szczególnymi.

W strefie „OW” obserwacji archeologicznej wyznaczonych na terenie miasta i gminy Bardo obowiązują następujące wymogi archeologiczne: wszelkie zamierzenia inwestycyjne związane z prowadzeniem robót ziemnych należy prowadzić zgodnie z przepisami odrębnymi. Ponadto w historycznych układach ruralistycznych wsi należy:

- zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy, kadrowanie widoków poprzez zabudowę, ukształtowanie linii i płaszczyzny zieleni oraz alei,
- dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarcie kierunkowych,
- dostosować nowoprojektowaną zabudowę do historycznych układów w zakresie sytuacji, bryły, skali, podziałów architektonicznych, materiałów budowlanych, a także nawiązaniem formami współczesnymi do lokalnej architektury; należy harmonijnie połączyć elementy zabudowy współczesnej z historyczną,
- dla zabudowy zagrodowej preferuje się zwarty układ, lokalizację wzdłuż dróg niższych klas z możliwością powiązań z polami,
- wprowadzić w nowopowstających zespołach urbanistycznych przestrzenie ogólnodostępne, zieleni urządzoną wysoką i niską oraz ścieżki dla pieszych,
- zabudowania zagrodowe należy projektować jako zagrody wielobudynkowe zgodnie z historyczną zasadą kształtowania tych obiektów,
- ograniczać obudowę ciągów komunikacyjnych, powodującą powstawanie barier ekologicznych oraz zakłócanie ciągów widokowych,
- unikać sytuowania obiektów budowlanych w sposób powodujący dysharmonię z otoczeniem i harmonizować już istniejące tego typu obiekty

Na terenie miasta i gminy Bardo wyznaczone zostały również **obszary ochrony archeologicznej**, stanowiące otoczenie stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej, rozumiane jako obszar ok. 100 m od zaznaczonego występowania stanowiska. Wytyczono następujące obszary ochrony archeologicznej:

- obszar ochrony archeologicznej fortów ziemnych w m. Bardo (3),
- obszar ochrony archeologicznej reliktyw zamku w m. Bardo,
- obszar ochrony archeologicznej fortów ziemnych wraz z przedpołem w m. Brzeźnica (3), Grochowa (2), Janowiec (1), Laskówka (2), Opolnica (2) i Potworów (2).

Uwarunkowania konserwatorskie dla obszarów ochrony archeologicznej odnoszą się do sposobu zagospodarowania i utrzymania historycznego charakteru obiektu. W obszarach tych obowiązują następujące ustalenia:

- obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej czy też innej,
- nowe zagospodarowanie dopuszcza się wyłącznie jako uzupełnienie już istniejącej formy terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia historycznych relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem założenia,

- wszelkie zamierzenia i działania inwestycyjne należy prowadzić zgodnie z przepisami szczególnymi.

Na obszarze miasta i gminy ustala się ochronę zabytków archeologicznych odkrytych w trakcie robót ziemnych lub pozyskanych jako przypadkowe znaleziska. Postępowanie w tych przypadkach prowadzić należy z uwzględnieniem obowiązujących przepisów odrębnych.

11.5.2. Obiekty i obszary zabytkowe

Obiekty, zespoły i obszary wpisane do rejestru zabytków objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j.: Dz. U. z 2014r., poz. 1446 ze zm.). Odnosnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia budynku, czy innego wpisanego do rejestru zabytków obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej. Wszelkie działania podejmowane przy tych zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ze względu na skalę opracowania obiektów ujętych w wykazie zabytków nie oznaczono na rysunku studium.

Na terenie gminy Bardo określa się następujące strefy ochrony konserwatorskiej, do podtrzymania w realizowanych miejscowych planach zagospodarowanie przestrzenne:

- **dla obszarów wpisanych do rejestru zabytków – strefa „A” ochrony konserwatorskiej, w której obowiązują następujące wymogi:**
 - należy zachować historyczny układ przestrzenny: rozplanowanie dróg, ulic, placów, linie zabudowy, kompozycje wnętrz urbanistycznych i kompozycje zieleni oraz poszczególne elementy tego układu: zabudowę (z wyłączeniem obiektów kolidujących) i zieleni, nawierzchnie ulic, placów i chodników, cieków i zbiorniki wodne, instalacje wodne i inne historyczne obiekty techniczne.
 - należy konserwować zachowane elementy układu przestrzennego.
 - poszczególne obiekty o wartościach zabytkowych należy utrzymywać we właściwym stanie technicznym. Obiekty zniszczone lub zaniedbane należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu.
 - należy dążyć do odtworzenia zniszczonych elementów zespołu. W niektórych przypadkach zaleca się zaznaczenie śladów nie istniejących fragmentów historycznej kompozycji przestrzennej.
 - obiekty dysharmonizujące należy usunąć lub pozostawić do śmierci technicznej. Dopuszcza się przekształcenie ich, zgodnie z zaleceniami podanymi dla nowej zabudowy. Analogicznie należy postępować w stosunku do innych elementów zniekształcających założenie historyczne. Obiekty tymczasowe należy likwidować.
 - w przypadku inwestycji nowych należy preferować te z nich, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalania istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu.
 - określa się wymóg nawiązania gabarytami nowej zabudowy i sposobów kształtowania bryły do miejscowej tradycji architektonicznej, a w szczególności technologii budowania, systemów budowania, stosowania gabarytów i proporcji stolarki okiennej i drzwiowej, stosowania materiałów naturalnych tj. drewna, kamienia tynków naturalnych i dachówki ceramicznej, dopuszcza się sztuczny lupek.
 - zabrania się stosowania okładzin na elewacji z pcv, ocieplania z zewnątrz budynków posiadających detale architektoniczne.
 - zabrania się prowadzenia przewodów wentylacyjno-spalinowych po elewacji budynku.

- umieszczanie reklam lub innych tablic nie związanych bezpośrednio z danym obiektem i stanowiących na obiekcie lub obszarze element obcy, jest bezwzględnie zabronione. Dopuszczalne jest umiejscawianie tablic informacyjnych instytucji lub szyldów sklepów i zakładów w miejscach na to wyznaczonych, we właściwej nie agresywnej formie
- **dla obszarów figurujących w ewidencji zabytków wyznacza się strefę „B” ochrony konserwatorskiej**, w granicach tych historycznych okładów ruralistycznych obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:
 - zaleca się zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim układu dróg, podziału działek i sposobu zagospodarowania działek.
 - zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów.
 - obiekty dysharmonizujące należy usunąć lub pozostawić do śmierci technicznej. Dopuszcza się przekształcenie ich, zgodnie z zaleceniami podanymi dla nowej zabudowy. Analogicznie należy postępować w stosunku do innych elementów zniekształcających założenie historyczne. Obiekty tymczasowe należy likwidować.
 - zaleca się dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali, formy bryły i zastosowanych naturalnych materiałów, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.
 - określa się konieczność stosowania tradycyjnych materiałów wykończeniowych.
 - zabrania się stosowania okładzin na elewacji z pcw, ocieplania z zewnątrz budynków posiadających dekorację architektoniczną.
 - zaleca się przystosowanie nowych budynków do wysokości budynków sąsiadujących.
 - obszary objęte strefą podlegają rygorom konserwatorskim w zakresie utrzymania zasadniczych elementów struktury przestrzennej, utrzymania zasadniczej substancji zabytkowej.
 - nowa zabudowa wprowadzona w obszar strefy winna współgrać z zabudową historyczną, zwłaszcza w zakresie skali, gabarytów i linii zabudowy.
 - na terenach cmentarzy obowiązuje: zachowanie układu z pierwotnym podziałem na kwatery, zachowanie muru obwodowego i zachowanie układu zieleni historycznej.
 - na terenach parków obowiązuje utrzymanie zieleni i kompozycji historycznych.
- dla terenów **strefy ochrony krajobrazu kulturowego „K”** obowiązuje: zakaz wznoszenia nowych dominant architektonicznych oraz wielkogabarytowych reklam, tablic i napisów. Dachy nowopowstających budynków należy traktować jako wyeksponowane w krajobrazie i realizować w kolorystyce naturalnej dla ceramiki.

11.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

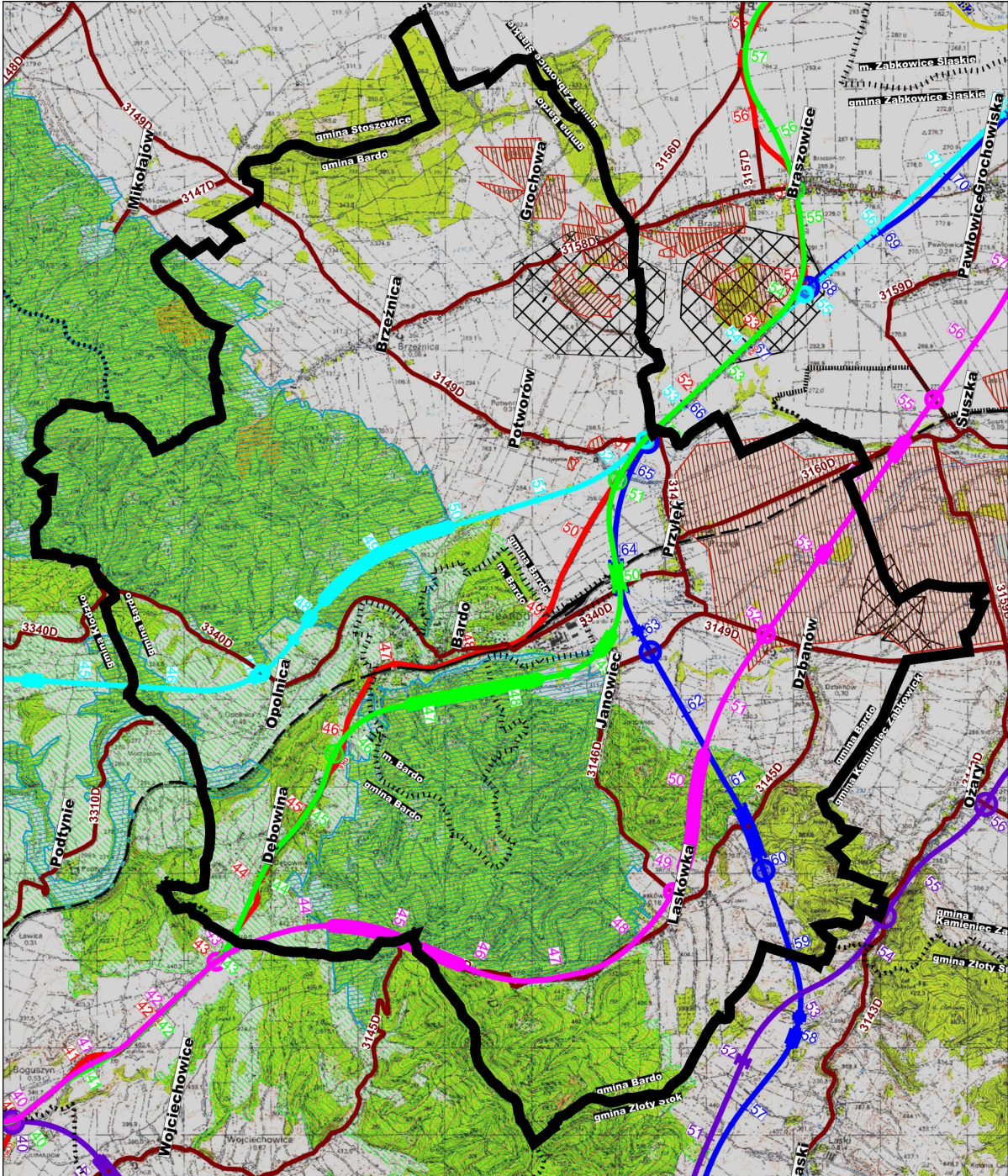
Niezbędnym czynnikiem aktywizacji poszczególnych obszarów gminy jest poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury drogowej, komunalnej oraz społecznej, jak również wdrażanie nowych rozwiązań w tym zakresie. Studium zakłada systematyczny, równoległy z zagęszczaniem sieci osadniczej oraz liczbą inwestycji rozwój infrastruktury technicznej. W szczególności objęcie wszystkich siedlisk dostępem do wodociągu i kanalizacji. Zakłada się zwiększenie sieci energetycznej oraz rozbudowanie systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Na terenie gminy dopuszcza się budowę masztów telefonicznych. Przewiduje się zwiększenie liczby abonentów, przez zwiększenie liczby przyłączy i modernizację (w miarę potrzeb) centrali telefonicznych.

Realizacja takich przedsięwzięć jest podstawą do szybszego oraz kompleksowego rozwoju lokalnego poprzez przyciąganie nowych inwestorów i wzmocnienie konkurencyjności firm istniejących. Jednocześnie ma ona służyć poprawie jakości życia mieszkańców, co w perspektywie przyczynić się powinno do odwrócenia niekorzystnego trendu migracji ludności. Kompleksowa poprawa stanu infrastruktury technicznej, przy jednoczesnym umiejętnym wykorzystaniu przyrodniczych i środowiskowych atutów gminy, jest również czynnikiem determinującym rozwój turystyki weekendowej i urlopowej.

11.6.1. Infrastruktura komunikacyjna

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, w studium pozostawia się rezerwę terenową pod postulowaną drogą ekspresową S-5 Wrocław – Kłodzko – Boboszków – granica państwa o klasie S 2/2 oznaczoną na rysunku studium.

Aktualnie obowiązujący Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 z perspektywą do 2025r. przewiduje przebudowę drogi krajowej nr 8 na odcinku Wrocław – Kłodzko. Przebiegi korytarzy projektowanej drogi krajowej nr 8 w gminie Bardo:

Zapisy i ustalenia dla postulowanej w PZPWD drogi S5:

LEGENDA	
STAN PROJEKTOWANY	
	Korytarz 1
	Korytarz 2
	Korytarz 3
	Korytarz 4
	Korytarz 5
	SKRZYŻOWANIE
	WIADUKT
	MOST, ESTAKADA
	TUNEL
	POCZĄTKI I KOŃCE ODCINKÓW REALIZACYJNYCH
STAN ISTNIEJĄCY	
	Korytarz 0 - DK8
	GRANICE GMIN
	DROGI KRAJOWE
	DROGI WOJEWÓDZKIE
	DROGI POWIATOWE
	LINIE KOLEJOWE
OBSZARY CHRONIONE I CENNE PRZYRODNICZO	
	Specjalne Obszary Ochrony Natura 2000 obszary siedliskowe
	Rezerваты Przyrody
	Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe
	Parki Krajobrazowe
	Obszar Chronionego Krajobrazu
	Geostanowiska / Złoza Kopalin
	Walbrzyska strefa ekonomiczna
	Granice ochrony uzrowiskowej Strefa A - Strefa B - Strefa C
	Tereny górnice
ZBIORNIKI	
	Poldery istniejące
	Zbiorniki retencyjne
	Zbiorniki energetyczne
	Zbiorniki suche projektowane

Stan projektowany:
 Klasa techniczna drogi: GP (z możliwością rozbudowy do klasy S)
 Prędkość projektowa:
 100 km/h poza terenem zabudowy,
 70 km/h na terenie zabudowy.
 Nośność: 115 kN/oś,
 Kategoria ruchu KR5 (KR6 – na odcinku Łagiewniki - Wrocław),
 Przekrój charakterystyczny:
 jednojezdniowy trójpasowy (2+1) na odcinku Kłodzko – Łagiewniki
 dwujezdniowy (2x2) na odcinku Łagiewniki – Wrocław (Magnice)
 Szerokość pasa ruchu: 3,5 m
 Szerokość pasa dzielącego: min. 4,0 m,
 Szerokość opaski zewnętrznej: 0,75 m,
 Skrajnia pionowa: 5,0 m.

Na rysunku studium: kierunków rozwoju gminy Bardo wrysowano przebiegi korytarzowego przebiegu drogi nr 8.

Zasady rozwoju infrastruktury komunikacyjnej:

- przewiduje się możliwość modernizacji dróg publicznych na terenie gminy z dostosowaniem ich do warunków wynikających z obowiązujących przepisów, w tym: obejścia miejscowości, poszerzenia przekroju poprzecznego, korekty nienormatywnych łuków, przebudowę skrzyżowań, budowę zatok autobusowych itp.,
- dla drogi krajowej nr 8 relacji Wrocław - Kłodzko, o parametrach drogi głównej ruchu przyspieszonego GP przewiduje się docelowy przekrój drogi GP 2/2,
- dla projektowanych terenów aktywizacji gospodarczej oraz terenów mieszkaniowych na terenie miejscowości gminnych określa się obsługę poprzez układ komunikacyjny dróg niższych kategorii zgodnie z kategoryzacją dróg publicznych,
- przewiduje się utrzymanie obecnej sieci dróg gminnych do połączeń między wsiami i zakładami oraz połączenie ich z siecią dróg powiatowych oraz drogą krajową nr 8.,
- ważniejsze zasady do uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:
 - na obszarach wiejskich należy przyjąć ograniczenie projektowanej nowej zabudowy (zwłaszcza mieszkaniowej) wzdłuż głównych dróg tranzytowych, które z zasady powinny omijać tereny zurbanizowane i przeznaczone do urbanizacji,
 - elementy obsługi ruchu drogowego (stacje: paliw, warsztaty, motele, parkingi itp.) należy lokalizować poza obszarem zabudowanym na odcinkach prostych dróg z zabezpieczeniem normatywnych warunków widoczności poziomej i pionowej w obszarze podłączenia do drogi głównej.

11.6.2. Infrastruktura techniczna

Kierunkami działań miasta i gminy Bardo w obszarze gospodarki komunalnej i ochrony środowiska są obecnie:

- budowa kanalizacji dla nowo powstającego osiedla w północno-zachodniej części miasta,
- likwidacja ostatnich szamb w mieście,
- wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, gdzie realizacja kanalizacji zbiorczej nie jest uzasadniona, ze względu na warunki terenowe lub koszty jednostkowe budowy i eksploatacji,
- wzmocnienie systemu ewidencji i nadzoru nad zbiornikami bezodpływowymi; zmierzające do likwidacji punktowych zrzutów ścieków komunalnych do lokalnych odbiorników (proponuje się wprowadzenie rejestru mieszkańców nie korzystających z usług firm dowożących ścieki do stacji zlewnej),
- dalsza realizacja i ulepszanie projektów segregacji oraz selektywnej zbiórki odpadów.

Zasady rozwoju infrastruktury technicznej:

zaopatrzenie w gaz:

- dopuszcza się możliwość modernizacji i rozbudowy istniejącej sieci gazowej,
- rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej oraz przyłączenie nowych odbiorców może odbywać się w oparciu o obowiązujące Prawo Energetyczne, po spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych dostarczenia paliwa gazowego przez przedsiębiorstwo energetyczne,
- dla terenu stacji redukcyjno - pomiarowej obowiązuje strefa kontrolowana taka jak dla gazociągu ją zasilającego (mierzona od urządzeń technologicznych stacji),
- wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia, zgodnie z przepisami szczególnymi, obowiązuje strefa kontrolowana wyznaczona przez odległości podstawowe zredukowane w wielkości 15 m licząc od gazociągu,
- strefa kontrolowana sieci gazowej wysokiego ciśnienia stanowi obszar, w którym operator sieci jest uprawniony do zapobiegania działalności mogącej mieć negatywny wpływ na jej trwałość i prawidłową eksploatację,
- ustala się obowiązek uzgodnienia z operatorem sieci gazowej lokalizacji obiektów wzdłuż strefy kontrolowanej przed wydaniem pozwolenia na budowę oraz sposobu jej zagospodarowania.

elektroenergetyka:

- dopuszcza się możliwość eksploatacji i modernizacji elementów sieci elektroenergetycznej oraz możliwości jej odbudowy, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy,
- zakres rozbudowy sieci elektroenergetycznej dla zasilania nowych podmiotów oraz jej charakter (napowietrzny lub kablowy), zostaną określone w warunkach przyłączenia,
- w przypadku wystąpienia kolizji projektowanych inwestycji w granicach obszaru objętego Studium z istniejącą siecią elektroenergetyczną, dopuszcza się możliwość jej przebudowy na warunkach określonych przez właściciela sieci,
- przewiduje się przebudowę istniejącej linii elektroenergetycznej średniego napięcia L-910 na dwutorową linię 110 kV po istniejącej trasie tej linii,
- ustala się obowiązek zachowania normatywnych odległości zabudowy od istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych,
- przy planowaniu nowej zabudowy należy zachować wzdłuż istniejących oraz planowanych linii napowietrznych wysokiego napięcia 110kV i średniego napięcia 20kV dostępne dla prowadzenia prawidłowej ich eksploatacji, pasy technologiczne:
 - od linii dwutorowych wysokiego napięcia 110kV po 21m licząc od osi linii (łącznie szerokość strefy ochronnej wynosi 42m),
 - dla linii jednorodowych wysokiego napięcia 110kV po 20m licząc od osi linii (łącznie szerokość strefy ochronnej wynosi 40m),
 - dla linii napowietrznych średniego napięcia o szerokości 22m (po 11m od osi w obu kierunkach)

- ustalone w powyższy sposób szerokości pasów technologicznych nie są równoznaczne z pasami określonymi na potrzeby ustanawiania służebności przesyłu, które wyznacza się na podstawie odrębnych przepisów. W granicach ww pasa technologicznego ustala się:
 - zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
 - zakaz wprowadzania nasadzeń drzew, krzewów i innej zieleni, których wysokość może przekroczyć 3m.
- dla zaopatrzenia w energię elektryczną nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej i przemysłowo-usługowej niezbędna będzie budowa nowych stacji transformatorowych 20/0,4 kV, linii zasilających kablowych i napowietrzno-kablowych 20 kV oraz sieci rozdzielczej nN,
- w przypadku konieczności budowy stacji transformatorowej 20/0,4 kV przewiduje się stosowanie stacji prefabrykowanej kontenerowej lub słupowej – w zależności od charakteru sieci i przewidywanego obciążenia,
- w przypadku konieczności budowy prefabrykowanej kontenerowej stacji transformatorowej 20/0,4 kV, dopuszcza się zabudowę stacji w odległości do 1,5 m od granicy z sąsiednią działką budowlaną,
- nową sieć elektroenergetyczną należy prowadzić wzdłuż układów komunikacyjnych. Dopuszcza się prowadzenie sieci poza układami komunikacyjnymi – po uzyskaniu zgody właściciela sieci i właściciela gruntu, przez który będzie przebiegać trasa linii,
- wzdłuż nowych ciągów komunikacyjnych należy przewidzieć pas zieleni dla rozbudowy sieci elektroenergetycznej,
- na obszarze gminy dopuszcza się realizowanie inwestycji związanych z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii – rzeźbo wiatraki o wysokości do 12m i mocy nie przekraczającej 12kW – pojedyncza rzeźba (spinane w blokach o mocy nie przekraczającej 40kW) oraz farmy fotowoltaiczne, których strefy ochronne zamkną się w granicach działek do których inwestor posiada tytuł prawny), w wyznaczonych miejscach określonych na rysunku studium,

telekomunikacja:

- dopuszcza się lokalizację sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej,
- zakłada się objęcie gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej,
- zakłada się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.

11.7 Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów krajowych

Na terenie gminy przewiduje się budowę zbiornika wodnego „Kamieniec Ząbkowicki” na rzece Nysie Kłodzkiej, Zbiornik zajmować ma obszar na styku gmin Bardo i Kamieniec Ząbkowicki. Jego lokalizacja zdeterminowana jest istniejącym zagospodarowaniem rejonu poniżej Barda, a powyżej mostu drogowego w Kamieńcu Ząbkowickim. Czasza zbiornika na terenie gminy Bardo będzie obejmować teren przeznaczony aktualnie pod eksploatację złoża pospółki i żwiru w obrębie wsi Przyłęk i Dzbanów.

W pierwszym etapie przewiduje się wykonanie zbiornika suchego w celu zredukowania ewentualnej fali powodziowej na Nysie Kłodzkiej. Stan taki ma potrwać około 25 lat, do chwili zaprzestania eksploatacji kruszywa w czaszy zbiornika. W drugim etapie przewiduje się rozbudowę zbiornika i stałe spiętrzenie wody.

Jako funkcję podstawową określono ochronę przeciwpowodziową, zaś jako drugorzędne:

- wyrównanie przepływów niżówkowych,

- eksploatację kruszywa z czaszy zbiornika,
- energetykę,
- turystykę,
- zaopatrzenie w wodę (o ile wystąpią takie potrzeby).

Inne inwestycje celu publicznego, zarówno o znaczeniu lokalnym jak i ponadlokalnym, nie zostały do niniejszego Studium zgłoszone. Przyjąć zatem należy, że na terenie gminy dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

11.8. Obszary szczegółowego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na obszarze miasta i gminy Bardo wyznaczono, wskazane na rysunku studium, tereny zagrożenia powodzią:

- obszary, szczególnego zagrożenia powodzią Q10%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat. Wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej,
- obszary, szczególnego zagrożenia powodzią Q1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne.

Na obszarach tych obowiązują ograniczenia w użytkowaniu wynikające z przepisów szczególnych. Dopuszcza się zagospodarowanie na tych terenach zgodnie z przepisami odrębnymi

Na zachodnim stoku Kalwarii, opadającym do dna doliny Nysy Kłodzkiej występuje największe historycznie poświadczone osuwisko zbocza górskiego w Sudetach, ma około 90 m wysokości i do 200 m szerokości. W celu zachowania unikatowych cech tego osuwiska skalnego Uchwałą Nr XXXVI/271/2006 Rady Miejskiej w Bardzie z dnia 27 września 2006 r. wyznaczony został **zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Obryw skalny”** o powierzchni 12,5 hektara.

Na terenie gminy Bardo znajdują się trzy osuwiska znajdujące się w powiatowym rejestrze osuwisk (osuwisko Dębowina nr 81451, osuwisko Janowiec nr 81453 oraz osuwisko Bardo nr 81452) oraz obszar zagrożony ruchami masowym Dębowina nr 10572. Z uwagi na położenie osuwisk schodzącego bezpośrednio do dna doliny bardzo trudne byłoby techniczne zabezpieczenie osuwisk. Dlatego w najbliższym okresie należy skupić się na monitoringu rozwoju osuwisk oraz prognozowaniu wystąpienia warunków prowadzących do ich ponownego uruchomienia a w przypadku ich zaistnienia ostrzeganiu ludności oraz alarmowaniu odpowiednich władz, a także służb, inspekcji i staży.

11.9. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filtr ochronny

Brak jest jakichkolwiek wytycznych i wskazań ze strony organów administracji geologicznej o przewidywanym wykorzystaniu istniejących złóż. Wobec powyższego studium nie przewiduje zmian stanu istniejącego.

11.10. Obszary pomników zagłady ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. z 2015r. poz. 2120)

Na obszarze miasta i gminy Bardo nie znajdują się obszary pomników zagłady i stref ochronnych.

11.11 Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane.

Na obszarze gminy Bardo przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji wymagają tereny związane z obecną i przyszłą eksploatacją surowców mineralnych, która wiąże się z silną ingerencją i degradacją

walorów przyrodniczo-krajobrazowych środowiska w tych rejonach. Są to w szczególności tereny rozciągające się wzdłuż wschodniej granicy gminy, związane z eksploatacją:

- Złoże „Przyłęk – Pilice” (KN1756) – kruszywa naturalne,
- Złoże „Braszowice” (MG112) – magnezyty,
- Złoże „Potworów – Mszanica” (KN 8261) - kruszywa naturalne,
- Złoże „Potworów I” (KN 5870) - kruszywa naturalne,
- Złoże „Grochów” (MG 111) – magnezyty.

Złoże „Grochów” jest złożem cennym i wymaga szczególnej ochrony, preferowany kierunek jego zagospodarowania to kierunek leśny lub rolniczy.

11.12. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Dla obszaru objętego studium wyznacza się tereny zamknięte, których granice oznaczono na rysunku studium.

Dopuszcza się w przypadku zmian decyzji o ustanowieniu w/w terenów zamkniętych ich przeznaczenie na cele komercyjne i publiczne.

11.13. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania

W ramach terenów objętych studium nie przewiduje się wskazania dodatkowych obszarów problemowych, których zakresu nie wyczerpano by we wcześniejszych ustaleniach.

12. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy

12.1. Wytyczne ogólne

Istniejące jak i projektowane obszary i strefy rozwoju poszczególnych funkcji zostały określone na rysunku zmiany studium.

Obszary i strefy funkcjonalne, zarówno projektowane jak i istniejące, wskazane na rysunku zmiany studium, w ramach określonych funkcji, należy rozpatrywać jako tereny brutto. Oznacza to, że w ramach określonych funkcji na etapie realizacji planów miejscowych, mogą znaleźć się inne funkcje uzupełniające, takie jak np. elementy szczegółowego układu komunikacyjnego, obiektów infrastruktury technicznej czy funkcji uzupełniających. W takim wypadku zgodność planu miejscowego z niniejszą zmianą studium zostaje zachowana.

Zgodne z ustaleniami Studium jest przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych bardziej rygorystycznych (i zawężonych) regulacji niż te, które zostały określone w niniejszym dokumencie; w szczególności dotyczy to ustaleń odnoszących się do przeznaczenia terenów. Dopuszczalny jest też podział określonych w niniejszym Studium funkcjonalnych jednostek terenowych na mniejsze, z bardziej szczegółowo ustalonymi funkcjami („węższymi”) oraz sposobami zagospodarowania (bardziej szczegółowymi lub bardziej rygorystycznymi).

Zgodne z ustaleniami Studium jest przyjmowanie w planach miejscowych mniejszych zakresów poszczególnych funkcji. W takim wypadku zgodność planu miejscowego z niniejszą zmianą studium zostaje zachowana.

Dopuszcza się, uznając za zgodne z ustaleniami Studium, przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych utrzymania dotychczasowego przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy lub sposobu wykorzystania także na terenach, na których Studium przewiduje ich zmianę.

Dodatkowo założono zróżnicowane ukierunkowanie rozwoju terenów w poszczególnych strefach, przy zachowaniu pewnych zasad planowania, stałych dla całego obszaru Gminy:

- dopuszcza się możliwość realizacji celów publicznych w obszarach wszystkich stref, stosownie do potrzeb mieszkańców gminy,

- dopuszcza się możliwość korekty zasięgu poszczególnych stref na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w taki sposób, aby dociągać wskazane zasięgi do istniejących, najbliższych granic działek, lecz nie więcej niż 50m,
- dopuszcza się możliwość zachowania dotychczasowego, rolniczego użytkowania w planach miejscowych, na obszarach wszystkich stref,
- za zgodne ze studium uznaje się tereny pozostawione w dotychczasowym użytkowaniu, które mają wysokie walory przyrodnicze lub nie uzyskały stosownej zgody na zmianę przeznaczenia,
- na terenach sąsiadujących z Nysą Kłodzką dopuszcza się budowę elektrowni wodnych.
- przy sporządzaniu planów miejscowych dopuszcza się wprowadzenie funkcji zgodnie z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy oraz inwestycji celu publicznego na obszarach wszystkich funkcji.
- projektowanie i budowa obiektów budowlanych na terenie gminy musi być zgodna z wymogami ochrony przeciwpożarowej określonymi w przepisach odrębnych, szczególnie w zakresie zagwarantowania odpowiedniego zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru oraz zapewnienia dostępności dróg pożarowych i dojazdów dla służb ratowniczych,
- na obszarze gminy nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- przy lokalizacji obiektów budowlanych w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ustalenia zawarte w rozdziale 11.8.

12.2. Funkcje terenów

MN - strefa projektowanych terenów mieszkaniowych jednorodzinnych, w której zakłada się rozwój terenów mieszkaniowych jednorodzinnych (o małej intensywności zabudowy) oraz zagrodowych z możliwością realizacji podstawowych usług towarzyszących. W strefie przewiduje się możliwość uwzględnienia w planach miejscowych zachowania istniejącego użytkowania, w szczególności zachowania istniejącego zagospodarowania rolnego. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki, z zastrzeżeniem terenów znajdujących się w obszarach historycznie ukształtowanej zabudowy, gdzie dopuszcza się zabudowanie całej powierzchni działki,
- dopuszcza się przeznaczenie całego obiektu pod lokalizację usług,
- zagospodarowanie terenów, w których zasięgu występują stanowiska roślin objętych ochroną prawną, należy przeprowadzać z zachowaniem tych stanowisk.

MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, na których zakłada się rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z możliwością realizacji drobnej wytwórczości oraz innych usług nieuciążliwych. Dopuszcza się zabudowę jednorodziną. W obszarach tej strefy dopuszcza się rozwój mikro i drobnej przedsiębiorczości oraz możliwość realizacji wszelkich form działalności usługowej (komercyjnej i publicznej), prowadzonej zarówno przez podmioty publiczne jak i prywatne, także wolnostojących. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki, z zastrzeżeniem terenów znajdujących się w obszarach historycznie ukształtowanej zabudowy, gdzie dopuszcza się zabudowanie całej powierzchni działki.

MU - strefa projektowanych terenów mieszkaniowo – usługowych, w której zakłada się rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej, drobnej wytwórczości oraz innych usług nieuciążliwych. Dla obszarów tej strefy ustala się przede wszystkim rozwój mikro i drobnej przedsiębiorczości oraz możliwość realizacji usług użyteczności publicznej, w tym celów publicznych, w szczególności: administracji publicznej, bezpieczeństwa, oświaty, zdrowia, opieki społecznej i socjalnej, placówek pielęgnacyjno-opiekuńczych, kultury, kultu religijnego, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, turystyki w tym usług hotelowych, oraz agroturystycznych, sportu, pocztowych i telekomunikacyjnych, oraz innych drobnych usług. Przewiduje się możliwość uwzględnienia w planach miejscowych zachowania istniejącego użytkownika. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 10% powierzchni działki z zastrzeżeniem terenów znajdujących się w obszarach historycznie ukształtowanej zabudowy, gdzie dopuszcza się zabudowanie całej powierzchni działki,
- dopuszcza się przeznaczenie całego obiektu pod lokalizację usług,

M - tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej, w której zakłada się rozwój terenów mieszkaniowych jednorodzinnych (o małej intensywności zabudowy) oraz zagrodowych, agroturystycznych i letniskowych z możliwością realizacji drobnej wytwórczości oraz innych usług nieuciążliwych. W obszarach tej strefy dopuszcza się rozwój mikro i drobnej przedsiębiorczości oraz możliwość realizacji usług. W strefie przewiduje się możliwość uwzględnienia w planach miejscowych zachowania istniejącego użytkownika. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki,
- dopuszcza się przeznaczenie całego obiektu pod lokalizację usług,

U - strefa projektowanych terenów usługowych, w której zakłada się rozwój wszelkich formy działalności gospodarczej, w tym rzemiosła usług komercyjnych, kultury, oświaty, zdrowia, hotelowych, agroturystyki i innych. Dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach realizację funkcji mieszkaniowej w ramach mieszkania czy wydzielonej działki dla właściciela terenu. Na etapie wykonywania planów miejscowych dopuszcza się drobne korekty obszaru strefy oraz możliwość zachowania istniejącego użytkownika, w szczególności zachowania istniejącego zagospodarowania rolnego. Zachowuje się istniejące zagospodarowanie leśne. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- wiodącym przeznaczeniem są wszelkie usługi i drobna wytwórczość,
- dopuszcza się lokalizowanie rzemiosła oraz mikro i małych przedsiębiorstw,
- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 5% powierzchni działki z zastrzeżeniem terenów znajdujących się w obszarach historycznie ukształtowanej zabudowy, gdzie dopuszcza się zabudowanie całej powierzchni działki,

- działalność usługowa nie może powodować zakłócenia warunków zamieszkania w sąsiedztwie ani powodować kolizji z formami użytkowania terenów położonych w pobliżu,

UP – tereny usług pensjonatowych, na których dopuszcza się dla istniejących obiektów funkcję usługową (dom wczasowy, pensjonat, ośrodek zdrowia) oraz funkcję usług sakralnych i kultury. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne.

Ustalenia szczegółowe:

- dopuszcza się lokalizację i modernizację plenerowych urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz uzupełnianie nasadzeń zieleni po uzyskaniu zgody konserwatora zabytków,
- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki,
- ustala się zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych bez zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków.

UZ - tereny usług zdrowia i opieki społecznej, ustalone jako cele publiczne, w rozumieniu przepisów odrębnych. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne.

UK - tereny usług kultury, administracji i sakralnych - ustalone jako cele publiczne, użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne.

UO - tereny usług oświaty - ustalone jako cele publiczne, użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych

UT – strefa projektowanych terenów turystyczno - rekreacyjnych, w której zakłada się rozwój bazy obsługującej ruch turystyczno-wypoczynkowy i pątniczny. Dopuszcza się możliwość realizacji usług użyteczności publicznej, w szczególności: kultury, kultu religijnego, usług sakralnych, usług hotelowych, oraz handlu, gastronomii, agroturystycznych, sportu oraz innych drobnych usług. Przewiduje się możliwość zachowania w planach miejscowych istniejącego użytkowania. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- wiodącym przeznaczeniem są wszelkie obiekty dla potrzeb rekreacji wraz z urządzeniami związanymi z ich obsługą oraz zielenią,
- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki,
- dopuszcza się usługi handlu i gastronomii towarzyszące funkcji dominującej, służące obsłudze tego terenu,
- postuluje się o zagospodarowanie terenu zielenią urządzoną
- na terenie UT przy zespole Kaplic Różańcowych dopuszcza się jedynie realizację parkingu z ewentualną zabudową jednokondygnacyjną do 30-40 m² na potrzeby obsługi parkingu.

US – strefa projektowanych terenów sportowo-rekreacyjnych, wyznaczona w celu utrzymania i poprawy jakości zamieszkania oraz aktywizacji sportowej mieszkańców. Zakłada się dalsze intensywne użytkowanie istniejących terenów i urządzeń sportowych oraz pozyskiwanie nowych terenów i budowę szerokiej bazy dla rozwoju kultury fizycznej. Dopuszcza się możliwość realizacji usług handlu, gastronomii i hotelarskich. Na obszarach sportowo-rekreacyjnych będą wprowadzane nowe

usługi sportowe, uwzględniające zmieniający się styl życia oraz modne dyscypliny sportu i czynnej rekreacji. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- postuluje się o zagospodarowanie terenu zielenią urządzoną,
- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki,
- dopuszcza się budowę obiektów dla potrzeb sportu i rekreacji wraz z urządzeniami związanymi z ich obsługą oraz zielenią,
- ustala się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo- usługowej,

AG - strefa projektowanych terenów aktywizacji gospodarczej, w której zakłada się rozwój działalności gospodarczej, przemysłu, baz, składów, usług, obsługi ruchu transportowego. Dopuszcza się możliwość realizacji usług użyteczności publicznej, w tym celów publicznych, w szczególności: oświaty, kultury, kultu religijnego, obsługi ruchu tranzytowego, w tym usług hotelowych, oraz handlu, gastronomii, agroturystycznych, sportu, pocztowych i telekomunikacyjnych, innych drobnych usług, oraz dopuszcza się realizowanie inwestycji związanych z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii – rzeźbo wiatraki o wysokości do 12m i mocy nie przekraczającej 12kW – pojedyncza rzeźba (spinane w blokach o mocy nie przekraczającej 40kW) oraz farmy fotowoltaiczne o mocy pow. 100kW, których strefy ochronne zamkną się w granicach działek, do których inwestor posiada tytuł prawny). Wyklucza się możliwość lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych. Przewiduje się możliwość zachowania w planach miejscowych istniejącego użytkownika. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 5% powierzchni działki,
- dopuszcza się lokalizację masztów telefonii komórkowej,
- dopuszcza się lokalizację stacji przeładunku i wstępnej segregacji odpadów,
- zagospodarowanie terenów, w których zasięgu występują stanowiska roślin objętych ochroną prawną, należy przeprowadzać z zachowaniem ww. stanowisk.

PG – strefa terenów eksploatacji powierzchniowej, w której zakłada się prowadzenie eksploatacji kopalni zgodnie z prawem geologicznym i górnictwem, a także prowadzenie działalności gospodarczej, przemysłu, baz, składów, usług, obsługi ruchu transportowego. Przewiduje się możliwość zachowania w planach miejscowych istniejącego użytkownika. Tereny przyrodnicze o wysokiej wartości (wzdłuż Nysy Kłodzkiej) gdzie występują cenne biotopy postuluje się zostawić w dotychczasowym użytkowaniu tworząc „enklawy” przyrodnicze. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Ustalenia szczegółowe:

- obowiązuje wyłączny sposób eksploatacji złoża zgodny z przepisami ustawy Prawo Geologiczne i Górnictwo wraz z rozporządzeniami wykonawczymi do tej ustawy,
- określa się rolny, leśny lub wodny kierunek rekultywacji terenów przekształconych górnictwem,
- dopuszcza się lokalizację obiektów kubaturowych,
- ustala się, że wszelka uciążliwość prowadzonej działalności nie może przekraczać granic terenu górnictwa,

- dopuszcza się lokalizację utwardzonych dróg wewnętrznych,

RU - tereny obsługi rolnictwa, na których zakłada się rozwój wszelkich form obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstwach leśnych. Dodatkowo także funkcje usługowe czy przemysłowe w formie obiektów wolnostojących. Dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach realizację funkcji mieszkaniowej w ramach mieszkania czy wydzielonej działki dla właściciela terenu.

Ustalenia szczegółowe:

- powierzchnia biologicznie czynna nie powinna być mniejsza niż 20% powierzchni działki

ZC - tereny cmentarzy, w rozumieniu przepisów odrębnych. Należy zachować strefy ochronne wynikające z przepisów odrębnych w zakresie możliwości lokalizacji inwestycji w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Dopuszcza się lokalizację kaplic i obiektów małej architektury. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne.

ZP - strefa terenów zieleni parkowej, dla której wprowadza się obowiązek utrzymania i konserwowania istniejącej zieleni, a powstałe ubytki oraz nowe nasadzenia zieleni należy dokonywać zgodnie z istniejącymi uwarunkowaniami przyrodniczymi. Dla terenu parku w Opolnicy dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej (dom wczasowy, pensjonat, ośrodek zdrowia).

Ustalenia szczegółowe:

- dopuszcza się lokalizację plenerowych urządzeń sportowo-rekreacyjnych,
- dopuszcza się prowadzenie sieci napowietrznej i podziemnej infrastruktury technicznej, stacji transformatorowych, masztów telekomunikacyjnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi,
- dopuszcza się lokalizację ciągów pieszych.

ZL - tereny lasów i zadrzewień - Użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych.

Ustalenia szczegółowe:

- gospodarkę leśną należy prowadzić zgodnie z wymogami ochrony środowiska oraz w oparciu o plany zarządzania lasów,
- dopuszcza się możliwość częściowego przeznaczenia kompleksów leśnych na cele rekreacyjno-wypoczynkowo-sportowe (ścieżki zdrowia, ścieżki dydaktyczne, ścieżki rowerowe) pod warunkiem wcześniejszego uzgodnienia z zarządcą,
- dopuszcza się prowadzenie sieci napowietrznej i podziemnej infrastruktury technicznej, stacji transformatorowych, masztów telekomunikacyjnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi,
- dopuszcza się prowadzenie utwardzonych dróg dojazdowych (gospodarczych).

ZLU - tereny obsługi gospodarki leśnej - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych,

ZLn - strefa planowanych dolesień. Granica ta obejmuje teren górniczy przewidziany do rekultywacji w kierunku leśnym. Użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych

Ustalenia szczegółowe:

- gospodarkę leśną należy prowadzić zgodnie z wymogami ochrony środowiska oraz w oparciu o plany zarządzania lasów,
- dopuszcza się możliwość częściowego przeznaczenia kompleksów leśnych na cele rekreacyjno-wypoczynkowo-sportowe (ścieżki zdrowia, ścieżki dydaktyczne, ścieżki rowerowe) pod warunkiem wcześniejszego uzgodnienia z zarządcą,
- dopuszcza się prowadzenie sieci napowietrznej i podziemnej infrastruktury technicznej, stacji transformatorowych, masztów telekomunikacyjnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi,

- dopuszcza się prowadzenie utwardzonych dróg dojazdowych (gospodarczych).

ZD - tereny ogrodów działkowych - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

RO - tereny upraw ogrodniczych - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych

R - tereny użytków rolnych - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych, dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej związanej z produkcją rolniczą. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

Lokalizacja zabudowy zagrodowej na terenach rolniczych może być dopuszczona przy spełnieniu następujących wymogów:

- powierzchnia nieruchomości nie może być mniejsza niż 0,3ha,
- nieruchomość ma zapewniony dojazd, zaopatrzenie w wodę i energię elektryczną oraz odprowadzenie ścieków,
- obsługę komunikacyjną zagrody należy zapewnić z dróg i ulic lokalnych dojazdowych lub wewnętrznych, z wyeliminowaniem możliwości bezpośrednich zjazdów z dróg wyższych kategorii,
- w granicach obszarów chronionego krajobrazu o ile nie wykluczą tego przepisy odrębne.

ZR - tereny trwałych użytków zielonych – łąk i pastwisk - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych

WS - tereny wód otwartych i płynących - zbiorniki wodne oraz ciekły wodne w rozumieniu przepisów odrębnych

KS – tereny obsługi komunikacji - w których zakłada się lokalizację obiektów służących obsłudze komunikacji samochodowej – MOP, stacje paliw, gastronomia, parkingi, itp. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

KK – tereny komunikacji kolejowej - użytkowanie zgodne w rozumieniu przepisów odrębnych. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

W – tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę - na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej

K – tereny oczyszczalni ścieków - na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej

EE – tereny urządzeń elektroenergetycznych - na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej. W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% obowiązują zakazy wynikające z przepisów szczególnych. Zasady oraz warunki ewentualnego odstępstwa od tych zakazów reguluje ustawa Prawo wodne. Przy czym w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q10% zabrania się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej.

G – tereny urządzeń gazownictwa - na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej

Uzupełnieniem wytycznych dla wszystkich wymienionych stref są treści ustaleń dla stref związanych z ochroną kulturową, ochroną krajobrazu oraz ochroną przyrodniczą.

12.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Rozwój nowoprojektowanych terenów należy prowadzić poprzez dopełnienie i intensyfikację istniejącej tkanki oraz dodanie nowych terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów osadniczych. Niedopuszczalne jest rozpraszanie nowej zabudowy poza skupione układy osadnicze. Na nowych terenach rozwojowych przyrost zabudowy powinien również mieć charakter sukcesywny, a nie rozproszony, oparty na dostępności do istniejącej sieci drogowej i sieci infrastruktury technicznej.

Ustala się następujące wskaźniki dla terenów projektowanych:

1. maksymalna liczba kondygnacji:
 - dla zabudowy wielorodzinnej: 5 kondygnacji,
 - dla zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej: 3 kondygnacje, w tym poddasze użytkowe,
 - dla zabudowy usługowej: 3 kondygnacje, w tym 3-cia kondygnacja w poddaszu,
 - dla zabudowy przemysłowej: do wysokości 4 kondygnacji.
2. geometria dachu:
 - dla zabudowy mieszkaniowej: połacie dachu symetryczne dwuspadowe lub wielospadowe; w budynkach gospodarczych i towarzyszących dopuszcza się stosowanie dachów jednospadowych,
 - dla zabudowy usługowej: połacie dachu symetryczne dwuspadowe lub wielospadowe, dopuszcza się zastosowanie dachów płaskich,
 - dla zabudowy przemysłowej i handlowo - usługowej: połacie dachu symetryczne dwuspadowe lub wielospadowe; geometria i forma dachów powinna być dostosowana do celów technologicznych; dopuszcza się zastosowanie dachów płaskich,
3. minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek:
 - dla zabudowy mieszkaniowej, w tym:
 - + dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej - 700 m² w strefie miejskiej i 1000 m² na terenach wiejskich,
 - + dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej - 500 m² w strefie miejskiej i 800 m² na terenach wiejskich,
 - + dla zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej - 300 m²
 - + dla zabudowy wielorodzinnej- 1000 m²,
 - + dla zabudowy letniskowej: 400 m²,

Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów mogą być zmieniane w zakresie tolerancji do 20% na etapie ustaleń w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. We wszystkich terenach zabudowanych należy przewidzieć odpowiednią ilość miejsc parkingowych. Dla zabudowy istniejącej należy dostosować wskaźniki do stanu faktycznego.

12.4. Strefy zakazu zabudowy

Projektowane tereny oznaczone symbolami: MN, MNU, U, AG, które zaplanowane są w bezpośrednim pasie przylegającym do cieków wodnych oraz rzek, należy pozostawić bez prawa zabudowy (w odległości 1,5m od cieków wodnych). Ponadto, w celu ochrony bioróżnorodności terenów cennych przyrodniczo i dla prawidłowego rozwoju istniejących ekosystemów, wskazane byłoby pozostawienie bez zainwestowania (tj. prawa zabudowy), co najmniej 5m pasa terenu wzdłuż cieków wodnych, celem ochrony i zachowania korytarzy ekologicznych cieków wraz ze wszystkimi elementami przyrodniczymi dolin rzecznych.

Studium wprowadza również ograniczenia związane z zagospodarowaniem terenów sąsiadujących z linią kolejową. Budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m; z zastrzeżeniem, iż budynki mieszkalne, zamieszkania zbiorowego czy też użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie norm dopuszczalnego natężenia hałasu i drgań. Natomiast drzewa i krzewy w sąsiedztwie linii kolejowych powinny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 15 od osi skrajnego toru.

W północno - wschodniej części gminy, wewnątrz terenu górniczego „Konstanty III” wprowadza się ograniczenia zainwestowania związane z eksploatacją złoża magnezytu „Braszowice”. Złoże to urabiane jest przy użyciu materiałów wybuchowych, z czym wiążą się szkodliwe oddziaływania w postaci:

- rozrzutu odłamków skalnych,
- szkodliwych drgań sejsmicznych,
- podmuchu powietrznej fali udarowej.

W związku z powyższym, dla obszarów objętych prognozowanymi ww. szkodliwymi oddziaływaniami od robót strzałowych przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub zmianie już istniejącego planu, bądź przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy należy uwzględnić wskazane zagrożenia i uwarunkowania wynikające z urabiania przedmiotowego złoża.

13. Obszary sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

13.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

Na terenie gminy Bardo, nie występują obszary, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych. Nie przewiduje się również wyodrębnienia obszarów wymagających scaleń i podziału nieruchomości; ewentualne wskazanie takich terenów nastąpi na etapie realizacji planów miejscowych.

Obszarami przestrzeni publicznej są tereny komunikacji, zieleni parkowej usług oświaty, zdrowia, kultury, sakralne, sportu i rekreacji.

13.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Z uwagi na potrzebę zapewnienia prawidłowych rozwiązań urbanistycznych oraz zachowania ładu przestrzennego uwzględniającego zarówno aspekty estetyczne, ekologiczne, jak i zdrowia ludzi, gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla całej powierzchni

gminy. Kolejność obejmowania poszczególnych terenów planami oraz zakres ich ustaleń wynikać będzie z bieżących potrzeb.

Ze względu na występowanie w gminie gleb wysokich klas bonitacyjnych (klasy II – III) część wyznaczonych w studium terenów zabudowy wymagać będzie na etapie opracowania planu miejscowego, uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Zasięg gleb wysokich klas bonitacyjnych (klasy II – III) zaznaczono na rysunku studium.

14. Synteza ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bardo

Do opracowania zmiany istniejącego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo przystąpiono na podstawie Uchwały nr XXXI/207/09 Rady Miejskiej w Bardzie z dnia 29 czerwca 2009 roku w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo

Celem sporządzenia studium było określenie polityki przestrzennej gminy oraz uaktualnienie w/w dokumentu do obowiązujących uwarunkowań prawnych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ma charakter opracowania ujednoczonego i kompleksowego.

Generalną zasadą kształtowania zagospodarowania miasta i gminy Bardo jest zrównoważony rozwój uznany za priorytet gospodarki przestrzennej w Polsce. Rozwój ten rozumiany jest jako rozwój społeczno – gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspakajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia jak i przyszłych.

Kierunki zagospodarowania określone w Studium są wynikiem analizy uwarunkowań: przyrodniczych, kulturowych, społecznych, gospodarczych i przestrzennych, wraz ze sformułowaniem wniosków, syntezy wynikających z uwarunkowań szans i zagrożeń, których wynikiem było określenie polityki przestrzennej, jej stref funkcjonalnych i zasad zagospodarowania.

W określeniu kierunków zagospodarowania przestrzennego dążono do utrzymania pozytywnych cech dotychczasowego zagospodarowania przy usprawnieniu funkcjonowania układów. Założono dalszy umiarkowany rozwój przestrzenny zainwestowania, w tym zabudowy mieszkaniowej, usługowej i obiektów aktywności gospodarczej we wszystkich jednostkach osadniczych, przy zachowaniu zasady nierozpraszania zabudowy poza obszary zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych. Przyrost terenów zainwestowanych powinien polegać przede wszystkim na dopełnianiu i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów osadniczych. Niedopuszczalne jest rozpraszanie nowej zabudowy poza skupione układy osadnicze.

Z uwagi na istniejące uwarunkowania, przewiduje się, że główną funkcją gminy Bardo będzie:

- funkcja gospodarcza, z konkurencyjnymi terenami inwestycyjnymi, generującymi nowe miejsca pracy,
 - funkcja rekreacyjno - turystyczna (w związku z atrakcyjnymi terenami leśnymi, wodnymi i cennymi przyrodniczo oraz dogodnymi połączeniami komunikacyjnymi z regionem),
 - funkcja pielgrzymkowo - pątnicza w związku z klasztorem w Bardzie i licznymi kapliczkami,
 - funkcja mieszkaniowa, w oparciu o istniejące i planowane zainwestowanie,
 - funkcja rolnicza, uwzględniająca także działalność agroturystyczną,
- zaś głównymi funkcjami miasta: funkcja mieszkalna i usługowa (w tym: obsługa administracyjna w mieście stanowiącym ośrodek centrotwórczy gminy).

Aktywizacja gospodarcza terenów gminy jest jednym z czynników jej rozwoju przestrzennego. Większe tereny przewidziane pod usługi i szeroko rozumianą aktywność gospodarczą wyznaczono

głównie w Miejscowości Przyłęk i Potworów. Tworzy on kompleks przedzielony drogą krajową nr 8 o łącznej powierzchni przekraczającej 160 ha.

Z uwagi na wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy oraz zabytkowy charakter miasta przewiduje się dalszy rozwój usług turystyki, wypoczynku, sportu i rekreacji. Zakłada się aktywny rozwój różnego rodzaju form wypoczynku. Pożądane jest również wprowadzanie na terenie gminy wszelkich form agroturystyki rozumianej jako zorganizowany sposób spędzania czasu w zagrodach wiejskich.

Niezbędnym czynnikiem aktywizacji poszczególnych obszarów gminy jest poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury drogowej, komunalnej oraz społecznej, jak również wdrażanie nowych rozwiązań w tym zakresie. Studium zakłada systematyczny, równoległy z zagęszczaniem sieci osadniczej oraz liczbą inwestycji rozwój infrastruktury technicznej. Zakłada się zwiększenie sieci energetycznej, kanalizacyjnej oraz rozbudowanie systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Studium przewiduje modernizację i rozbudowę układu komunikacyjnego zgodnie z programami rządowymi i samorządowymi, a w szczególności: modernizację drogi krajowej nr 8 relacji Wrocław – Kłodzko.

VI. WYKORZYSTANE MATERIAŁY

W toku prac nad zmianą studium oparto się na istniejącej wiedzy o gminie wykorzystując następujące materiały:

- Inwentaryzacja przyrodnicza województwa dolnośląskiego, miasto i gmina Bardo, Fulica-Jankowski Wojciech, Wrocław 2005 r.,
- Istniejące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bardo, Biuro Planowania Przestrzennego, Przedsiębiorstwo Państwowe w Wałbrzychu, Biuro Projektowo-Badawcze „Studiu BIOS”, Sp. z o.o. we Wrocławiu, Bardo 1998 r.,
- Mapy hydrograficzne, arkusze m-33-58-(a-d), Przedsiębiorstwo „GEPOL” w Poznaniu,
- Mapy sozologiczne, arkusze m-33-58-(a-d), Przedsiębiorstwo „GEPOL” w Poznaniu,
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe sporządzone dla potrzeb projektu MPZP związanego z budową zbiornika wodnego „Kamieniec Ząbkowicki”, Pracownia ekofizjografii urbanistycznej, Kłodzko-Bardo, luty 2005 r.,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Bardo na lata 2005-2007, Andrzej Budziński (Kierownik Referatu Budownictwa), Bardo, wrzesień 2005 r.,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Bardo na lata 2007 – 2015, Bardo, maj 2007 r.
- Studium Konserwatorsko-Urbanistyczne Bardo, woj. wałbrzyskie, R. Marak, wrzesień 1985 r.,
- Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo, Instytut Morski w Gdańsku Oddział w Szczecinie, Szczecin 2007 r.
- Analiza Społeczna, Ekonomiczna i Środowiskowa Gminy Bardo (Acquis Consulting Aleja Lipowa 25/5, Wrocław), sierpień 2016r.
- Potrzeby i możliwości rozwoju Gminy Bardo oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – opracowanie Ewelina Stankowska – Gmina Bardo 2016rok.
- Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2015r.)
- „Studium Techniczno – Ekonomiczno – Środowiskowe” dla zadania pod nazwą „Rozbudowa drogi krajowej nr 8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko wraz z budową obwodnic miejscowości.